

FORORD

Ønsket om å skrive en masteroppgave var for min del preget av forskjellige faktorer. Jeg fullførte min bachelor i barnevern ved HIST i 2010. Denne tre-årige utdannelsen gav meg kunnskap og utfordringer både faglig og personlig. Likevel var ønsket om å stå sterkere faglig i arbeidsfeltet en av faktorene for å velge master i sosialt arbeid ved NTNU. Dessuten har det nå blitt flere arbeidsplasser som krever videreutdanning for ansettelse. Videre var ønsket om å skrive en masteroppgave i forhold til mine interesser stor. Dyr, natur og friluftsliv er blant mine store lidenskaper. Samtidig er arbeid med barn og unge min faglig interesse. For meg har det å håndtere dyr og ferdes i naturen bydd på mye glede og utfordringer, og ønske om å arbeide for å legge til rette for dette til barn og unge er stort. Denne type arbeid omtales som «grønn omsorg» eller «inn på tunet» (IPT). Det er relativt lite forskning på spesielt bruk av i dyr i arbeid med barn, unge og barnevern. Med mitt faglige og personlige fokus ble dette derfor et naturlig valg av tema til min masteroppgave. Jeg har et ønske om at det blir mer fokus og forskning på temaet barn, unge, barnevern og IPT.

Det er mange jeg ønsker å takke for at denne oppgaven har blitt til. Først og fremst ønsker jeg å takke alle ungdommene som jeg har vært så heldig å få bli kjent med. Tusen takk for at dere har delt deres opplevelser og erfaringer med meg. Jeg ønsker også å takke dere for at jeg fikk være med på ulike aktiviteter sammen med dere, som for eksempel morsomme rideturer med ulike innslag av former for action (hissige bilførere, galopperende elger, løse hester og ikke minst galoppbakken), fjøsstell, filmkvelder og aking. Jeg har lært mye av å være sammen med dere. Jeg setter stor pris på deres hjelp til å forme denne oppgaven, og håper deres erfaringer og synspunkter kan være nyttige bidrag i forskningen fremover. Jeg vil også takke Line og Ådne Buan for deres gjestfrihet og hjelp med oppgaven. Jeg er veldig takknemlig for at jeg fikk utføre mine intervjuer og observasjoner hos dere, og har satt pris på innspill og kommentarer underveis i skriveprosessen.

Jeg vil også takke min veileder Riina Kiik for tålmodighet og veiledning via e-post. Jeg setter stor pris på at du har vært åpen for veiledning på denne måten. Du har kommet med gode råd og innspill, som har hjulpet meg til å løse utfordringene som det er ved å skrive en masteroppgave.

En stor takk går også til venner og familie som har forstått mitt behov for fred og ro, og håndtert mitt fravær i ulike sammenhenger med forståelse. Samtidig vil jeg takke min kjære samboer. Du har støttet meg gjennom hele prosessen, og vært til stede i alle mine ulike typer for humørsvingninger. Jeg takker også for at du har holdt ut med mitt «skriverot» som til tider har spredt seg ut i stua og halve soverommet.

Tusen takk til Mille og Åse på stallen for at dere var sporty å stille opp når jeg trengte bilde til forsiden av oppgaven. En stor takk går også til Hans-Martin som hjalp meg med å hente frem bilder når jeg mot formodning klarte å slette bildene vi tok fra minnekortet før jeg i det hele tatt rakk å legge dem inn på dataen!

Tilslutt ønsker jeg å takke hesten min, Frida, for turer i skog og mark. Nye ideer til løsninger av oppgaven er skapt sammen med deg. Jeg ønsker også å takke deg for din hjelp til å hente meg tilbake til virkeligheten når det har vært behov for det.

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	3
KAPITTEL 1 INNLEDNING.....	7
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling	7
1.2 Oppgavens oppbygning	9
KAPITTEL 2 TEORETISK REFERANSERAMME.....	11
2.1 Barn, ungdom og barnevern.....	11
2.2 Barn og omsorgssvikt.....	12
2.2.1 Barn som blir utsatt for vannskjøtsel.....	13
2.2.2 Barn som blir utsatt for fysiske overgrep.....	14
2.2.3 Barn som blir utsatt for psykiske overgrep.....	14
2.2.4 Barn som blir utsatt for seksuelle overgrep.....	15
2.3 Mestringsmuligheter for utsatte barn og unge.....	16
2.4 Resiliens hos barn og unge.....	18
2.5 Utsatte barn og unges sosiale nettverk.....	20
KAPITTEL 3 HVORFOR SNAKKE MED BARN/UNGDOMMENE?.....	23
KAPITTEL 4 INN PÅ TUNET.....	25
KAPITTEL 5 BUAN GÅRD.....	29
KAPITTEL 6 TIDLIGERE FORSKNING	31
6.1 Bruk av dyr og gården i arbeid med mennesker.....	32
6.2 Bruk av dyr og gården i arbeid med barn og unge.....	33
KAPITTEL 7 METODE.....	37
7.1 Valg av metode.....	37
7.2 Vitenskapelig retning.....	38
7.2.1 Fenomenologisk filosofi.....	38
7.2.2 Hermeneutikken.....	38
7.2.3 Hvordan bruke kunnskapen om fenomenologi og hermeneutikk i min forskning?	39
7.3 Formålet med observasjon som metode.....	40
7.4 Formålet med det kvalitative forskningsintervju.....	41
7.5 Intervjuguide.....	42
7.6 Utvalget og prosedyren.....	43
7.7 Kvalitet i studiet.....	46
7.9 Etiske refleksjoner av metode og gjennomføring.....	48
7.10 Analyseprosessen.....	50
7.10.1 Analyse av observasjonene.....	51
7.10.2 Analyse av de transkriberte intervjuene.....	52
KAPITTEL 8 ANALYSEN.....	55
8.1 Analyse av observasjonene	55
8.1.1 Tema aktiviteter.....	55
8.1.2 Tema måltider.....	60
8.2 Analyse av intervjuene.....	62
8.2.1 Hva mener ungdommene er trivsel på gården?	62
8.2.2 Trivsel handler om å skape rom for det sosiale.....	62

8.2.2.1 Det sosiale i vennskap.....	63
8.2.2.2 Det sosiale i felles aktiviteter.....	64
8.2.2.3 Det sosiale i felles alder.....	65
8.2.3 Trivsel handler om å gi meg opplevelser.....	65
8.2.3.1 Opplevelser er aktiviteter.....	66
8.2.3.2 Opplevelser i natur og friluft.....	67
8.2.4 Trivsel handler om at det er dyr til stede.....	68
8.2.4.1 Dyr kan være en god venn.....	68
8.2.4.2 Dyr kan være terapi.....	69
8.2.5 Trivsel er når det skapes rom for læring og utvikling.....	70
8.2.5.1 Læring og utvikling handler om å bli kjent med seg selv.....	71
8.2.5.2 Læring og utvikling handler om å gi rom for mestring.....	72
8.2.5.3 Læring og utvikling er forbundet med ansatte.....	73
8.2.5.4 Læring og utvikling kan innebære ansvar.....	73
8.2.6 Trivsel er når jeg kan føle trygghet.....	74
8.2.6.1 Trygghet i stabile ansatte	75
8.2.6.2 Trygghet i struktur og regler.....	76
8.2.6.3 Trygghet i mitt andre hjem.....	77
KAPITTEL 9 DISKUSJON AV FUNNENE.....	79
9.1 Fem faktorer for trivsel på gården.....	79
9.1.1 Trivsel handler om å skape rom for det sosiale.....	79
9.1.2 Trivsel handler om å gi meg opplevelser.....	81
9.1.3 Trivsel handler om at det er dyr til stede.....	82
9.1.4 Trivsel innebærer rom for læring og utvikling.....	84
9.2 De fem faktorene og mestringenes vilkår.....	87
9.2.1 Dyaden: minst en nær fortrolig.....	88
9.2.2 Familien: Forutsigbarhet, bekreftelse, tilhørighet.....	89
9.2.3 Nettverket: Fellesskap i verdier, sosial støtte	92
9.3 Resultatenes betydning.....	95
9.3.1 Hva betyr funnene?.....	95
9.3.2 Tanker i ettertid og forslag til videre forskning	98
KAPITTEL 10 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER.....	101
KAPITTEL 11 REFERANSELISTE.....	107
Vedlegg nr. 1: Intervjuguide.....	113
Vedlegg nr. 2 Godkjenningen fra NSD.....	116
Vedlegg nr. 3: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring.....	117

KAPITTEL 1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Da jeg skulle skrive denne masteroppgaven, hadde jeg et ønske om å få et større innblikk i hvordan det kan oppleves å være plassert på en gård fra barnevernet. I og med at jeg selv er veldig interessert i å bruke dyr i arbeid med barn og unge, mente jeg at dette er spennende og ikke minst viktig å få frem i videre arbeid i forhold til bruk av inn på tunet (IPT) tjenester i barnevernet. De senere årene har nettopp det å plassere barn og unge, mennesker med psykiske lidelser eller mennesker med behov for arbeidstrening på gårder kommet opp og frem blant fagpersoner. Det begynner å bli en del forskning på dette området. Derimot ser det ut til at forskningen kan være mangelfull i forhold til hva barn og unge selv mener om det å være på en gård. Dette er ut i fra mitt synspunkt viktig å få frem, både for de som driver gården og andre instanser som plasserer barn og unge på slike gårder, som eksempelvis barnevernet.

Berget og Braastad (2008) skriver i sin rapport «Kunnskapsstatus og forskningsbehov for inn på tunet» at det er mangel på forskning på barn og unge som har kontakt med barnevernet i sammenheng med IPT. Denne rapporten ble for meg kjent da jeg gikk på grunnutdanningen min, og har siden vært i fokus. Rapporten har dannet grunnlag for konkretisering av tema for oppgaven som er «Inn På Tunet i arbeid med barn og unge på avlastningsgårder».

Barn og unge som er i kontakt med barnevernet, er som regel utsatt for en eller annen form for omsorgssvikt (Killén 2008). Dette gjør at de må utarbeide metoder for å mestre sin hverdag. Borge (2010) hevder at de barna som det går fint med, som mestrer en hverdag tiltross for betydelig store risikofaktorer, innehar en motstandskraft. Denne motstandskraften omtales som resiliens. Resiliens kan oppnås dersom barn og unge har beskyttelsesfaktorer i sitt miljø og i sin oppvekst. Dette kan for eksempel være en venn eller en voksen person. Det interessante vil være om elementer ved en gård kan være beskyttelsesfaktorer i barn og unges liv som kan bidra til mestring av hverdagen.

Berget og Braastad (2008) legger frem i sin rapport den mangelen som er på forskning av

barnevern og IPT. De skriver at det ikke er gjort noen norske studier i forhold til dette, og den forskningen som er gjort er forholdsvis på mennesker med psykiske lidelser og dyreassistert terapi. Berget og Braastad (ibid) hevder at denne forskningen kan være overførbart til barn og unge som har kontakt med barnevernet, samt at man kan se på teori om tilknytning, emosjonell persepsjon eller utviklingspsykologi. For min del syntes jeg det er viktig å få frem norsk forskning på barn og unge i forhold til barnevern og IPT. Dette gjør at man har mer håndfaste resultater, som kan brukes aktivt til å utvikle IPT ytterligere. Mangelen på forskningen i forhold til IPT og barnevern, gjør at min studie kan ha relevans i forhold til sosialt arbeid ved at den kan bidra til motivasjon for videre forskning innenfor IPT og barnevern.

I lys av min bachelor i barnevern, har jeg blitt «opplært» til at man skal høre på barns og unges meninger. For meg så er det et viktig prinsipp. Det er barn og unge som lever sitt liv, og ikke voksne «bedrevitere». Barn og unge er eksperter på sitt liv (DeJong & Berg 2008). Når jeg har lest forskningsrapporter og artikler om IPT og dyreassistert terapi har jeg oppdaget spesielt tre aspekter: for det første er det svært lite forskning på bruk av dyr i arbeid med barn og unge. For det andre er det forskning som er konsentrert rundt mennesker med psykiske lidelser eller eldre med demens i sammenheng med IPT. For det tredje er mye av forskningen basert på tilbydernes meninger om hva som er bra ved IPT, og relativt lite er konsentrert om hva brukerne mener. Dette, sammen med mitt prinsipp om at det er barn og unge som er eksperter på sitt liv, danner grunnlaget for mitt fokus og min vinkling på oppgaven. Jeg ønsker å se på hva ungdommene selv mener er bra ved IPT. Med dette som utgangspunkt er mitt fokus på ungdommenes opplevelser av å være på en gård, og hva opplevelsene kan bidra positivt med i ungdommenes livsverden.

Med bakgrunn i dette lyder problemstillingen som følger: *Hvordan opplever ungdommer som er plassert i avlastningstiltak av barnevernet å være på en gård, og hvordan kan disse opplevelsene bidra til mestring?*

Denne problemstillingen har blitt operasjonalisert ved å utarbeidet to forskningsspørsmål

- 1. Hvilke faktorer legger ungdommene til grunn for trivsel på avlastningsgården?**
- 2. Hvordan kan faktorene for trivsel bidra til motstandskraft hos ungdommene?**

Metoden jeg har valgt å bruke for å få svar på forskningsspørsmålene er en kombinasjon av

deltagende observasjon og kvalitativt intervju av ungdommene. Metodene er basert på prinsipper fra fenomenologien og hermeneutikken. Det er særs fokus på ungdommens livsverden på gården, og jeg ønsker å få tak i ungdommenes subjektive meninger og opplevelser. Derfor kan jeg si at svarene på forskningsspørsmålene tolkes ut i fra ungdommenes fortellinger om opplevelser og meninger knyttet til gården.

1.2 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt inn i 11 kapitler. I teorikapittelet er det valgt ut teori som jeg mener belyser og innleder best til mine forskningsspørsmål. Det er teori om omsorgssvikt, barnevern, mestring, sosialt nettverk og resiliens. Videre er det også teori om IPT og forskning på dette området. Teorien og forskningen som er presentert om IPT er valgt ut for å belyse noe av det som finnes av teori og forskning, og ikke nødvendigvis hva som er av akkurat det min studie dreier seg om. Dette fordi det er svært lite forskning på ungdommer og IPT i sammenheng med barnevern. Videre er det kapittel om selve gården hvor jeg har gjennomført min studie, samt et kapittel om barnets perspektiv. Deretter følger metodekapittelet, hvor min arbeidsprosess beskrives i detalj. Etter metodekapittelet, følger kapittel som presenterer selve resultatet av analysen, diskusjon av resultatet og oppsummering og konklusjon. Det blir deretter et kapittel med diskusjon av gjennomført studie, samt en kort oppsummering av funn og forslag til videre forskning. Etter dette kapittelet er det et kapittel om refleksjoner over metode og undersøkelse. Kapittel 11 rammer referanselisten til slutt.

KAPITTEL 2 TEORETISK REFERANSERAMME

2.1 Barn, ungdom og barnevern

Barneverntjenesten arbeider for å sikre at utsatte barn og unge får den hjelpen de trenger for å opprettholde deres helse og utvikling, samt at de er opptatt av at barna skal få trygge oppvekstvilkår jf. Bvl. § 1-1. Dette vil si at barneverntjenesten har ansvar for å beskytte utsatte barn mot omsorgssvikt (for definisjon av omsorgssvikt se punkt 2.2). Det er foreldre som har ansvaret for å gi barnet sitt den omsorgen det trenger. Når dette av ulike omstendigheter ikke blir gjennomført, har barnevernstjenesten en plikt til å gripe inn.

Barneverntjenesten skal først og fremst hjelpe foreldre til å klare å mestre det å være foreldre. Dette kan gjøres ved å sette inn ulike hjelpetiltak i hjemmet. Hjelpetiltak kan for eksempel være råd og veiledning til foreldre, avlastning for foreldre og barn, barnehageplass eller støttekontakt (Karlsrud 2011). Hjelpetiltak er omtalt i bvl. § 4-4. Foreldre kan også motta økonomisk støtte, og støtte slik at barna kan være med på ulike fritidsaktiviteter. I 2010 var det 49 800 barn og unge som mottok hjelpetiltak av barnevernet. Dette er en økning med 7,8 % i forhold til året før. Det var i 2010 totalt 12 500 barn som var plassert i enten hjelpe- eller omsorgstiltak. 7 av 10 er plassert i fosterhjem. Det var totalt 11 184 barn og unge som mottok hjelpetiltak som besøkshjem eller avlastning. I aldersgruppen 13-22 år var det i alt 3545 (SSB 2011).

Ved utarbeidelse av hjelpetiltak skal barneverntjenesten først gjøre en undersøkelse i familien og hverdagen til barnet jf. Bvl § 4-3: *Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter dette kapitlet, skal barneverntjenesten snarest undersøke forholdet.* Barneverntjenesten skal ta hensyn til barnets beste, jf. Bvl. § 4-1. Tiltakene skal være utarbeidet slik at barnet får voksenkontakt som er basert på stabilitet og trygghet, og videre skal omsorgen bidra til kontinuitet i hverdagen til barnet, jf. Bvl. § 4-1.

For å få tak i hva som er til barnets beste, kan barneverntjenesten snakke med barnet før det tas avgjørelser som berører barnet. I bvl. § 6-3 står det følgende:

Et barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

2.2 Barn og omsorgssvikt

Det finnes mange barn som lever under omsorgssvikt i sitt hjem fra de blir født.

Barnevernsarbeidere har som oppgave å undersøke situasjoner i familien til barnet, og hjelpe både barn og foreldre til et bedre liv. Først og fremst er det barnets beste som er hovedfokuset i denne type arbeid. Barnet er uskyldig i det hele, og bruker utallige ressurser til å håndtere sin situasjon best mulig i forhold til foreldre som svikter i barneoppdragelsen. Mange voksne er så belastet i sine egne ting at de ikke klarer å yte den omsorgen som norsk kultur har satt som «standard» krav (Killén 2008).

Omsorg kan handle om at barn og unge skal få dekke de grunnleggende behov som mat, klær og et sted å bo. De har også behov for at det er voksne som kan sette grenser, men samtidig se og forstå (Larsen 2008). Bø (2000) omtaler tre kvaliteter barnet trenger i sin oppvekst. Den ene er strukturelle kvaliteter. Dette innebærer de ytre fysiske rammene, for eksempel nok tid til lek, størrelsen på nettverket, kvaliteten på nabolaget og tilgang til barnehage. Den andre kvaliteten er basert på de kulturelle kvaliteter. Dette vil si de mulighetene barnet har for å bli eksponert for kulturelle impulser. Eksempel på dette kan være tilgang til filmer, gode bøker, opplevelser innenfor teater og musikk. Den siste kvaliteten er sosio-dynamiske kvaliteter. Dette innebærer de positive forventningene og påvirkningene barnet opplever i samspill med nettverket (ibid). Når det svikter i den gode omsorgen definerer faglitteraturen dette enten som barnemishandling eller omsorgssvikt (Kvaran 1996). Seidel (1991) holder seg til barnemishandling, og definerer begrepet slik:

Med barnemishandling menes enhver tilsikted eller utilsikted fysisk eller psykisk skade påført barnet av andre, der skaden er av en slik art at den hindrer barnets normale utvikling.

(Seidel 1991:20)

Kvaran (1996) og Killén (2008) holder seg til begrepet omsorgssvikt som dekker svikt i god

omsorg. De forholder seg til Kempe (1979 omtalt i Killén 2008) sin definisjon av omsorgssvikt:

Med omsorgssvikt forstås vi at foreldre eller de som har omsorgen for barnet påfører det fysisk eller psykisk skade eller forsømmer det så alvorlig at barnets fysiske og/eller psykiske helse og utvikling er i fare (Kempe (1979 omtalt i Killén 2008:35).

Ved disse to definisjonene er det inneforstått at mangel på god omsorg vil si at barnet lever i en situasjon der det blir skadet både fysisk og psykisk, og at det blir hindret i sin utvikling. Killén (2008) utfyller Kempe sin definisjonen ved å forklare at innenfor omsorgssvikt kategoriseres det gjerne mellom fire forskjellige typer omsorgssvikt. Det er barn som blir utsatt for vanskjøtsel, fysiske overgrep, psykiske overgrep og seksuelle overgrep. Hun forklarer videre at det er sjelden at et barn som er utsatt for omsorgssvikt kan plasseres i kun en av kategoriene, men at de utsettes for flere mulige typer for overgrep.

2.2.1 Barn som blir utsatt for vannskjøtsel

Foreldrene utsetter barnet for manglende følelsesmessig positivt engasjement. Dette kan enten sees i at barnet har manglende materielle ting, får lite mat, og sosial vanskjøtsel. Den andre måten det kan sees på er overdrevent med materielle ting, mat og sosiale behov, forklarer Klette (1998). Den første formen hevder Killén (2008) er forholdvis lett å oppdage, men den siste formen hvor barnet overøses med ting og tang, men ikke får kjærlighet, kan bli usynlige for både seg selv og andre. Selv om det kan være vanskelig å oppdage vanskjøtsel, kjenner barnet det veldig godt på seg selv. Det blir ikke sett av sine foreldre, og det kan ha stor påvirkning på barnets oppfattelse av seg selv (ibid).

Barn som er utsatt for vanskjøtsel kan få svært alvorlige senskader hvis ingen fanger de opp i spedbarnsalderen. Hvis foreldrene ikke gir barn stimuli og den nærkontakten de trenger, kan dette føre til forsinket psykomotorisk utvikling. Det kan også føre til at barnet har dårlig evne til kontaktetablering og svært forsinket språkutvikling. Spedbarna kan bli veldig apatisk, og trekke seg inn i seg selv. Dette gjør de ved at de slutter å prøve å ta kontakt med foreldrene sine, for det er jo ingen der som tar kontakt med dem. De utvikler ikke lyder, for det er ingen der som snakker med

dem. For at spedbarna skal spore seg inn på riktig utvikling vil det være nødvendig å ta barnet ut av hjemmet, og plasseres i fosterhjem eller beredskapshjem. Dette er bevist å ha god effekt, da barn under 12 måneder kommer seg raskt med korrekt stimuli. Jo lengre tid det tar før barnet kommer seg ut av situasjonen, jo større blir senskadene. De kan komme seg fysisk, men ikke psykisk (Killén 2008).

2.2.2 Barn som blir utsatt for fysiske overgrep

Foreldrene (eller andre omsorgspersoner) skader barnet enten ved at barnet er under manglende tilsyn eller ved at de går aktivt inn for å skade barnet (Killén 2008). Disse barna blir påført smerte på sin egen kropp. Dette gjøres normalt ved slag, kvelning, risting, drukning, brenning, stikking eller forgiftning. Skadene er synlige i form av ulike merker på kroppen til barnet (Seidel 1991). Noen av skadene, som foreksempel brudd, kan være synlig på røntgen. Røntgen kan også brukes for å oppdage tidligere brudd som tegn på overgrep, som kan ha oppstått for flere år siden (Killén 2008). Barnet kan få en rekke skader som kan påføre mangel i utviklingen, som for eksempel nedsatt syn eller kognitiv svikt (Seidel 1991).

Barnet som blir utsatt for fysiske overgrep vokser opp i et hjem hvor foreldrene gjør det motsatte av å beskytte barnet. Barnet opparbeider seg angst og fortvilelse, har store smerter og føler seg relativt hjelpesløs. Barnet forsøker å finne ut av hva det kan ha gjort for å fortjene denne behandlingen, samtidig som det innehar en redsel for når neste overgrep kommer til å skje (Killén 2008).

2.2.3 Barn som blir utsatt for psykiske overgrep

Killén (2008) hevder at barn som lever sammen med foreldre som utsetter barnet for psykiske overgrep er vanskelig å oppdage. Foreldrene innehar en holdning som kan hindre utvikling, eller være ødeleggende for at barnet skal utvikle et positivt selvilde. Barnet har en konstant bekymring for om foreldrene er i stand til å ta vare på seg selv, og å beskytte barnet. Skadene er ikke synlig og merkbare på barnets kropp, men barnet har blitt såret innvendig (ibid).

Killén (2008:44) skiller mellom ulike grupper som man kan plassere barnet i, og hvor det er fare for psykiske overgrep. Disse gruppene er:

- Barn som oppfattes som annerledes enn de er
- Barn av foreldre som lever i voldelige samlivssituasjoner
- Barn av foreldre med rusmiddelproblemer
- Barn av foreldre med psykiske lidelser
- Barn av foreldre i ubearbeidede separasjons- og skilsmisseprosesser
- Barn i isolerte trossamfunn
- Alene-barn

Seidel (1991) hevder at de psykiske skadene barnet får ved psykiske overgrep er store, og i verste fall kan de aldri gro. Psykiske overgrep kan for eksempel være at barnet stadig får høre at det var og er uønsket av sine foreldre. Ved stadig missbruk og psykiske overgrep kan barnet miste troen på seg selv, og aldri få opplevelsen av at det gjør noe riktig. Psykiske overgrep kan føre til at barnet ikke får tillit til hverken seg selv eller andre. Barnet har stor tiltro til foreldrene, og ofte tar barnet til seg det foreldrene sier. For eksempel hvis foreldrene sier til barnet sitt at det er teit, dum, håpløs, stygg eller verdiløs vil barnet også inneha denne forståelsen av seg selv. Psykiske overgrep går sterkt utover den psykiske helsen til barnet (ibid).

2.2.4 Barn som blir utsatt for seksuelle overgrep

Det er som regel et voksent familiemedlem som utfører seksuelle overgrep på barnet. Denne type form for overgrep kan starte i småbarnsalder, eller senere. Overgriperen fører barnet inn på det seksuelle via lek, og som noe som er spesielt mellom overgriper og barnet. Det skal være deres hemmelighet. Barnet kan ofte motta belønning eller trusler for å bli presset inn i de seksuelle aktivitetene (Killén 2008).

Å bli utsatt for seksuelle overgrep er et traume for barnet. Barnet vil helst holde det skjult for andre, og vegrer seg for å eksempelvis ha gym med påfølgende dusjing etterpå. Det hender også at barnet ikke vil til helsekontroll på helsestasjonen, for det er redd for at de kan «se det på meg». I tenårene kan barnet utvikle suicidale tanker, og forsøke å ta sitt eget liv. Konflikten mellom å

fortelle om overgrepet eller ikke er stor, og kanskje kan den letteste veien være å ta sitt eget liv (Killén 2008).

2.3 Mestringsmuligheter for utsatte barn og unge

Til nå har det blitt presentert litt teori om hvordan barn kan bli utsatt for omsorgssvikt. Hvordan går det med disse barna? Barn som blir utsatt for ulike typer for omsorgssvikt har kanskje ikke de samme mulighetene for læring og utvikling som barn som lever i et hjem med god omsorg. De har ikke tilrettelagte arenaer for mestring på samme måte, samtidig har de en tung bagasje med seg i sekken uansett hvor de er, enten det er barnehage, skole, institusjoner eller fosterhjem. Disse barna omtales ofte for utsatte barn, da de lever i et miljø som kan påvirke barn i negativ utvikling. Mange av de utsatte barna har ofte en egenskap ved seg selv, og til tross for en rekke missbruk, klarer de seg fint i livet. Dette kalles ofte for løvetannbarn. I faglitteraturen er denne egenskapen barna har, omtalt som resiliens (Borge 2010).

Mestring er noe alle kan gjøre, men selv om følelsen av mestring er noe alle kan oppnå, er det ekstra viktig at utsatte barn opplever mestring for å få positive følelser. Mestring kan dels inn i hvordan man klarte noe enten dårlig, middels eller bra (Borge 2010). Frydenberg (1997) definerer mestring (coping) slik:

Coping is made up of the responses (thoughts, feelings and actions) that an individual uses to deal with problematic situations that are encountered in everyday life and in particular circumstances.

(Frydenberg 1997:25)

Det vil si at mestring er en følelse av å klare noe som er problematisk i hverdagen. Frydenberg (1997) omtaler i tillegg fire punkter ved mestring som begrep. Det første går ut på at mestring kan være et forsøk på å løse ett problem, men at det nødvendigvis ikke fører til en løsning. Det andre er at mestring kan av natur være enten kognitivt rettet eller atferdsmessig. Tredje punkt som inngår i mestringsbegrepet er at mestring er en prosess som kan foregå over lang tid. Det fjerde punktet er at vurderingen av mestring forutsetter mestringsbestrebelsene.

Frydenberg (1997) hevder at det er muligheter for å lære å mestre. Det første steget i denne prosessen er å lære seg å være optimist. Dersom man er optimist kan man være entusiastisk, selvsikker og håpefull. Det andre steget i det å lære seg å mestre er å inneha humor. Humor kan hjelpe på å se det morsomme i feil man gjør under prosessen. Latter kan være befriende, samtidig som det viser til trygghet og selvtillit i en stressende situasjon. Når man ler kobler man av og anspenheten kan forsvinne. Det tredje steget for å lære seg mestring er å utvikle evnen til å bruke metaforer knyttet opp mot mestring. Bruk av metaforer viser at man forstår seg selv og bruker en erfaring og knytter det mot noe annet. For eksempel kan man sammenligne sin mestring med en løve som fortsetter og fortsetter til han har fanget det han vil ha (ibid).

Sommerschild (2010) har utviklet en modell for mestringens vilkår. Denne modellen sammenfatter det Sommerschild ser på som grunnleggende for mestring og utvikling av egenverd og motstandskraft. Modellen kan sees i tabell nr. 1 hvor det presenteres hva som er viktige elementer for barns utvikling og mestring.

Tabell 1: Mestringens vilkår (Sommerchild 2010:58)

Tilhørighet	Kompetanse
Dyaden: minst en nær fortrolig	Kunne noe Være til nytte
Familien: Forutsigbarhet, bekreftelse, tilhørighet	Få og ta ansvar Utfolde nestekjærighet
Nettverket: fellesskap i verdier, sosial støtte	Møte og mestre motgang

Ut ifra tabell 1. forklarer Sommerschild (ibid) at *Dyaden* er en viktig del av mestringen. Det at barnet har minst en nær fortrolig eller flere spiller størst rolle i de første leveår i forhold til utvikling. *Familien* er der hvor barnet kan få bekreftelse på seg selv, føle tilhørighet til andre familiemedlemmer og forutsigbarhet i det daglige. Sommerschild forklarer at det er først og fremst familiemedlemmer som kan dekke behovene innenfor familie, men at det også kan være andre voksenpersoner som tilrettelegger for å tilfredsstille disse kravene. *Nettverket* til barnet kan bestå

av familiemedlemmer, folk i barnehagen eller skolen, og kontakter på fritidsarenaen til barnet. Fellesskapet rundt verdier og følelse av tilhørighet er med på å styrke og gi barnets liv en mening (ibid).

I forhold til kompetanse delen i tabell 1. handler det om at barnet skal få kjenne på de ulike formene for kompetanse og utvikle seg selv. Det er viktig at barnet får oppgaver som er tilpasset dets utviklingsmuligheter og eksisterende kunnskap. Dette kan samsvare med kompetanse om å kunne noe. Ved videre utvikling og oppnåelse av egenverdsfølelsen er det vesentlig at barnet utvikler kompetanse innenfor hvordan det er å oppleve at man er til nytte for noe/noen, få og ta ansvar og å lære å utfolde nestekjærlighet ovenfor noen. Når kompetanse er i utvikling og i sammenheng med dyaden, familien og nettverket har barnet mulighet til å tilegne seg egenverdfølelsen, og være i stand til å hanske de utfordringer som måtte komme ved hjelp av motstandskraften som oppstår (Sommerschild 2010).

2.4 Resiliens hos barn og unge

Mestring er noe som alle kan gjøre, mens resiliens er knyttet til risiko og motstandskraft hos utsatte barn. Eksempelvis kan alle lære seg å mestre enkelte ting i hverdagen bedre. Ved mestring er det fokus på den følelsen som oppstår når man har klart noe bra, mens resiliens handler om det positive i mestring. Resiliens utvikles i samsvar med livet til barnet, mens i barnehagen eller skolen kan man oppdage ulike former for følelse av mestring (Borge 2010). Begrepet resiliens handler om barn og unge som utvikler seg til å få en god psykososial fungering selv om de har en oppvekst med mange risikofaktorer. Borge (ibid) forklarer at barnet som har vært utsatt for ulike typer missbruk har en motstandskraft inni seg. Denne motstandskraften gjør at barnet ikke utvikler psykiske problemer, slik man egentlig ville forutse. Det å bli utsatt for missbruk kan sees på som stressfaktorer hos barnet. Barn reagerer forskjellig på stress, og noen av barna klarer seg utmerket. Resiliens har en sammenkobling av barnets og miljøets egenskaper.

Resiliens kan forekomme enten som en vedvarende prosess eller som en engangshendelse. Borge (2010) bruker tre begreper for å forklare dette. Det er gjenopprette, opprettholde og forbedre. Å gjenopprette vil si at barnet gjenoppretter fungering psykologisk, og faller tilbake til sitt «vanlige

jeg» etter en opplevelse av en alvorlig stressende situasjon. Det å opprettholde vil eksempelvis si at et barn opprettholder sin fungering psykologisk over flere år, tiltross for at det kan leve i belastende miljøer. Denne opprettholdelsen gjennom flere år kan også bidra til at barnet faktisk er i stand til å forbedre sin fungering også. Gjenopprette vil typisk være et engangsfenomen, mens opprettholde og forbedre kan sees på som en vedvarende prosess over flere år.

Som nevnt tidligere kan resiliens sees på som en motstandskraft hos barnet. På grunn av denne motstandskraften kan barnet klare seg fint. Det er derimot ikke slik at man må slutte å jobbe med utsatte barn og unge i forhold til utvikling. Selv om noen barn innehar resiliens, må det konstant jobbe med å gjøre denne sterkere, forklarer Borge (2010). Dette kan gjøres ved å kartlegge barnets selvoppfatning, og arbeide med at barnet skal utvikle tro på sin egen evne til å håndtere stress og risikofaktorer i miljøet. For å gjøre barnet mindre sårbart kan det være gunstig å styrke barnet både sosialt, kognitivt og atferdsmessig. Det å få oversikt over beskyttelsesfaktorer for barnet, og å sette igang tiltak for at disse faktorene skal ha en positiv virkning er gunstig. Utvikling av resiliens fremmes ved at barnet opplever å få til noe via aktiviteter i en sosial setting. Ros og oppmuntring er nøkkelord (ibid). Beskyttelsesfaktorer kan sees på som en tredje variabel hvor den hemmer negativt utviklingsforløp. For eksempel kan det være at et barn har blitt utsatt for seksuelt misbruk (risikofaktor), og dette misbruket kan føre til depresjoner (utviklingsforløp), men hvis barnet har en god venn (tredjevariabel, beskyttelsesfaktor) som det kan fortro seg til, kan det føre til at barnet ikke utvikler depresjoner. Disse beskyttelsesfaktorene kan inngå i en prosess, og er med på å redusere påkjenninger og stress blant utsatte barn (Gjelsvik 2007).

Borge (2010) deler risikofaktorer inn i tre; individuell, familiebasert og samfunnsmessig risiko.

- Individuell risiko kan være biologiske problemer som kan være medfødt eller det kan for eksempel knyttes til status barnet har. Status kan for eksempel være flyktning eller barnevernsbarn. Individuell risiko kan også være tilknyttet til barnets personlighet og temperament. Eksempelvis kan et veldig sjenert barn utvikle psykiske problemer på grunn av sosial isolasjon (ibid).

- Familiebasert risiko er knyttet til barnets foreldre og deres måte å utøve foreldrerollen. Slik risiko kan blant annet sees i foreldre som misbruker alkohol eller andre rusmidler, eller foreldre med somatiske eller mentale problemer. Videre kan risiko være i foreldre som krangler hyppig, og hos foreldre som mangler evnen til å sette grenser. Risiko er også når barnet blir utsatt for omsorgssvikt.

- Samfunnsmessig risiko bunner mer ut i for eksempel katastrofer som skjer i samfunnet. Et eksempel på dette kan være naturkatastrofer som for eksempel ras, flom, skogbrann eller jordskjelv. Samfunnsmessig risiko kan også være menneskeskapte katastrofer ved foreksempel terrorangrep (ibid). Et norsk eksempel på dette kan være Utøya episoden som rammet Oslo 22.juli 2011.

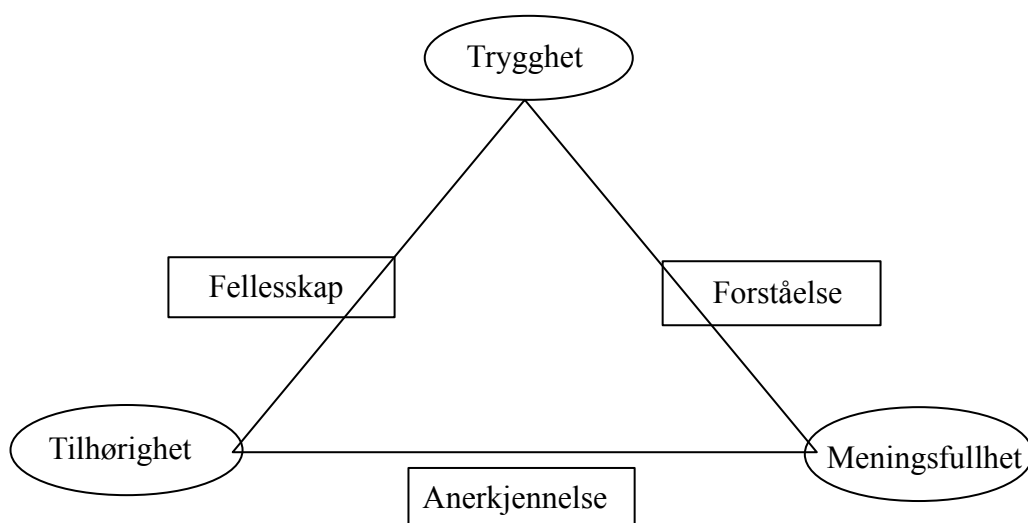
2.5 Utsatte barn og unges sosiale nettverk

Tidligere forskning har vært særs opptatt av at nettverket til barnet i hjemmet er det eneste hvor barnet kan få støtte og utvikle sosial kompetanse. Senere forskning har imidlertid påpekt at barn også kan få støtte og hjelp til sosialiseringprosessen uten for hjemmets rammer (Bø 2000). Dette kan tolkes som at barn som lever i familier med omsorgssvikt kan antas må søke utvikling, mestring og resiliens i nettverket utenfor familiens fire vegger. Forskning viser også at tilknytning til signifikante andre har stor betydning. Det å oppleve kjærlighet fra en annen person og ikke minst det å bli sosialt verdsatt har stor betydning for mestring, helse og velvære hele livet (ibid). Dette vil si at barnet kan søke støtte i det sosiale nettverket sitt. Schiefloe (2011) definerer sosialt nettverk slik:

Et sosialt nettverk er et sett av relativt varige, uformelle relasjoner mellom mennesker. Et nettverk oppstår når flere relasjoner kjedes sammen i et større system som består av tre eller flere deltakere. (Schiefloe 2011:346)

Fyrand (2010) forholder seg også til en lignende definisjonen, men hevder i tillegg at definisjonen av sosialt nettverk innebærer begrepene sosial samhandling, sosiale relasjoner og uformell struktur. Sosial samhandling vil si at det er en gjensidig handling mellom mennesker. Denne handlingen skjer oftest gjennom kommunikasjon. Sosiale relasjoner innebærer at samhandlingen mellom menneskene får en viss stabilitet, som varer over lengre tid. Samhandlingen er også regelmessig, og består av felles interesser. Uformell struktur vil si at samhandlingen skjer i uformelle settinger, som for eksempel i vennegjengen eller familien. Det er menneskene i samhandling som ved eget initiativ og behov skaper den uformelle strukturen.

Schiefloe (2011) har utarbeidet en modell for det sosiale behovet mennesker kan ha (se figur 1 på side 21). Schiefloe (ibid) hevder at man ønsker tre tilstander i livet, og det er å føle *trygghet*, *meningsfullhet* og *tilhørighet*. Innenfor *trygghet* finnes det både en sosial og en materiell side, og innebærer at man har kontroll på tilværelsens stabile side, men også evnen til tilpasning til ytre forhold. *Meningsfullhet* innebærer å føle en mening i tilværelsen, ens egne aktiviteter skal være meningsfulle i forhold til sine egne mål og verdier. Behovet *tilhørighet* uttrykker seg ved at man ønsker å høre til i en større sammenheng, enten til familie, kulturelt, sosialt eller historisk. Disse tilstandene hevder han er både uavhengig og avhengig av hverandre.

Figur 1: Behovstriangelen til Schiefloe (2011:302)

Videre er det tre prosesser som må være tilstede i livet for at man skal nå disse målene. Prosessene er *anerkjennelse* hvor man får positive vurderinger av en selv fra andre, *forståelse* hvor man har oversikt over tilværelsen, samt *fellesskap* hvor man har samvær og kommunikasjon med andre som man har langvarig kontakt med. Ved følelse av anerkjennelse kan det bidra til at man føler både tilhørighet og meningsfullhet. Følelse av forståelse bidrar til å oppnå tilstanden meningsfullhet og trygghet, og prosessen fellesskap bidrar til tilstanden tilhørighet og trygghet. På denne måten inngår tilstandene og prosessene i en triangel som påvirker hverandre.

KAPITTEL 3 HVORFOR SNAKKE MED BARNA/UNGDOMMENE?

Ut i fra forskningen som er publisert og lagt frem i denne oppgaven (se kapittel 6), så er mitt inntrykk at det er få som er opptatt av å få frem barna og ungdommenes opplevelser og meninger. Det kan virke som at det er de voksne, enten det er ansatte eller forskere, som mener at IPT er et godt tilbud. Gamst (2011) forklarer at dette kan være et vanlig fenomen i flere barnefaglige miljøer. Kunnskapen om virkeligheten er gjerne via de voksnes tolkninger. Dette gjør, i følge Gamst (2011) at barna tilskrives en posisjon som er underordnet, og at barna betraktes som objekter.

Som utdannet barnevernpedagog har jeg, under min utdanning, nærmest fått inn med teskje hvor viktig det er å høre på barna. Det å la barna få snakke og ta seg tid til å forstå dem ligger også i lov om barneverntjenester. Dette sees spesielt i § 6-3 som omhandler barnets rett til å uttale seg i 7 års alder, eller yngre dersom barnet er i stand til å ha egne synspunkter. Denne paragrafen bygger også på FN's barnekonvensjon (Barne- og likestillingsdepartementet 2009). Barnekonvensjonen understreker at barn har rett til å uttale seg i saker som angår dem selv. Videre viser den til at barn er kompetente informanter og at deres kunnskap må komme frem (Gamst 2011). Dette er også noe Tiller (2000) fremhever. Barn er kompetente sosiale aktører med meninger, opplevelser og erfaringer fra sin egen barndom og oppvekst. Dette er også i samsvar med det DeJong og Berg (2008) forklarer når de hevder at barn er eksperter på sitt eget liv. På bakgrunn av min erfaring og kunnskap var det naturlig for meg å velge å ha fokus ut fra deltagerens perspektiv. Dette vil da si at jeg skriver min oppgave ut i fra et barneperspektiv.

Tiller (1991) hevder at barneperspektivet omhandler å gå inn å «se verden med barns øyne» (Tiller 1991:72). Barnas virkelighet baserer seg på hva og hvordan de opplever hendelser og ting. I følge Kjørholt (1991) kan det være flere innfallsvinkler ved å forske med et barneperspektiv. Voksne kan sette seg inn i barnets situasjon ved samtaler og observasjoner, men likevel vil det være vanskelig å nøyaktig få frem barneperspektivet. Dette fordi man som voksen tolker ut i fra en selv. For eksempel kan man av og til ønske at man var barn igjen, spesielt kanskje i jula eller på sommeren. Et fire år gammelt barn har ingen mulighet til å vite at han nå er i en ideel alder for julefeiring. Derimot kan vi tolke det fireåringen viser i form av gládhet og forventningsfullhet ut i fra ens egne

erfaringer (Gullestad 1991). Et barneperspektiv kan også være foranderlig i forhold til kultur (Kjørholt 1991). Eksempel som kan illustrere dette kan være et barn på 12 år som bor i Norge, og et annet barn på 12 år som bor i Afrika. Det kan antas at disse to barna har forskjellig måte å oppfatte seg selv og sin barndom på. Resultatet av en forskning med barneperspektiv vil være påvirket av forskerens kultur, erfaringer, forskermetoder og ikke minst den voksnes tolkning (Ibid).

I min forskning er jeg opptatt av ungdommenes opplevelser. Dette kan sammenlignes med det Tiller (2000) omtaler som den opplevde barndommen. Barn og voksne er motpoler, og barnet ser og opplever virkeligheten på en helt annen måte enn det en voksen person ville gjort. Tiller (ibid) hevder at det ved forskning i et barneperspektiv vil være vesentlig å få frem barns persepsjoner. Barns egne beskrivelser av et miljø og opplevelser kan være en berikelse i forskningen og samfunnsforståelsen. Barns subjektive viten baseres på at barnet lever i barndommen her og nå, og er interessant å få frem. Tiller (ibid) hevder at dette fortsatt er noe å tenke på når man uttaler seg om barnets opplevelser. Uten barn, får vi heller ingen kunnskap om barndommen og deres opplevelser.

Det å inneha et barneperspektiv vil for meg si at jeg har fokus på ungdommenes opplevelser og meninger om tilværelsen de befinner seg i på gården. Jeg har forsøkt å tolke observasjoner og intervjuer ut i fra ungdommene på gården, og de opplevelsene jeg selv fikk som deltagende observatør. Likevel vil nok mine analyser og tolkninger bære preg av mine erfaringer, mine verdier og min kultur. Ungdommenes subjektive kunnskap er for meg viktig å få frem, da det er de som lever her og nå. Det er ungdommene som har opplevd gården. Siden deltagerne til denne oppgaven er fra 16 år og oppover, har jeg valgt å gjøre om barneperspektivet til å bruke begrepet *ungdommenes perspektiv* i teksten videre i oppgaven.

KAPITTEL 4 INN PÅ TUNET

Inn på tunet (IPT) er et felles begrep som dekker bruk av gård og dyr i arbeid med mennesker. Tidligere begrep som ble brukt til denne type arbeid er grønn omsorg, og det er nok det som generelt blir brukt på folkemunnen enda. Det nasjonale prosjektet for inn på tunet hadde behov for et felles begrep som samlet alle de ulike tilbudene som finnes på gårder rundt i landet. Derfor innførte de begrepet inn på tunet, og det er ønskelig at dette begrepet brukes nå når man omtaler grønn omsorg. IPT begrepet omfatter gården som ressurs for opplærings-, helse og sosialsektor. (inn på tunet, 2012). De ulike instansene som er knyttet til IPT kan være eksempelvis NAV, barnevernet, eldreomsorgen eller skoler. Det kan være gårder som driver med arbeidstrening (Henriksen 2011) eller for eksempel undervisning av enkelt elever på skoler (Andreassen & Grimsæth 2007). Det har også blitt mer vanlig å bruke IPT i forhold til eldre med demens (Strandli 2007).

Inn på tunet sin definisjon av IPT arbeid lyder slik:

Inn på tunet er tilrettelagte og kvalitetssikrede tjenestetilbud på gårdsbruk. Tilbudene skal gi mestring, utvikling og trivsel. Gårdsbruk er en eiendom som benyttes til jord-, skog- eller hagebruk. Aktivitetene i tjenestetilbudet er knyttet opp til gården, livet og arbeidet der.

(Inn På Tunet udatert)

På en gård er det mange forskjellige ressurser. Her kan man finne noe som passer til enhver smak og interesse. Det kan for eksempel være stell av dyr, bidra til matproduksjon, være i verksted for å fikse på traktorer og andre redskaper, eller pusle i drivhuset med planteproduksjon. Det er varierende hva som tilbys på IPT gårder, og ressursene er avhengig av gårdeierens interesser. Tilbudene kan være variert ut i fra timebasert dagtilbud eller enkelt besøk, som ved for eksempel en besøksgård. Det er også enkelte gårder som har grupper av barn og ungdom i form av avlastning tilbud, som foreksempel i helger og ferier. Noen gårder tilbyr også botilbud på gården over lengre tid. De fleste tilbudene er som regel en avtale mellom kommune og tilbyder av IPT, eller det kan være ulike institusjoner som samarbeider med tilbyderne (Inn På Tunet udatert).

Inn på tunet tilbud er fortsatt under utvikling og vekst. Det er flere og flere gårder som er tilbydere av IPT. Dessverre hender det ofte at økonomien til kommunen er avgjørende på hvordan fremtiden for ulike tilbydere av IPT er (Inn På Tunet udatert). På den andre siden gjøres det stadig evalueringer av de ulike gårdene som tilbyr IPT tjenester. Det kan blant annet nevnes et prosjekt som ble utarbeidet i Vestfold kommune: «Grønn omsorg mot år 2000». Dette prosjektet hadde hensikt i å utvikle ulike tiltak i forhold til barn, unge og voksne på gården. Prosjektet er evaluert i rapporten «grønn omsorg mot år 2000» og er utført av Irene Pande. Rapporten viser at det er, gjennom flere år, utviklet gode samarbeidsmodeller mellom kommune og tilbyder. Det finnes tilbydere som tilbyr gårdsbarnehage, dagtilbud for mennesker med psykiske lidelser, dagtilbud for demente samt diverse skole og SFO tilbud. Felles for tilbudene var at det var positive resultater, og for videre satsning må det være fokus på kompetanse (Pande 2003).

Flere resultater kan og sees i sluttrapporten for nasjonalt prosjekt for inn på tunet (Haugan & Sørbrøden 2003) hvor det ble dannet et prosjekt for å utvikle IPT ytterligere. Her nevnes at det bør være mer fokus på nettverk og samarbeid blant tilbydere og fokus på mer forskning. Når den nasjonale rapporten ble utarbeidet, var det sekshundre gårder som enten hadde tilbud til ulike grupper av mennesker, eller som var i søke og etableringsfasen.

Det er også gjort ulike evalueringer som inkluderer brukerne av gården. Det kan for eksempel nevnes evalueringsrapporten «Brukerundersøkelse av tre gårdsbarnehager» (Gjønnes 2009). Her ble tre barnehager utgangspunkt for undersøkelse av de som har tilknytning til barnehagene. Gjønnes (2009) konkluderer med at barnehagene er et svært godt alternativ til barnehagedrift, og at samtlige barnehager burde videreutvikles i forhold til foreldrenes ønsker. De ønsket blant annet større sikkerhet og flere aktiviteter tilknyttet til dyr og natur.

En annen evalueringsrapport som er gjort i forhold til IPT omhandler gårder som tilbyr skoleelever ett opplegg på gården sin. Rapporten er gjennomført av Inga H. Andreassen og Gerd Grimsæth (2007). Denne har utgangspunkt i hva tilbydere mener kan være bra for de som kommer på gården deres. En av gårdene har et opplegg hvor ungdomsskoleelever er en dag i uka, i stedet for vanlig skoledag. Dette sier gårdseieren er et viktig tiltak, hvor elevene får være med i arbeidet på gården. Dagen starter med frokost, hvor gårdseieren gir ungdommene rom for å omstille seg til

arbeidet som venter. Her kan også ungdommene få lufte sine tanker og følelser før de går i gang. Arbeidet kan bestå av stell i fjøset, kjøring av traktor, reparere diverse gjerder og annet forefallent arbeid. Etter arbeidsdagen skriver de logg, som kan bidra til å trene på elevenes skriveferdigheter. En av de andre gårdene som blir omtalt i rapporten tar i mot hele skoleklasser. Her legges det opp til ulike oppgaver med dyr og matlaging. Det legges opp til at alle skal få være med på alt i løpet av dagen. Dette gjøres for at elevene kan få en felles opplevelse utenfor skolen, samt at de kan få et større innblikk i gårdsarbeid og naturen.

KAPITTEL 5 BUAN GÅRD

Etter samarbeid med gården deltagerne til denne masteroppgaven var på, var det et ønske om at jeg presenterte gården med fullt navn og sted. Det som er skrevet om gården er i samarbeid med gårdens ledelse. Ungdommene i min oppgave er plassert på avlastning på Buan gård.

Buan gård ligger i Orkdal Kommune i Sør-Trøndelag. Driften består av barneverninstitusjon, familiesenter og avlastning. Videre har de også plasser for fosterhjem. Gården har fokus på grønn omsorg. Her har dem en rekke ulike dyr, som for eksempel sau, geiter, hester, hunder, emu, lama og kaniner. Dyrene brukes aktivt i arbeid med menneskene som har tilknytning til gården. I tillegg til dyrene har gården hytter og sæter som er tilknyttet gården. Utførelsen av mine observasjoner og intervju har vært knyttet til avlastningen ved Buan gård. Det er med dette ønskelig å kun presentere denne delen videre.

Avlastningen ved Buan gård tar i mot barn og ungdom ut i fra lov om barneverntjenester og lov om sosiale tjenester. Barna og ungdommene kommer til gården i helger og ferier, og det varierer hvor ofte de er på gården. Avlastningen har eget hus på gården, med stort kjøkken, stue, flere soverom og stor tv stue. Buan gård avlastning har fokus på at barna og ungdommene skal få rom til å bygge selvtillit via positive opplevelser og mestring. Dette gjøres bevisst gjennom ulike oppgaver, lek og aktiviteter. De ansatte på avlastningen har fokus på god kommunikasjon, grensesetting og struktur i det miljøterapeutiske arbeidet. Det er også fokus på at barna og ungdommene skal få trening i å bygge gode sosiale relasjoner med hverandre.

Det er to faste ansatte på avlastning i helgene, og to i beredskap hvis det er behov for forsterkning. Ungdommene treffer de samme ansatte hver helg, og dette gjøres bevisst så barna og ungdommene ikke får så mange å forholde seg til. Videre får barna og ungdommene påvirke dagene på gården i stor grad. Det lages arbeidsoppgaver og aktiviteter etter deres interesser. Avlastningen bruker dyrene i det miljøterapeutiske arbeidet. De hevder at dyrene er gode terapeuter, og det er spesielt hester og ridning som er i fokus her. Dyrene er rett og slett medarbeidere i arbeid med barna og ungdommene. De har mange gode erfaringer ved å bruke dyr i arbeid på denne måten for å skape

opplevelser og for å knytte bånd. I tillegg har de tatt gården til bruk i arbeidet. Her kan barna og ungdommene være på formingsverkstedet eller mekkeverkstedet. Naturen brukes aktivt, og her arrangeres det turer til hytte både i skogen og ved sjøen. Videre finnes det andre aktiviteter på gården, som bestemmes ut i fra årstiden. Dette kan for eksempel være kjøring av snøscooter, firehjuling, bading, aking, paintball og mange flere aktiviteter som barna og ungdommene har interesse av. Aktivitetene planlegges og legges opp slik at barna og ungdommene skal få oppleve mestring ut i fra sitt eget perspektiv og interesser. I tabell 2. vises timeplan over en typisk avlastningshelg

Tabell 2: Timeplan over avlastningshelg

Tidspunkt	Fredag	Lørdag	Søndag
Morgen		Frokost mellom 9.00 og 10.00. Fjøsstell	Frokost mellom 9.00 og 10.00. Fjøsstell
Midt på dagen		Aktiviteter og lunsj	Aktiviteter. Samlingmøte. Rengjøring av rom
Ettermiddagen	Ankomst og samlingsmøte	Middag og butikk-tur	Tidlig middag og avreise.
Kvelden	Fjøsstell og kveldsmat. Sosiale aktiviteter på kvelden. Ro kl 23.00	Fjøsstell, kveldsmat og sosiale aktiviteter. Ro kl. 23.00	

Mer informasjon om Buan gård finnes på <http://buangard.no/>

KAPITTEL 6 TIDLIGERE FORSKNING

Forskning viser at det å ha nærkontakt med dyr kan bidra til å øke selvfølelsen og det kan forbedre emosjonell og fysisk velvære. Videre kan menneske-dyr relasjonen bidra til å øke evnen til å takle stress, samt å bidra til å være mer sosial blant andre mennesker med dyr (Jorgensen 1997). Dyr kan brukes for å hjelpe mennesker til å se seg selv på en ny måte, og for å få nye tanker om verden rundt seg. De kan utvikle nye ferdigheter sammen med dyret (Kruger & Serpell 2006).

Det er gjort noe forskning på IPT i Norge. Det finnes også noen rapporter og evalueringer av ulike tilbud på gårder rundt i Norge. Det er likevel stort behov for mer forskningsarbeid på feltet. Dette kan blant annet sees i rapporten til Berget og Braastad (2008). Her påpekes den mangefulle forskningen på blant annet IPT i sammenheng med barnevern. Berget og Braastad (2008) trekker sammenhenger med den teoretiske forankringen av barnevern og dyreassisterte intervensjoner. Dyreassisterte intervensjoner omtales oftest som dyreassistert terapi (DAT). Norsk organisasjon for dyreassistert terapi (NODAT) definerer DAT slik:

Dyreassistert terapi (DAT) er en systematisk måte å bruke dyrenes medfødte evner til å hjelpe enkeltpersoner og gi lys i hverdagen til mennesker på institusjoner. Dyr gir en etterlengtet mulighet for kroppskontakt og ubetinget hengivenhet, de virker kontaktskapende og gir humøret et løft. (NODAT 2011).

Fine Aubrey har samlet mye av forskningen på DAT i sin bok: *Animal assisted therapy* (2006). Her legger han fram hvordan mennesker kan fungere bedre i kontakt med dyr, både sosialt, fysisk og psykisk. Det er ikke overveldende med forskning på bruk av DAT. Det er heller ikke bestandig at forskningen viser positive resultater. Dette kan ha en sammenheng med menneskene og dyra som har deltatt i undersøkelsen. Hvis mennesket ikke har klart å oppnå en tilknytning til dyret er det ikke sikkert at effekten er stor, likeså kan man se i forhold til holdningen mennesket har til dyret (Berget & Braastad 2008).

6.1 Bruk av dyr og gården i arbeid med mennesker

Bente Berget har skrevet en doktorgrad med tittel *Animal-assisted therapy: effects on persons with psychiatric disorders working with farm animals* (2006). Her har hun gjort et forsøk med mennesker med psykiske lidelser i forhold til samvær og arbeid med husdyr. De arbeidet på en gård hvor alle måtte melke kyr, børste dem og gi de mat. Studiet har vært randomisert, kontrollert forsøk, og hadde oppfølgende registreringer seks måneder etter. De som var med i prosjektet hadde vanlig terapi ved siden av, med hensikt å se om husdyr kan ha effekt til eksisterende terapi. Det var forskjell mellom kontrollgruppen og behandlingsgruppen etter endt intervensjon.

Behandlingsgruppen viste mer mestringsevne, fikk lavere angst og opplevde å mestre stress bedre. De personene som led av depresjon fikk mest økning i mestring i hverdagen, mer tru på seg selv, samtidig som humøret også ble bedre.

En undersøkelse gjort av Bizub, Joy & Davidson (2003) viser til at det å være med hester, både det å stelle dem og å ri på dem, kan bidra til økt selvtillit og bedre selvfølelse. Undersøkelsen var basert på at deltakerne med ulike diagnoser var med i et ti ukers rideterapi program. En av deltakerne med depresjon fortalte om hvordan han ble mer avslappet fordi han følte at hesten ikke dømte han, og at hesten likte han som han var. Videre forteller han at han kom mer i kontakt med seg selv, han fikk være ute og lærte mye om hest, ridning og naturen.

I en undersøkelse gjennomført av Barker, Pandurangi og Best (2003) er det funnet at DAT ikke har noen virkning i forhold til mennesker med depresjon. Her var det snakk om mennesker med så alvorlig depresjon at de gikk til elektroshokk terapi (electroconvulsive therapy). Undersøkelsen ble gjennomført ved at før pasientene skulle inn til elektroshokk fikk de forespørsel om de ville være med å hilse på en hund. Dersom de ville var de sammen med hunden i kun 15 minutter. Dette ble gjort hver fredag, men de har ikke skrevet i over hvor mange uker de har holdt på med dette. Akkurat den dagen hunden var der, var det over 50% som sa at de følte seg litt bedre akkurat der og da, men ikke i etterkant. I diskusjonen i denne undersøkelsen påpeker Barker et.al (ibid) at det kan være at dersom de hadde holdt på med undersøkelsen over lengre tid kan det oppstå positive resultater. Det kan tenkes at det kan ta litt tid før de føler en tilknytning til et dyr fordi de må åpne

seg og se gleden i dyret, noe som kan være vanskelig for mennesker med tung depresjon.

McConnell, Brown, Shoda, Stayton og Martin (2011) har nylig gjennomført en studie hvor de så på positive konsekvenser i det å eie et kjæledyr. De ønsket å se på tre ulike problemstillinger for å få svar på dette. De rekrutterte informanter ved å sende ut en felles mail til alle på et universitet, og mottok 217 tilbakemeldinger på frivillige som ville delta. Gjennomsnittsalderen var 31 år og 79 % av deltakerne var kvinner. 167 av deltagerne hadde kjæledyr og 50 av deltagerne hadde ikke kjæledyr. Den første studien hadde problemstillingen: Har kjæledyr eiere bedre følelse av trivsel enn de som ikke har kjæledyr? Deltagerne ble tilsendt spørreskjema med ulike spørsmål i en to ukers periode. Her var det spørsmål hentet ut i fra ulike måleskjema. De fant ut at eiere med kjæledyr skårer bedre på trivselsfaktorer enn mennesker uten kjæledyr. I del nummer to av undersøkelsen undersøkte de forholdet med sosial støtte og kjæledyr. Her konkluderer de med at eiere av kjæledyr skåret bedre på trivsel når de følte at kjæledyrene gav dem sosial støtte. Den sosiale støtten kunne oppleves å erstatte sosial støtte fra mennesker. I den tredje delen av undersøkelsen ønsket McConnell og Brown et. al (ibid) å observere forholdet mellom kjæledyr i et laboratorium. Her manipulerte de situasjoner som blant annet kunne føre til følelsen av ensomhet og isolasjon. Kjæledyret til eierne var med på å avverge disse følelsene. McConnell og Brown et.al konkluderer med at kjæledyr kan være viktige kilder til sosial støtte som gir positive psykisk og fysiske fordeler til sine eiere.

6.2 Bruk av dyr og gården i arbeid med barn og unge

I USA viser forskning at de har kommet langt i forhold til det å bruke hesten i terapi med mennesker. Begrepet som omtales i denne sammenhengen er Equine-assisted psychotherapy (EAP). Dette er en spesiell måte å kombinere psykoterapi og hest på. Det er utarbeidet et program, som skal være med på å øke selvtillit, gi mestringsfølelse, mulighet for å øve på kommunikasjon, sette grenser og utarbeide tillit (Schultz, Remick- Barlow & Robbins 2007). Schultz et.al (2007) har gjennomført en undersøkelse iforhold til EAP. De hadde fokus på barn som har opplevd vold i familien, og som følge av det hadde ulike atferdsproblemer eller mentale lidelser. Disse barna deltok i en 18 måneders program med EAP. Barn uten den samme historien deltok også i studien. De brukte programmet Children's Global Assessment of Functioning (GAF) for å kartlegge

hvordan barna fungerte, både før og etter gjennomføringen av EAP. Etter gjennomført EAP program viste alle barna forbedringer etter GAF testen. Det viste også statistisk signifikant korrelasjon mellom prosenten forbedring i GAF testen og hvor mange timer barna hadde fått i EAP. Barna med bakgrunn i familievold og missbruk viste stor statistisk signifikant forbedring i prosenten i GAF testen enn de som ikke hadde samme bakgrunn etter behandlingen i EAP. De største forbedringene ble vist i de yngst barna.

Annen forskning som er gjort med hester, ungdommer og terapeuter er gjort av Burgon (2011). Hun har gjennomført forskning i forbindelse med hennes doktorgrad på ungdommer som hun kategoriserer som «risiko ungdommer», som har deltatt i et hestetterapi program som Burgon (ibid) selv har utviklet. Doktoravhandlingen (ibid) konsentrerer seg om å se på interaksjonen mellom hester og unge mennesker, og knytte dette opp mot allerede eksisterende teori om tilknytning, psykoterapi, risiko og resiliens, samt behandling i natur og friluftsliv. Ut ifra avhandlingen, har Burgon (ibid) skrevet en artikkel om observasjonene hun gjorde ved dette arbeidet. Her har hun konsentrert observasjonene rundt «risiko ungdommer» i alderen 11-21 år. Flere av ungdommene bor i fosterhjem. I artikkelen har Burgon (ibid) fokus på tema som selvfølelse, selvtillit, self-efficacy, følelse av mestring, sosiale evner og empati. Ungdommene deltok i programmet i to år. Programmet gikk ut på at ungdommene skulle delta sammen med hestene, dette enten ved å observere og bli kjent med hestenes kroppspråk, og håndtere hestene og ri dem uten sal og utstyr. Under timene var det alltid hestekyndige mennesker til stede, samt en eller to som fungerte som terapeut. Burgon (ibid) beskriver i sin artikkel hvordan ungdommene viste gradvis at de fikk bedre selvtillit ved å være sammen med hestene. Mestring og self-efficacy var også en del av det ungdommene utviklet i programmet. Samtidig oppdaget Burgon (ibid) at ungdommene utviklet empati mens de var i programmet. Dette ved at ungdommene fortalte og viste at de klarte å gi kjærlighet til hestene. Samtidig åpnet programmet opp for at ungdommene fikk positive opplevelser ved å delta på en ny aktivitet (hester).

Evnen til å utvikle empati sammen med dyr kan også sees i en undersøkelse som er gjennomført av Vidovic, Stetic og Bratko (1999). Vidovic et.al (ibid) sin undersøkelse var i forhold til barn og kjæledyr. Det var 425 jenter og 401 gutter med i undersøkelsen, fordelt på fjerde, sjette og åttende klasse. 54, 4% av barna hadde kjæledyr, hovedsaklig hund eller katt, men det var noen få som hadde andre varianter også. Vidovic et.al (ibid) fant at blant de barna som hadde hund eller katt til

kjæledyr var mer knyttet til kjæledyrene enn de som hadde andre typer av kjæledyr. Videre fant de at de som hadde kjæledyr hadde mer utviklet evne for empati enn de som ikke hadde kjæledyr.

I forhold til norsk forskning på dyr og ungdommer har det blitt gjort minimalt med forskning (Berget & Braastad 2008). Stipendiat Hilde Hauge ved Universitet for miljø og biovitenskap holder på med sin avhandling om ungdom og hest. Hennes tittel er *Hestens effekt på ungdoms selvfølelse, mestringstro og sosiale kompetanse*. Her er det fokus på «vanlige» ungdommer, om hvordan hest kan bedre hjelpe ungdommene til å takle problemer som kan oppstå i ungdomstiden. Ungdommene ble plukket ut fra ungdomsskoler, og har deltatt i et fem måneders langt opplegg på gårder med hest. Intervensjonen med hest var to timer per uke. Avhandlingen skal være ferdig i løpet av 2012 (Berge & Flatekval 2011). Ut i fra dette arbeidet har Berge og Flatekval (2011) gjennomført en undersøkelse som har resultert i en masteroppgave med tittel *Miljøfaktorers betydning for ungdoms opplevelser på gård. En kvalitativ undersøkelse med ungdom i interaksjon med hest*. Denne undersøkelsen er basert på ungdommene som deltok i Hauge sin forskning. Ungdommene er i alder 13-16 år, og de hadde i alt 10 intervjuer. De gjennomførte et kvalitativt forskningsintervju. Resultatene viser at miljøfaktorer som ungdommene vektla som betydningsfulle var hestene, gjøremål, naturomgivelser, sanseopplevelser, gården og de andre dyrene.

KAPITTEL 7 METODE

7.1 Valg av metode

Ordet metode stammer opprinnelig fra gresk språk, og betyr «veien til målet» (Kvale & Brinkmann 2010:99). Ved min vei til målet har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ forskningsmetode. Creswell (2007) forklarer at kvalitativ forskningsmetode er en metode som baserer seg på å samle data i en naturlig setting. Han hevder også at kvalitativ forskningsmetode baserer seg på å hente frem folks oppfattelse av et fenomen eller et problem. Malterud (2008) forklarer at mangfold og nyanser på denne måten kommer frem og blir presentert. I motsetning til kvantitative forskningsmetoder der det er mer fokus på materiale som bygger på tall og numerisk data. Jeg har valgt å kombinere metodene kvalitativt intervju og deltagende observasjon. Kvalitativt intervju er en metode man kan bruke dersom man vil få frem deltagerens oppfattelse av en hendelse, et fenomen (Kvale & Brinkmann 2010), som for eksempel hvordan det er å være på en gård. Deltagende observasjon vil si at man deltar i hverdagen til deltagerne. Dette kan for eksempel gjøres via aktiviteter. Det kan være mange fordeler med å bruke deltagende observasjon som en datainnsamlings metode. For eksempel kan man studere samhandling mellom mennesker og dyr uten at en selv «kommer i veien», slik det ofte oppfattes kan gjøre i en kunstig intervju situasjon (Fangen 2010).

Siden kvalitative intervju gjøres enten en til en eller gruppevis, bygger resultatet opp mot hvordan forskeren stiller seg til både deltagerne og tema (Malterud 2008). Videre har også evnen og kunnskapen forskeren har til å intervju andre en påvirkning på resultatet (Kvale & Brinkmann 2010). Den kunnskapen jeg innehar om forskningsmetoder til nå er mye takket være Fangen (2010) sin bok om *deltagende observasjon* og Kvale og Brinkmann (2010) sin bok om *det kvalitative forskningsintervjuet*. Disse bøkene har jeg brukt aktivt som guide i min utførelse og skriving av masteroppgaven.

7.2 Vitenskapelig retning

Kvalitativ forskning har røtter med teori fra postmodernisme og sosialkonstruksjonisme. Forskingen er ute etter å hente inn opplysninger om menneskers erfaringer, og bygger også på fenomenologi og hermeneutikken. Forforståelse, erfaring og fortolkning står sentralt i nåtidens måte å utøve kvalitativ forskning på (Creswell 2007; Malterud 2008). Dette er relevant i forhold til hvordan jeg kan oppnå forståelse av ungdommens opplevelse og erfaringer om hvordan det er å være på en gård. Derfor er det nå ønskelig å presentere kort om fenomenologien og hermeneutikken, som er viktig i forhold til denne masteroppgaven.

7.2.1 Fenomenologisk filosofi

Fenomenologien fokuserer på mennesket. Hvordan mennesket samhandler med verden, og hvordan verden blir opplevd ut fra mennesket. Fenomenologien søker å forklare hva som skjer med mennesket sammen med fenomener. Et fenomen kan være en hendelse (Moran 2007) eller en gjenstand. Fenomenet må forstås slik det manifesterer seg, altså slik det åpner seg for verden (Zahavi 2004).

Husserl er en av filosofene innenfor fenomenologien som fokuserte på mennesket. Han innførte blant annet begrepet livsverden. Livsverden vil si at det er menneskets egen verden slik den oppfatter tingene rundt seg ved bruk av sanser og kroppslige handlinger (Fjelland & Gjengedal 1995). Livsverden er det som oppstår som den eneste virkelige verden i et menneskets liv, og er bygd opp av erfaringer og handlinger. Livsverden handler ikke bare om en selv, men også de andre menneskene rundt. Her skjer det hendelser både sosialt og kulturelt. For å forklare hvordan mennesker oppfatter andre bruker Husserl (Bengtsson 1999) også et begrep som han kaller predikativ. Det vil si at mennesket tillegger gjenstander, og andre mennesker, egenskaper og karakteristikk. For eksempel kan vi erfare at Elise er i dårlig humør. Dette kan vi se ved at hun har en aggressiv holdning, blikket er kanskje annerledes og tonefallet i stemmen hennes har ikke en «glad-tone».

7.2.2 Hermeneutikken

Hermeneutikk kommer fra gresk og betyr «utlegningskunst eller forklaringskunst» (Gilje &

Grimen 2009: 143). Hermeneutikken handler om å forstå meningsfulle fenomener, som foreksempel å forstå en tekst, atferd eller verdier. Mennesker kan ha mange særtrekk, men et av dem er at man ofte fortolker og gir beskrivelser av hva de gjør. Mennesker beskriver sin egen identitet ut i fra hvem de ønsker å være. Oppfatning om samfunnet er individuelt, og tolket ut i fra eget perspektiv. Dette gjør at forskere må tolke et allerede tolket samfunn fra aktørene selv. Det finnes to ulike måter å forholde seg til aktørens mening og beskrivelse av hendelser. Kort fortalt vil den ene måten ta hensyn til aktørens egne tolkninger og meninger. Hensikten her er å få frem nettopp det de mener, uansett hva slags fortolkninger de måtte inneha. Den andre måten hevder at man skal utelukke deres beskrivelser av seg selv. Her menes det at disse beskrivelsene er uvitenskapelige og dermed ikke riktig (ibid).

Videre har hermeneutikken fokuset på forforståelse. Grunnleggeren for dette begrepet er dannet av Hans- Georg Gadamer. Grunnlaget for forståelsen er ut ifra forutsetninger. Dette bunner ut i de erfaringer og kunnskap som man som menneske har fått i sitt levde liv. Begrepet forforståelse kan inkludere blant annet språk og trosoppfatninger, men også personlige erfaringer. Konteksten er også viktig innenfor hermeneutikken. Meningsfulle fenomener kan bare forstås i den konteksten som det oppstår i. Sammenhengen er med på å gi forståelse til hendelsen og meningen (Gilje & Grimen 2009).

Det som til nå har blitt omtalt som enkelt fenomener, kan nå settes inn i den såkalte hermeneutiske sirkel. Den omfatter både det som skal fortolkes, forforståelsen og konteksten. Dette kan sees som noe som er kontinuerlig i bevegelse, som en sirkel som ikke har en ende. Det å fortolke noe vil si at det alltid består av en helhet og en del. Disse er i bevegelse hele tiden, mellom det som skal fortolke, konteksten og forforståelse (Gilje & Grimen 2009).

7.2.3 Hvordan bruke kunnskapen om fenomenologi og hermeneutikk i min forskning?

Fenomenologien ønsker å beskrive de erfaringene mennesket har med ulike hendelser og gjenstander (Zahavi 2004). Jeg som forsker er opptatt av å forstå mine deltagere. Forståelsen handler om at jeg ønsker å få et innblikk i deres livsverden. Den livsverden jeg er interessert i er akkurat den opplevelsen ungdommene har fra gården. Det er deres egne individuelle erfaringer

med andre på gården, enten det er ansatte, andre ungdommer, dyr eller aktiviteter. Derfor er fenomenologien sentral i min forskning. Videre har jeg, som dyreinteressert og bachelor i barnevern, en forforståelse med meg inn i tolkning og forståelse av både intervju og observasjoner. Ved hjelp av observasjoner har jeg, som forsker, fått en unik mulighet til å se konteksten i et større perspektiv. En forståelse av konteksten kan bidra til andre tolkninger. Ved analysen av materialet vil det helt klart være slik som i den hermeneutiske sirkel.

Ved å skrive denne masteroppgaven vil jeg også berøres av det som heter for dobbel hermeneutikk (Gilje & Grimen 2009). Det vil i utgangspunktet si at jeg som forsker, må forholde meg til ungdommenes fortolkning av hvordan det er på gården og de observasjonene jeg gjør. Deretter må jeg forholde meg til min oppgave, og forandre ungdommenes fortolkning til vitenskaplig språk, ved hjelp av teori og empiri. Dette innebærer at jeg må gå ut over det ungdommene forteller meg, og tolke det ut i fra min forforståelse og allerede eksisterende teori.

Det kan være både positive og negative sider ved det å bringe sin egen forforståelse inn i fortolkning og forståelse av datamaterialet. Positive sider kan for eksempel være at jeg har mye erfaring med dyr, og jeg vet at kontakt med dyr kan være positivt for enkelte mennesker. Negative sider kan imidlertid speile seg i de positive sidene. Synet mitt på det å være på gård kan være for rosenrødt. For å klare å nøytralisere dette kan det være nødvendig å sette til side mine egne erfaringer og bli bevisst mine holdninger, for å se hendelser i et annet perspektiv. Dette hevder Creswell (2007) er en viktig egenskap som forsker, og kaller det bracketing epoché. Mine holdninger, erfaringer og meninger kan være styrende for resultatet. Siden jeg har et positivt forhold til det å være på gård og å få nærkontakt med dyr, har jeg også vært preget av dette i forhold til valg av tema, problemstilling, intervju, observasjoner, analyse og diskusjon. Det er et bevisst valg å ha fokus på ungdommenes opplevelse, for å prøve å få mine holdninger til side. Resultatet kan bli annerledes dersom noen andre gjennomfører min forskning.

7.3 Formålet med observasjon som metode

Deltagende observasjon har blitt brukt som en av mine metoder for å samle inn data. Fangen (2010) sin bok om deltagende observasjon har vært min guide på veien. «Et overordnet formål med

deltagende observasjon er å kunne beskrive hva folk sier og gjør i sammenhenger som ikke er strukturert av forskeren» (Fangen 2010:12). Ved deltagende observasjon kan man få mer detaljert kunnskap om det en forsker på enn ved for eksempel et spørreskjema. Denne formen for innsamling av data kan gjøres ved å være sammen med den som observeres, enten en hel dag eller kun på et bestemt tidspunkt eller aktivitet. På denne måten har man anledning til å bli bedre kjent med deltagerne, samt å få et større engasjement om tema og forskningen. Denne dypere forståelsen for feltet kan bidra positivt til hvordan man tolker innsamlet data. Observasjon som metode innebærer at man som forsker følger deltagerne over lengre tid (Fangen 2010).

Fangen (2010) viser til at en av utfordringen ved deltagende observasjon kan være å måtte delta i situasjonen samtidig som en skal være en forsker som fanger opp vesentlig samhandling, hendelser eller andre ting som kan ha betydning for forskningen. Den beste måten å gjøre deltagende observasjon på er å gå inn i den sosiale settingen uten å miste seg selv ved å «bli som deltagerne». Da kan det være at mye informasjon går tapt siden forskningsrollen er helt fraværende. Mye informasjon kan også gå hus forbi dersom man kun observerer uten å delta. Den viktige kommunikasjonen for å bli kjent og lære seg «hemmeligheten» om temaet blir vanskelig ved kun observasjon.

7.4 Formålet med det kvalitative forskningsintervju

Kvale og Brinkmann (2010) sin bok om det kvalitative forskningsintervju har også fungert som en guide for meg, og denne gangen til hvordan jeg skal utføre det kvalitative intervjuet. Dette har medført at mine intervjuer er basert på deres teori. Formålet med forskningsintervju hevder Kvale og Brinkmann (ibid) er å utforske deltageres livsverden. Det å få tak i deres meninger, opplevelser, oppfatninger og tanker om hendelser er vesentlig. Fokuset ligger på deltageres erfaringer, og det å forstå deres syn på livsverden. Samtalen er en interaksjon mellom to parter, og tema for samtalen er av felles interesse. Kvale og Brinkmann (ibid) fremhever at det er i en samtale at kunnskap skapes. Et intervju vil være preget av at det er jeg, som intervjuer, som styrer samtalen med ulike tema som det ønskes å få kunnskap om. Jeg er den som bestemmer hvilke spørsmål som skal stilles og også hvilke svar som er interessante å følge opp med flere spørsmål. Dette kan sees på som en asymmetrisk maktrelasjon. Dette har jeg forsøkt å være bevisst på under intervjuet. Jeg

ønsket ikke å vise makt, og prøvde å ha fokus så lenge som mulig på det deltageren syntes var interessant å snakke om. Videre prøvde jeg å skape en god atmosfære fra starten, ved å snakke litt før selve intervjuet og båndopptakeren kom på. Det var viktig for meg at deltagerne følte seg trygge, slik at de følte at de kunne åpne seg for meg og være ærlige på spørsmålene jeg stilte.

7.5 Intervjuguide

Det var viktig for meg å få frem ungdommenes opplevelse av det å være på en gård. Derfor ble det valgt å følge prinsipper for et semistrukturert intervju. Et slikt intervju vil si at det er hverken en åpen eller lukket samtale, men med en intervjuguide med rom for forandringer underveis i intervjuet. Ved et semistrukturert intervju skal tema være ut ifra deltageren sitt daglige liv. Hovedfokuset ved et slikt intervju er å få frem deres perspektiv. Fortolkninger om deltagerens livsverden er interessant, og samtalen er konsentrert rundt dagliglivet samtidig som den har et formål (Kvale & Brinkmann 2010). Intervjuguiden min er ganske detaljert, men jeg hadde forberedt meg på å måtte stille utdypende spørsmål. Det var også rom for tilleggsspørsmål fra meg og kommentarer fra deltagerne. Intervjuguiden tar utgangspunkt i problemstillingen og forskningsspørsmålet, og temaene ble: bakgrunn, typisk lørdag på gården, Buan gård, dyr, før og nå, samt en avsluttende del. For hvert tema er det laget en rekke underspørsmål. Rekkefølgen på temaene ble naturlig slik, hvor det ble sirklet inn på opplevelser og aktiviteter. Spørsmålene ble formet ut i fra min egen forforståelse. Jeg reflekterte rundt hvilke spørsmål som vil fange opp opplevelsene til ungdommene. I tillegg ble jeg inspirert av intervjuguides fra tidligere masteroppgaver og phd. avhandlinger som omhandlet semistrukturerte intervjuer og å få tak i opplevelser fra andre.

Kvale og Brinkmann (2010) skriver om hvordan intervju spørsmålene bør være korte og enkle, slik at de enkelt kan bli forstått. Det bør være spørsmål som kan bidra til kunnskap, for å bidra til en god intervjuinteraksjon. Videre bør det være spørsmål som introduserer for eksempel et tema. Et eksempel kan være: Kan du fortelle meg om en typisk lørdag her på gården? (hentet fra min intervjuguide). Videre forteller Kvale og Brinkmann at oppfølginsspørsmål og inngående spørsmål er like viktige spørsmål. Eksempelvis viste jeg min interesse ved å nikke, si «mmm» og «ja». Dette oppfordret dem også til å fortsette å snakke. Jeg brukte også inngående spørsmål, som foreksempel

«Kan du si noe mer om det?». Videre brukte jeg en del taushet som et virkemiddel for å få frem mer av deltagerens tanker. Ved å gi dem taushet kan det gi rom for nye tanker som deltageren deler med meg. Det hendte også at jeg stilte spesifiserende spørsmål for å få klarhet i hva deltageren mener og tenker om akkurat den situasjonen de fortalte om. Videre ble det også rom for oppsummering og fortolkende spørsmål, for å sjekke at jeg hadde forstått ungdommene rett. Selve intervjuguiden ligger på vedlegg nr. 1.

7.6 Utvalget og prosedyren

Størrelsen på utvalget har alltid vært et tema som har blitt diskutert blant mine medstudenter. Kvale og Brinkmann (2010) hevder at utvalget skal være så stort at man finner ut det man trenger å vite. Dette vil da si at størrelsen på utvalget kan variere ut i fra hva man skal finne ut. Jeg er opptatt av å få frem ungdommers opplevelse av å være på en gård ut i fra ungdommenes perspektiv. Derfor har jeg intervjuet og observert de ungdommene som var villig til å være med på undersøkelsen. Dette ble i alt 6 ungdommer. Alle har avlastningstilbud på Buan gård. Noen av ungdommene kommer hit annen hver helg, mens andre er her en helg i måneden. De har vært i avlastningstilbudet i ulike lengde, noen har vært der i to år, mens andre har vært der i 7-10 år. Informantene består av 5 jenter og 1 gutt. For å anonymisere gutten ytterligere valgte jeg å omtale alle informantene som jenter. Jeg har også fiktive navn på informantene, og de er Camilla, Siri, Anette, Runa, Pernille og Silje.

Jeg søkte først til NSD om godkjenning av mitt forskningsprosjekt (se vedlegg nr 2). De godkjente min søknad, og deretter begynte arbeid for å finne deltagere. Jeg undersøkte først gårder i relativt kort kjøreavstand til Oslo, da det er her jeg holder til nå. Jeg hadde fått godkjenning av NSD til å ha informanter i alder 16-20 år, uten at de måtte ha samtykke fra sine foreldre til å delta. Dette gjorde at jeg var bundet til å finne deltagere i denne aldersgruppen. Dette skulle vise seg å være vanskelig, da de fleste gårdene rundt i området hadde enten barn opp til 15 år eller voksne mennesker i arbeidstrening på sin gård. Denne problematikken var jeg ikke forberedt på. Imidlertid gjorde det at jeg innså at reising var det eneste alternativet. Dersom reise først og fremst skulle finne sted, var jeg villig til å reise langt for å finne den perfekte plassen for min forskning. Derfor ble valget på Buan gård. Etter en telefonsamtale var avlastningstilbudet på Buan gård villig til å ha meg på gården for å gjennomføre mine observasjoner og intervju. Siden jeg var ute etter

ungdommer over 16 år, hadde de en helg i måneden hvor det var flest ungdommer. Det ble derfor avtalt at jeg skulle komme to helger, en i januar og en i februar. På disse to helgene utførte jeg intervju og observasjoner. Jeg sendte først ut informasjons og samtykke brev til Buan gård på mail (se vedlegg nr 3). Deretter ble vi enige om at jeg skulle gi det til ungdommene når de hadde sagt ja til å være med på intervjuet. Når jeg kom på gården hadde jeg et lite møte med ungdommene. Her forklarte jeg hvem jeg var, hvor jeg kom fra, hva jeg skrev oppgave om, og at jeg gjerne ville ha et lite intervju med dem i løpet av helga. Jeg ytret også mitt ønske om å få være med på aktiviteter sammen med dem, hvis jeg fikk lov. Jeg snakket også om at dette var frivillig å være med på, og dette påpekte også de ansatte på Buan gård ved flere anledninger. Det var viktig for meg at de forstod at det var frivillig å delta. Etter møtet avtalte vi intervju. Den første helgen gjennomførte jeg ett intervju på fredag kveld, og tre på lørdag. Det var fem ungdommer over 16 år denne helgen, og fire av dem ville delta. I tillegg til intervjuene fikk jeg fredag være med på dyrestell og kveldsmat. Lørdag var jeg med på dyrestell på morgen og ettermiddagen, en ridetur og middagsmåltid. Søndagen fikk jeg også være med på en ridetur, samt et nytt middagsmåltid. Den andre helgen var jeg der også fra fredag til søndag. Fredag gjorde jeg ett intervju. Lørdagen ble en stor observasjons-dag. Her fikk jeg observert ridetur, aking og fjøsstellet. Søndag gjennomførte jeg mitt siste intervju.

Før intervjuet gikk jeg gjennom informasjons og samtykke skrivet, dette for å forsikre meg om at de fikk med seg all informasjonen og samtidig igjen ble minnet på at det var frivillig å delta. Jeg forklarte også at dersom de ville trekke seg under prosessen, måtte de si ifra. Videre var jeg opptatt av at ungdommene skulle vite hva jeg var ute etter. Jeg forklarte hva som kom til å skje underveis i intervjuet. Deretter forklarte jeg at det var viktig for meg å få frem ungdommers opplevelse av å være på gård, da det faktisk er dem som er på gården og ikke oss voksne. Jeg forklarte også at dersom det kom spørsmål de ikke ville svare på kunne de si pass, så gikk vi videre til neste spørsmål. Jeg fortalte også hva båndopptakeren var til, og samtlige av deltagerne samtykket til bruk av båndopptaker. Under selve intervjuet satt vi i en hytte, som jeg hadde til disposisjon under mitt opphold på Buan gård. Her satt vi i en hjørnesofa. Jeg lot alltid ungdommen plassere seg først, mens jeg ordnet og fant frem båndopptaker. Under noen av intervjuene ble vi forstyrret av geiter og lama som kom på taket av hytta. Dette trur jeg imidlertid var positivt, da det løste opp stemningen ytterligere. Jeg passet på hele veien å virke engasjert og interessert i det ungdommene fortalte, og brukte mye oppfølgingsspørsmål, som er beskrevet i kapittelet om intervjuguiden. Videre prøvde

jeg å være bevisst på kroppspråket mitt og de signaler jeg sendte ut. Jeg oppdaget underveis at noen av ungdommene var mer ivrige og gav mer av seg selv enn andre, noe som også er naturlig da mennesker er forskjellig av natur. Etter intervjuet og når båndopptakeren var slått av, hadde jeg en debrifing. Dette følte jeg var nyttig, da jeg da fikk innblikk i hvordan de syntes det var å være med på intervjuet, samt at andre mer personlige ting ble delt.

Under aktivitetene måtte jeg ta på meg observasjons-forsker rollen. Det å være deltagende observatør er ikke nødvendigvis like enkelt som det høres ut som. Jeg prøvde å snakke mye med ungdommene, og samtidig observere. Jeg ønsket en dypere forståelse av hvordan det er å være på gården, og derfor følte jeg at deltagende observasjon passet for å utforske dette. Jeg har fulgt tips fra Fangen (2010) om å ha fokus på noe som man skal se etter. Jeg var nok preget av mitt tema og problemstilling, så naturlig nok ble observasjonene påvirket av dette. Det jeg hadde i fokus var å se etter hva ungdommene gjorde i aktiviteter, hvordan de kommuniserte med hverandre og dyra, og ikke minst få kjenne og oppleve selv hvordan det er å være på gården. Da jeg er godt vant med dyr fra før av, følte jeg meg veldig avslappet rundt dyrene og ungdommene, noe som kan ha en positiv effekt. Dette gjorde at jeg kunne konsentrere meg om observasjonsdelen. Under observasjonene fikk jeg tatt meg pauser i hytta jeg disponerte eller andre steder hvor det ikke var folk, hvor jeg noterte stikkord i en liten skriveblokk. På kvelden skrev jeg grundige notater fra observasjonene.

I dyrestellet var jeg aktiv og snakket med ungdommene, samtidig som jeg observerte hvordan de var rundt dyrene. Under rideturene var det vanskeligere å få snakket med ungdommene da vi red på rekke og jeg red bakerst på grunn av hestens temperament. På hjemover veien kunne vi ri litt mer som vi ville, og da fikk jeg sjansen til å ri ved siden av ungdommene å prate litt med de. Jeg opplevde at rideturene var nyttig i min observasjon, da det kom frem observeringer om hvordan ungdommene kan ha det på rideturer både i verbal og nonverbal kommunikasjon. Måltidene gav også rom for gode observasjoner. Jeg prøvde til enhver tid å være i forsker rollen, men dette var til tider utfordrende. Noen anledninger følte jeg meg som en av ungdommene, mens andre anledninger følte jeg meg som en ansatt. Imidlertid var jeg hele tiden bevisst på at når jeg følte meg som en av delene, hentet jeg meg ut og ble igjen i forskerrollen.

Videre er det under observasjon (også intervju) skriver Fangen (2010) at det er vesentlig å opparbeide tillit til deltagerne. Nettopp for da får man dypere innsikt i feltet. Dette kan ofte være

vanskelig, og ikke minst tidkrevende. Det er også en fordel å bruke første møtet med de som man skal observere til å allerede da begynne å arbeide med tillit og relasjoner. Jeg begynte bevisst i mitt første møte med ungdommene å skape tillit. Dette gjorde jeg blant annet ved å forklare hvorfor jeg var her, samtidig som jeg var opptatt av at de skulle forstå at jeg var her for å få tak i deres opplevelse av oppholdet på gården. Videre viste jeg dem tillit ved å forklare frivillighetsaspektet rundt deltagelse. Underveis viste jeg dem også anerkjennelse og prøvde å skape en trygghet rundt meg. Videre viste jeg at jeg tilpasset meg reglene og rutinene på gården. Fangen (2010) skriver at av og til er det nødvendig å kunne ferdigheter for å få innpass i feltet. Dette følte jeg ikke var stort problem fra min side, da jeg er godt vant med håndtering av dyr, som var hovedaktivitetene på gården. Etter endt dag på gården skrev jeg alltid en observasjons-logg. Her skrev jeg ned hva jeg hadde gjort den dagen, og beskrev aktiviteter og hva jeg hadde lagt merke til. Jeg passet på å bruke fiktive navn, slik at det skal være anonymt, samtidig passet jeg på å bruke navn som gjør at jeg husker hvem det egentlig er. På den måten kan jeg koble observeringer til hva personen sa i intervjuet. Mange av deltagerne syntes det var godt at jeg var på gården sammen med dem og var med på aktiviteter, og ikke bare kom for intervju for så å dra igjen. De syntes min måte gjorde at jeg fikk mer innblikk i deres opplevelse av å være på gården. Observasjonene ble analysert etter at jeg kom hjem fra gården. Samtidig ble det naturlig nok til at jeg tolket det jeg så underveis. På den måten har jeg arbeidet med materialet fra første stund. Dette beskriver Fangen (2010) som en viktig del av analysearbeidet.

7.7 Kvalitet i studiet

Det er ulike diskusjoner i forhold til hvordan kvalitativ forskning kan sikre vitenskapelig kvalitet i studiet, til sammenligning med kvantitativ forskning hvor det for eksempel brukes eksperimentelle design og statistiske metoder. Det lar seg ikke gjøre å vurdere kvalitativ og kvantitativ forskning ut i fra samme krav (Fangen 2010). Malterud (2008) hevder at det er måten man samler inn kunnskap og hvordan man håndterer dette som avgjør om funnene i forskningen innebærer vitenskapelig kvalitet. Kvale og Brinkmann (2010) bruker begreper som generaliserbarhet, reliabilitet og validitet når de legger fram hvordan man diskuterer om den kvalitative forskningen holder vitenskapelige mål eller ikke. Hvis man kort skal forklare disse tre begrepene betyr reliabilitet pålitelighet, validitet er det samme som gyldighet, mens generaliserbarhet vil si at man trekker

slutninger fra ett tilfelle til andre. Det finnes enkelte kvalitative forskere som hevder at disse begrepene er basert på positivismen, og at de ikke hører hjemme i den kvalitative forskningen. De hevder at dersom man skal ta hensyn til dette vil forskningen bli hemmet ved at man kan bli mindre kreativ og får en lite frigjørende forskning (ibid). Jeg velger å holde meg til Kvale og Brinkmann sine forklaringer om hvordan man kan sikre vitenskapelig kunnskap via disse begrepene.

Reliabilitet er som sagt det samme som pålitelighet. Dette bunner ut i hvorvidt forskningen kan gjøres om igjen av andre forskere, på andre tidspunkter. I kvalitativ forskning kan resultatet bli ulikt, tross for at det er blitt brukt samme intervjuguide. Dette kan ha noe med forskeren å gjøre. Hvordan han stiller spørsmål, og hvordan deltageren svarer på disse. Samtidig kan relasjonen mellom forsker og deltager være annerledes enn med den forrige forskeren, og dermed kan det ha en påvirkning på svarene og ikke minst resultatet. Måten forskerene transkriberer på, kan også ha en innvirkning på resultatet. Det kan være at den ene transkriberer på en annen måte enn den andre forskeren, og informasjon kan gå tapt. Et eksempel kan være hvordan man plasserer komma, eller hvordan man vektlegger ordene i en setning. For å vurdere resultatets reliabilitet må forskeren reflektere rundt metoden som er brukt, og gjøre seg bevisst ulike feilkilder som kan ha påvirket resultatet (Kvale & Brinkmann 2010).

Validitet er det samme som gyldighet. «En valid slutning er korrekt utledet fra sine premisser» (Kvale & Brinkmann 2010:250). Dette vil si at man må vurdere metoden, og om den er egnet til den forskningen som skal utføres. Altså om metoden undersøker det den er ment til å undersøke. Videre viser også sitatet til at den som skal vurdere om forskningen er valid må få en så korrekt beskrivelse av hvordan forskningen er gjennomført at det lar seg vurdere (ibid.). Kvale og Brinkmann (2010) vektlegger at validering kan skje i syv stadier i forskningen. Disse stadiene er tematisering, planlegging, intervjuing, transkribering, analysing, validering og rapportering. Jeg skal ikke gå nærmere inn på disse stadiene, men stadiene viser at validering bør skje gjennom hele forskningsprosessen. Videre kan validitet også brukes i forhold til deltagende observasjon. Det må hele tiden gjøres refleksjoner i forhold til om observasjonene er gyldige. I forhold til observasjon i laboratorium, vil observasjon i feltet ha en større grad av naturlig atferd blant menneskene da forskeren skal være en del av aktivitetene (Fangen 2010).

Generaliserbarhet handler som nevnt tidligere, om å trekke slutninger fra ett tilfelle til andre. Dette

vil si at man skal vurdere om resultatet fra forskningen kan gjelde for en hel populasjon (Kvale & Brinkmann 2010). Dette støtter også Malterud (2008), men hun hevder at begrepet generaliserbarhet kan sammenfattes med urealistiske assosiasjoner i forhold til at resultatet kan gjelde en hel populasjon. Malterud (ibid) ønsker heller å bruke begrepet overførbarhet, da dette er mer humant begrep. Dette begrepet gjør at man kan forstå at resultatet kan gjelde for allmennheten, men ikke nødvendigvis absolutt alle. Fangen (2010) omtaler også overførbarhet som et begrep i forhold til deltagende observasjon. Det kan være vanskelig å finne samme resultat fra et tidligere prosjekt. Derfor kan det også være umulig å si at de resultatene fra observasjonene gjelder alle i den populasjonen. Dette nettopp fordi at miljøet og organisasjoner forandres over tid. Det kan umulig forventes likt resultat med ny gjennomføring av undersøkelse. «Da kan vi kun forvente at resultatene er kompatible ved at konklusjonene fra én studie ikke implisitt eller eksplisitt motstrider hverandre» (Fangen 2010: 256).

7.9 Etske refleksjoner av metode og gjennomføring

Det å gjennomføre intervju med mennesker har en sterk sammenheng med moral. Det er moralske spørsmål i forhold til midler som brukes i intervjuundersøkelsen og ikke minst til målet for undersøkelsen. Samspillet og kunnskapen som produseres under intervjuet er med på å påvirke min oppfatningen av deltageren og hans eller hennes situasjon. Derfor er det nødvendig å tenke gjennom moralske og etiske spørsmål i hele prosessen ved et forskningsarbeid (Kvale & Brinkmann 2010). Moral innehar betydningen «skikk og bruk». Moral vil si det samme som normer og verdier som vi som mennesker forholder oss til i hverdagen. Når man snakker om etiske problemer eller dilemmaer vil det si at da reflekterer man over de moralske prinsippene og handlingen som er utført (Carson & Kosberg 2011).

Kvale og Brinkmann (2010) omtaler spesielt fire etiske retningslinjer ved forskningen. Dette er informert samtykke, konfidensialitet, konsekvenser og forskerens rolle.

I forhold til informert samtykke, handler dette om at forskeren skal informere om prosjektets formål og hovedpunktene ved undersøkelsen. Videre må forskeren informere om fordeler og ulemper. Informert samtykke har også den hensikt i å sikre at deltagerne deltar frivillig og at de er

klar over retten til å trekke seg ut av undersøkelsen (Kval & Brinkmann 2010; Fangen 2010). Jeg hadde, som nevnt tidligere, et møte med ungdommene hvor jeg fortalte om meg og mitt prosjekt. Deretter fortalte både jeg og de ansatte at det var frivillig å delta på prosjektet. Videre gjennomgikk jeg informasjonsskrivet sammen med hver enkelt ungdom, før de selv skrev under på samtykke. Jeg intervjuet ungdom fra og med 16 år og oppover. Når man er 16 år skal fortsatt foreldre/foresatte skrive under på samtykke, med unntak om spesielle situasjoner. Etter diskusjon med NSD fikk jeg godkjent at ungdommene under 18 år kunne skrive under på samtykke selv. Noen av begrunnelsene var at intervjuet omhandlet ungdommenes opplevelser på gården, og ikke hva som er grunnen til at de er på gården. Det var ingen spørsmål om foreldre og hjemmesituasjonen. Dessuten oppfattes ungdom fra 16 år og oppover såpass selvstendige at de selv kan avgjøre om de vil være med på intervju og observasjonene eller ikke.

Konfidensialitet innebærer at personlig data om deltagerne ikke skal offentliggjøres, med mindre de har samtykket til offentliggjøring. Hvordan man skal beskytte deltagerens private liv kan være et etisk problem. Her innhentes privat informasjon som foreksempel telefonnummer eller adresse for å sikre at undersøkelsen kan gjøre igjen ved en senere anledning eller ved å gjøre en intersubjektiv kontroll (Kvale & Brinkmann 2010). Dette er på mange måter i konflikt med konfidensialitet, og slik informasjon bør oppbevares på et sikkert sted (Fangen 2010). I forhold til det å intervju barn er det en diskusjon om foreldre bør ha tilgang til intervjuet på forhånd og i etterkant (Kvale & Brinkmann 2010). Det er viktig å sørge for anonymisering, slik at de som leser ikke skal klare å kjenne igjen personene som deltok i undersøkelsen (Fangen 2010). For min undersøkelse, var dette klarert med NSD at ungdommene selv kunne ta ansvar for intervjuet. På skjema der de skrev under for samtykke hadde jeg også notert at de skulle skrive tlf nr. Dette for at jeg ved senere anledning har sjans til å kontakte dem dersom jeg skulle ha behov for det i forbindelse med eksempelvis analyse av intervjuet. Navn og telefonnummer oppbevares i en låsbar skuff i min leilighet. Det samme gjelder båndopptaker.

Det kan være lurt å være seg bevisst de konsekvensene som kan oppstå ved forskningen. Både de som kan skade deltagerne, og også fordelene som kan være av å delta på undersøkelsen (Kvale & Brinkmann 2010). Fordelene med å delta i min undersøkelse kan være at ungdommene får bidra til å påvirke hvorvidt barnevernet skal fortsette å satse på at grønn omsorg er verdifullt eller ikke. Fordelen kan være at ungdommene blir hørt. Videre tror jeg at ungdommene følte en glede og

spenning ved det å delta på et prosjekt som dette. Jeg opplevde ikke at ungdommene fikk noe negativt ut av hverken intervjuet eller observasjonene, heller det mer positive. En av deltagerne skulle ønske jeg begynte å jobbe der. Dette kan tolkes som at deltageren synes det var trygt å ha meg rundt, og godt å snakke om både positive og negative opplevelser fra gården.

Det å ha en rolle som forsker kan også innebære en rekke etiske problemer. Det å oppføre seg profesjonell, være nær, men ikke for nær, samt å være pålitelig i forhold til det å gjenfortelle deltagerens meninger. Dette handler om å inneha en moralsk ansvarlig forskningsatferd. Dette har også sammenheng med hvordan det vitenskapelig produktet blir (Kvale & Brinkmann 2010). Fangen (2010) forteller om forskerens rolle og infiltrasjon som etiske problemer. Infiltrasjon vil si at man observerer deltagere uten at de vet at de blir observert, man holder tilbake informasjon om forskning og prosjektet. Ved deltagende observasjonsstudier er det mest sannsynlig at man har en påvirkning på de som observerer. Dette kan for eksempel være at mennesker kan oppføre seg annerledes når man vet man blir observert. Dette kan diskuteres som en mulig feilkilde i mine observasjoner. Det er helt umulig å infiltrere helt i gruppa som observeres, da må man isåfall bedrive med skjult observasjon. Noe som er lite etisk forsvarlig (Fangen 2010). Jeg som forsker må velge å trur at det observerte er virkelighet. Det kan også antas at jo lengre jeg er på gården for å observere, jo mer naturlig blir det for ungdommene at jeg er der. Deltagende observasjon vil jeg også anta er mer naturlig for ungdommene enn ved ikke deltagende observasjon.

7.10 Analyseprosessen

Når jeg kom hjem fra gårdsbesøkende transkriberte jeg intervjuene fra lydopptakene. Jeg fikk til å skru ned tempoet på lydopptakeren, slik at jeg fikk til å skrive samtidig som jeg hørte på opptakeren. Hvis det var noe som var uklart spolte jeg litt tilbake og hørte det en gang til. Når transkriberingen var gjort, var det tid for å begynne å analysere. Jeg hadde også feltnotatene som jeg analyserte. Å analysere betyr å dele noe opp i biter eller elementer (Kvale & Brinkmann 2010:201). For min del stemmer dette veldig godt. Analysen av observasjonene ble analysert etter Aubert (1985) sin metode og temasentrert tilnærming (Thagaard 2002). Jeg har valgt å analysere intervjuene etter Malteruds oppgraderte versjon av Giorgis fenomenologiske analyse, som kun kaller for systematisk tekstkondensering (Malterud 2008). Denne analysemetoden passer godt til

mine forskningsspørsmål, da jeg søker å utvikle kunnskap om deltagerne erfaringer og livsverden. Det er også ønskelig å få frem rike beskrivelser fra deltagerne, noe som jeg føler jeg får frem via denne analysemetoden.

7.10.1 Analyse av observasjonene

I forhold til analysen av feltnotatene jeg har etter observasjonene, ble det valgt å analysere disse etter en kombinasjon av Aubert (1985) sin metode og etter en temasentret tilnærming (Thagaard 2002). Aubert (1985) sin analysemetode går ut på at man egentlig under observasjonene og feltarbeidet utarbeider et spesielt blikk for å se og tolke underveis i arbeidet. Denne kunnskapen opparbeides i en kombinasjon av arbeid i feltet og ved å lese teori og vitenskapsfilosofi. Aubert (ibid) hevder at å analysere feltnotater ved å gå systematisk til verks ved for eksempel koding av data, kan gjøre at man mister sammenhengen i interaksjonen, og at dette kan føres på avveie. Dette er noe Fangen (2010) støtter opp om, og det er slik hun stort sett har valgt å analysere hennes feltnotater i hennes forskningsprosjekter. Siden jeg er helt fersk i forhold til det å observere og analysere i forskningssammenheng, opplevde jeg analysearbeidet etter Aubert (1985) og Fangen (2010) som å nærmest «skyte litt i blinde». Derfor har jeg valgt å kombinere deres metode sammen med Thagaard (2002) sin metode om temasentret tilnærming. Denne tilnærmingen har fokus på at teksten i analysearbeidet blir inndelt i kategorier etter tema. Dette innebærer også at forskeren samler inn informasjon fra hver deltager fra hvert tema og sammenligner dem. I mitt tilfelle blir det til at jeg har samlet inn observasjoner fra hver lik aktivitet. Jeg har valgt å gjøre det slik at de ulike aktivitetene som ble observert er et tema, og fungerer derfor som en kategori. For eksempel er de observasjonene jeg gjorde i forhold til aktivitetene fjøsstell, ridning og aking er satt under tema «aktiviteter». Observasjoner under lunsj, middag og kveldsmat har tema «måltider». I presentasjon av analysen av observasjoner har jeg valgt å først sammenfatte og beskrive observasjonene i korte trekk for hvert tema. Deretter har jeg valgt å legge frem deler av feltnotatene mine. Etter hver bolk med feltnotater vil jeg diskutere mine tolkninger. Det gjøres oppmerksom på at dette er min tolkning av disse analysemetodene på observasjoner. Selv om jeg har prøvd å legge min for forståelse og erfaringer til side, vil nok dem likevel ha sitt preg på mine tolkninger og hva jeg har valgt å ha fokus på. Derfor kan andre gjøre andre tolkninger av de samme observasjonene.

7.10.2 Analyse av de transkriberte intervjuene

Når jeg begynte å skulle kode datamaterialet, hadde jeg hele tiden i bakhodet at det var faktorer på trivsel på gården jeg var ute etter. Jeg hadde en idè om hvordan man kan definere trivsel, men likevel tok jeg utgangspunkt i Schiefloe (2011) sin behovstriangel. Denne behovstriangelen tolker jeg som utgangspunkt for ting i livet som fører til følelsen av trivsel. Behovstriangelen er omtalt i teorikapittelet avsnitt 2.5.

Trinn en i analysen min bestod først i at jeg leste over de transkriberte intervjuene. Første gangen leste jeg intervju nr. 1 og etter at jeg var ferdig noterte jeg meg ulike tema som jeg syntes hadde kommet frem fra dette intervjuet. Så leste jeg nr. 2 for deretter å notere hovedpunktene fra dette intervjuet. Slik gjorde jeg på hvert intervju. Hovedtema som kom frem var sosialt, aktiviteter, utvikling, ansvar, tilhørighet, dyr, mestring, ansatte, læring og struktur. Jeg valgte å konsentrere meg om de temaene som var notert på alle intervjuene, nemlig sosialt, aktiviteter, dyr, læring og utvikling, ansatte og opplevelser.

Etter dette begynte jeg på trinn to i min analyse. Nå ville jeg se nærmere på de hovedtemaene som ble valgt ut. Så jeg gikk inn for å markere med tusjer hva som passet til hver kategori. Sosialt hadde fargen rosa, aktiviteter hadde fargen lilla, dyr hadde grønn, læring og utvikling hadde oransje, ansatte hadde gul og opplevelser hadde blå. Intervjuene ble riktig så fargerike etterhvert. Underveis noterte jeg også spesifikke tanker og kommentarer, som jeg tenkte etterhvert som jeg leste og kodet videre. Blant annet der jeg markerte for ansatte, tolket jeg det som at det handlet om trygghet. Det var også noe av teksten som ikke passet helt inn på ansatte, men som kunne passet inn i koden trygghet. Videre gikk aktiviteter og opplevelser inn i hverandre. Dette var synlig i måten ungdommene fortalte om aktivitetene de gjorde og også der jeg spesifikk hadde spurt dem om å fortelle om en opplevelse. Videre var det også mye av det som omhandlet dyr, som godt kunne gå innenfor læring og utvikling. Her skjønnte jeg at jeg måtte gå enda mer grundigere til verks i kodingen. Derfor satte jeg meg ved datamaskinen. Her tok jeg frem hvert intervju igjen, for så å ta frem et blankt ark. Så satte jeg opp de temaene jeg hadde: sosialt, aktiviteter, dyr, læring og utvikling, ansatte, opplevelser. Så klippet jeg inn de meningsbærende enhetene som omhandlet hvert punkt. Her oppdaget jeg raskt at jeg ville gjøre om temaene litt, slik jeg hadde funnet ut når jeg streket under med fargetusjene. Derfor ble tema ansatte gjort om til trygghet og aktiviteter og

opplevelser ble slått sammen til opplevelser. I forhold til dyr og læring og utvikling, valgte jeg at det som omhandler kun dyr, som foreksempel hvordan de er artige og hva som gjør at det er godt å kose med dem, ble i dyr. Det som omhandlet dyr, men også læring og utvikling ble puttet i kategorien læring og utvikling.

Trinn tre i analysen min bestod i å dele de hovedtemaene inn i kategorier. Dette fordi jeg ville gå enda mer inn i dybden i datamaterialet. I tema sosialt ble det utarbeidet kategorier som «vennskap», «felles alder» og «felles aktivitet». Dette viste at det var flere aspekter ved sosialt. I temaet opplevelser ble det utarbeidet kategoriene «natur og friluftsliv» og «utfordrende aktiviteter». I dyr ble det utarbeidet kategoriene «menneskelige egenskaper», «relasjoner» og «terapi». Læring og utvikling fikk kategori «mestring», «ansvar», «å kjenne seg selv» og «ansatte». I temaet trygghet, ble disse kategoriene dannet: «stabile ansatte», «struktur og regler», «mitt andre hjem».

Etter at disse kategoriene ble dannet var det klart for å gå til verks på trinn fire. I hvert hovedtema begynte jeg å kondensere sammen det som kan sees på som hovedbudskap i det ungdommene forteller. Under dette arbeidet fant jeg ut at noen av kategoriene ikke hadde nok meningsbærende enheter for å stå som en kategori, og ble slått sammen med en annen. For eksempel ble det i tema dyr, hvor kategoriene var «menneskelige egenskaper», «relasjoner» og «terapi», ble disse gjort om til kategoriene «terapi» og «god venn». Jeg var fortsatt ikke helt fornøyd med kategoriene i hovedtema opplevelser, og gjorde om «utfordrende aktiviteter» til «aktiviteter». Etter dette arbeidet var gjort, gjorde jeg også en sammenfatning av hvert hovedtema. Deretter fant jeg noen sitater som jeg mener beskriver det som står i sammendraget. Etter at dette var gjort, satte jeg sammen de kunstige sitatene og kategoriene inn under hvert hovedpunkt. Deretter kom jeg opp med passende overskrifter til hvert hovedtema, samt til hver kategori. Analysen blir presentert først slik, for å få et helhetlig bilde av hva ungdommene mener er faktorer for trivsel på gården. Faktorene og underkategoriene som blir brukt i diskusjonen kan sammenfattes i tabell nr. 3.

Tabell 3: Fem faktorer for trivsel og underkategorier

Her vises det oversiktlig hvilke faktorer som vil brukes og vektlegges i diskusjonen.

Faktorer for trivsel	Sosialt	Opplevelser	Dyr	Læring og utvikling	Trygghet
Faktorenes under-kategorier	Vennskap	Natur og friluft	En god venn	Ansvar	Stabile ansatte
	Felles aktiviteter	Aktiviteter	Terapi	Mestring	Struktur og regler
	Felles alder			Bli kjent med seg selv	Mitt andre hjem
				Ansatte	

Denne tabellen vil bli brukt aktivt i første del av diskusjon av analysen, som vil forekomme i kapittel 9.

KAPITTEL 8 ANALYSEN

8.1 Analyse av observasjonene

Jeg ønsker å minne om at analysen av observasjonene er min tolkning av hvordan Thagaard (2000), Fangen (2010) og Aubert (1985) presenterer sine metoder å analysere observasjoner på. Teksten som kommer i kursiv i analysen av observasjonen er hentet ut fra mine feltnotater.

8.1.1 Tema aktiviteter

Under mine observasjoner og deltagelse på aktivitetene har jeg fått et innblikk i hvordan det kan være her for ungdommene som er på avlastning på Buan gård. Jeg fikk observert to rideturer, et fjøsstell, en bursdagsfeiring samt aking.

Alle ungdommene viser at de er selvstendig og rutinerte i oppsaling og håndtering av hestene. Dette viser de ved at de saler opp riktig, uten å spørre om hjelp, samt at de vet godt hvor alt av utstyr som børster og sal er. Under rideturene red vi i vinterlandskapet. Begge helgene hadde det snødd, og det var nysnø på trærne og på bakken. Vi red innover en lang grusvei, som man skulle tro ikke hadde en ende. Denne grusveien var brøyta, så det virket som det gikk veldig fint å ri der. Vi red på rekke og rad, i en bestemt rekkefølge av ei ansatt. Ungdommene hadde hver sin hest, og etter som jeg forstod det var det disse hestene de pleide å ri hver gang de red. Vi hadde med oss en ansatt på ridetur. Hun gav beskjed når vi kunne trave og når vi kunne galoppere.

Rideturen var innover en lang grusvei. Det var ingen som snakket. Helt stille. Når vi kom innover veien travet vi litt. Så hadde vi en lek, hvor den som red sist skulle trave forbi oss andre mens vi gikk rolig med hestene. Slik holdt vi på helt til den som opprinnelig red først kom foran igjen. Noen av jentene klarte å trave hele veien forbi, mens det var to av jentene som hadde hester som ikke travet så mye. Hun ansatte som var med oss, oppmuntret dem til å fortsette å prøve, samtidig som hun sa at de hestene er så late og er egentlig lite villig til å løpe. De som ikke klarte å få hesten opp i trav prøvde med å gi sjenkler å drive dem frem. Hestene travet noen steg, men så gikk

de bare raskt. Til slutt kom vi til en lang litt bratt bakke. Dette kalte de galoppbakken. Her forklarte den ansatte at vi skulle galoppere, og vi kunne galoppere så fort vi ville. Det var lov til å ri forbi hverandre, men man måtte sørge for at hvis du ikke skulle ri forbi noen så måtte du holde deg til den ene siden slik at det gikk an å løpe forbi. Plutselig startet vi, og for en fart. Jeg så ingenting for det kom store snøklumper fra bena til hestene mot oss, og da gjelder det å ikke få de i øynene. Det gikk oppover og fortere og fortere. Noen av jentene hadde veldig raske hester og kom på toppen først. Når vi alle kom på toppen spurte den ansatte hvordan det gikk, og alle snakket i munnen på hverandre om hvordan det hadde gått. «Jeg mistet stighbøylene, så jeg måtte bare holde meg fast. Klarte ikke styre eller noen ting» sa hun ene. «Denne hesten er skikkelig lat ass» var det ei annen som sa. Vi lo litt, stod på toppen av bakken å pratet litt smått, før vi red på vei hjem igjen.

Denne rideturen kan tolkes på forskjellige måter. For det første viser rideturen at dette foregår i naturen. Her kan ungdommene få frisk luft og naturopplevelser. Den første rideturen så vi faktisk to elg som løp nedover veien og inn i skogen. Dette ble også et samtaleemne under rideturen. Dette kan også lede inn på at rideturen kan bidra til å få en større opplevelse i naturen ved å komme nærmere inn på ville dyr. Videre kan dette også tolkes som at en ridetur som det her er vist til, kan være en opplevelse som deles i fellesskap i trygge omgivelser. Med trygge omgivelser mener jeg at rideturen er kontrollert av en ansatt, og det er regler som må følges under rideturen. Som foreksempel det å ri en etter en på rekke, og at den ansatte bestemmer når de skal trave og når de skal galoppere. Galoppbakken kan bidra til at ungdommene føler spenning. Jeg syntes hvertfall det var spennende, og ungdommens uttrykk og omtale av galoppbakken kan tyde på det samme. I forhold til den leken de hadde om trave forbi hverandre kan denne bidra til mestringsfølelse. Derimot de ungdommene som ikke fikk hestene opp i trav hele veien, hva vil de føle? Kan dette gjøre at de gir opp, eller at de kjemper videre for å klare det? Når den ansatte bruker en unnskyldning om at hesten er lat, kan det jo være at ungdommene ikke gir opp, men skylder på hesten i stedet. Dette kan jo også tolkes som at kanskje ungdommene burde få sjansen til å prøve andre hester, som ikke er så lat, for å få økt mestringsfølelse i det å ri? Ungdommene er også veldig stille i begynnelsen av rideturen. Ingen sier et ord.

Ridetur nr. 2 hvor jeg observerte kan presenteres i korte trekk slik:

Det snør, og er nysnø overalt. Magisk stemning. I begynnelsen prater alle sammen med hverandre. Etter hvert som vi har travet litt, for så å skritte igjen stilner praten, og vi rir i taushet et godt

stykke. Vi nærmer oss den store galoppbakken. Alle begynner å prate litt ivrig igjen, og den ansatte forklarer at nå nærmer vi oss galoppbakken. «Husk å trave noen få steg før vi setter i galopp». Hestene begynner å trippe, og virker som de vil løpe. «OK, trav!» Så traver alle noen få steg før det bryter ut i full galopp hos alle hestene. Snøen spruter bakover fra hestene som er foran. Omtrent umulig å se igjen. Jeg maser på hesten min, og vi får til å ri forbi noen. Underveis i bakken kommer ei av ungdommene i full fart forbi etterfulgt av en av gutta som er med på ridetur; «hihaa» roper de. Når vi alle kommer på toppen er det ei av ungdommene som utbryter samtidig som hun smiler det bredeste smilet jeg har sett på lenge «det var så deilig nå, for nå mista jeg ikke stighbøylen og kunne konsentrere meg om å drive hesten framover. Han galopperte hele veien opp bakken! Det pleier ikke å skje, for jeg mister alltid den ene stighbøylen, og da må jeg konsentrere meg om å holde meg fast i stedet. Men nå hadde jeg stilt de inn i riktig lengde, og det fungerte kjempe bra! Det var skikkelig god følelse! Kjempe morro!»

Den andre rideturen viser også at naturopplevelsene er tilstede. Det å ri i et vinterlandskap kan være en opplevelse i seg selv. Galoppbakken kan denne gangen vise til et stort fremskritt i forhold til den ungdommen som mistet stighbøylen i første ridetur, og som denne turen klarte å holde bena i stighbøylene. Det virker som om ungdommen blir veldig glad for at det endelig fungerte. Dette kan bidra til mestringsfølelse. Denne turen viser også tegn til opplevelser i fellesskap med ungdommer som kjenner hverandre. Det er også under denne turen at taushet oppstår i lengre perioder. Hva kan dette være et tegn på? Kan det være at de sitter på hesteryggen og nyter naturen og det å være sammen med et dyr?

Under oppholdet på gården er det også andre aktiviteter som tilbys til ungdommene. Dette er blant annet aking. Det akes på rattkjelke ned en lang bratt bakke med mange svinger. Denne gangen jeg er med har en av de ansatte ordnet tre hopp i bakken også. Alle pleier å ake ned, og det er tydelig at det er om å gjøre å komme fortest ned. Når vi kommer helt i enden av bakken, blir vi hentet i traktor av en av de ansatte. Utdrag fra akinga:

Jeg og ei av ungdommene kjørte først på samme kjelke. Det gikk helt sinnsykt fort. Vi lo masse, og datt av flere ganger! Vi byttet også på å kjøre nedover bakken. På vei opp med traktor, hvor vi satt på en slags henger/platting ble det mye snøballkasting og småerting. Det ble raskt en konkurranse blant alle om å komme fortest mulig ned bakken og over hoppa! Det gikk unna! Vi datt av, kjørte

over hverandre og i det hele tatt lo en hel del. Alt gikk veldig fint, og fortellinger om hvor høyt man hoppet osv ble delt gledelig. I traktoren på vei opp, hørte jeg at to av ungdommene fortalte hverandre hvordan det var hjemme for tida og nyeste oppdateringer i forhold til barnevernet osv. Jeg fikk ikke med meg alt de sa, og ville heller ikke spørre ettersom jeg fikk beskjed fra NSD om å ikke spørre etter slik informasjon. Jeg opplevde akinga som veldig morro, og det virket som alle andre gjorde det også. Dette ble vist med blant annet iver etter å planlegge hvem som skulle kjøre først, og prat om hvor det var best hopp. Iveren lyste ut av øynene og hele kroppen på enkelte. Mye latter og smil, og småerting hele tiden.

Akingen tolker jeg som en morsom aktivitet hvor ungdommene kan være felles om. Her kan de oppnå så mye spenning de vil, og dette vises også ved at de lager konkurranse om å komme først ned bakken. Hoppene i bakken bidrar også til spenning, og mye knall og fall. Akingen kan også bidra til opplevelser i naturen. Her tenker jeg først og fremst på snø og det å være ute for å få frisk luft. Det å bruke kroppen til noe som kan være gøy og å være aktiv. Videre kan observasjonen om samtalen rundt hjemmesituasjon og barnevernet tolkes som at det å være sosiale med ungdommer som har samme bakgrunn, kan bidra positivt. Her har dem mulighet til å dele sine opplevelser med noen som har kjennskap til barnevernet fra eget ståsted. Her på gården kan man anta at ungdommene ikke trenger bekymre seg for at man må holde en viss fasade for å skjule hva som egentlig foregår hjemme. For å si det på en annen måte, kan de dele opplevelser med likesinnede. Akingen kan også føre til mye glede, hvertfall der og da. Vi lo masse, og vi alle var veldig ivrig på å fortelle hverandre hvordan turen ned bakken hadde gått. Jeg kan her se verdien i det å dele fellesaktiviteter. Da har man et felles minne, som man kan snakke om ved senere anledninger.

Under mitt opphold på gården, fikk jeg også anledning til å være med på en liten bursdagsfeiring av ei av ungdommene. Dette ble feiret med kake og brus:

Bløtekaka var pynta med små rosa og lilla hjerter. Den så riktig så fin ut. Alle satt sammen rundt kjøkkenbordet. Her spiste vi kake og pratet. Noen av de små guttene begynte å slurpe i seg gele og vaniljesaus med sugerør. Dette lagde en veldig høy lyd. Her noterte jeg meg at flere av jentene himlet med øynene og sendte hverandre blikk. Det var likevel ingen som sa noe om det. Det var mest gutta som prata og lagde lyder, mens de eldre satt rolig og gjorde ikke noe særlig ut av seg. De spiste kakene og drakk brus. Sa noe når de ville ha sendt noe til seg.

Det at ungdommen ble feiret med kake og brus, kan være med på å vise at ungdommene kan føle seg velkommen her. Likevel i denne settingen fikk jeg følelsen av at det var noe som regjerte i luften. Måten ungdommene sendte hverandre blikk og himlet med øynene, kan tolkes med at de mulig ble irritert over de yngre barna som lagde lyder og sugde opp gele i sugerør. Dette kan tolkes som at ungdommene kanskje syntes at de var litt barnslige og bråkete.

Jeg fikk også til å observere en kveld det var fjøsstell på gården. Oppgavene i fjøset blir alltid fordelt blant ungdommene og barna på et fellesmøte på fredagen når de kommer på gården. Her sier de ansatte hva slags oppgaver som er å gjøre den helga, og så melder de seg på etter eget oppgaveønske. Denne oppgaven må de da gjøre hver gang det er fjøset. På fredager er det fjøsstell på kvelden, lørdager er det fjøsstell på morgen og kvelden, og søndag er det fjøsstell på morgen:

Noen er veldig raske, mens andre tar seg mer god tid til oppgavene. Mange av ungdommene spør ei av de ansatte om de kan hjelpe til med å ta inn hestene. Det får de, og jeg får også være med. Det er kaldt ute, men helt stjerneklar himmel. Himmelen er mye klarere her ute enn i byen konkluderer vi med. Alle synes den er flott. Vi leter etter karlsvogna, og finner den, står å ser opp på himmelen helt til vi begynner å syntes det blir kaldt. Da går vi videre for å hente inn hestene. Alle finner sine hester. Det er også noen av jentene som tar to hester på en gang. Når ei av ungdommene skal gå gjennom porten med to hester, vil de gå foran henne og er på vei til å løpe ut av porten. Hun reagerer raskt ved å riste i tauene og si «heihei det er jeg som skal gå først her». Hestene rygger bakover og lar hun gå først, før de går gjennom porten. Når hestene er inne, gir de alle hestene høy/silo. Etter det blir tre av ungdommene stående i stallen å prate litt løst og fast. Blant annet om nye klær, og om andre hester de kjenner til utenom Buan. De andre ungdommene har gått inn.

Under fjøsstellet festet jeg meg ved det at noen gjorde arbeidsoppgaven relativt raskt, for så å gå inn i huset igjen. Kan dette være tegn på at de synes fjøsstellet er kjedelig? Eller kan det være tegn på at de har innbygde rutiner, og dermed gjør de raskt? Videre kan situasjonene med stjernehimmelen også tolkes som at ungdommene får oppleve en annen natur enn de gjør inne i byen. Ute på landet er stjernehimmelen mye klarere og mer «magisk». Det å ta inn to og to hester samtidig innbyr også til en tolkning om mestringsfølelse. Ungdommene kan føle at de er erfarne

innenfor det å håndtere hester, da de klarer å ta inn to hester samtidig. En mestringsfølelse kan også oppstå når de må håndtere hester som ikke helt gjør det man har planer om. Dette kan sees i situasjonen hvor ungdommen måtte rette på hestene som prøvde å springe ut av porten før hun hadde kommet seg ut av den. Hun viser veldig klart og bestemt at det er hun som skal gå først, og da når hestene hører etter kan det oppstå en følelse av å mestre disse to rampehestene. Videre kan det virke som at arbeidet i fjøset for noen kan bidra sosialt, da noen av ungdommene blir igjen i stallen etter at oppgaven er utført for å snakke.

8.1.2 Tema måltider

Det var alltid felles frokost, lunsj, middag og kvelds. Avhengig av når ungdommene stod opp, hente det at lunsjen ble sløyfet, men med tidlig middag i stedet. Deretter kunne de som var sulten på kvelden smøre seg en brødkive eller to. Derfor kan det hvertfall sies at det alltid var to fellesmåltider på både lørdag og søndag. Jeg fikk til å observere en kveldsmat, en lunsj og to middager.

Kveldsmat:

Det er litt flere barn og ungdommer her denne helga, og det er dekket på to bord på kjøkkenet. Jeg setter meg der det er flest av ungdommene som jeg har intervjuet sitter. Der begynner en av ungdommene å snakke om hvor sulten hun alltid er på Buan. Hun spiser og spiser, akkurat som hun er hul. At hun vanligvis spiser kanskje 1-2 brødkiver til hvert måltid når hun er hjemme, mens her spiser hun hvertfall 5, og at hun må stoppe seg selv, selv om hun ikke er mett. Jeg blir nysgjerrig, og prøver å få tak i hvorfor hun tror det er sånn, men kommer ikke noe tanker om det. Bare at det er rart, og at det spises så mye mer her. Men at det er godt. Ellers snakkes det om filmer, spesielt skrekkfilmer rundt bordet. Virket som stemningen er god ved at alle prater, ler og småerter hverandre.

Lunsj:

Ridegjengen satt å spiste lunsj etter rideturen. Virket som det var god stemning. Alle skravlet og mye latter rundt bordet. Jeg varmet meg på peisen først, men gikk bort å satte meg ved bordet etter hvert. Ei av ungdommene fortalte meg om en lek de hadde tidligere som de synes var morsom. Det

pleide visst å være mange leker tidligere. Det ble ellers snakk om flyreiser, noen hadde angst for å fly, så det ble snakket litt om det. Ellers gikk det mye prat om filmer, og spesielt skrekkfilmer. Etter hvert ble det til at noen av ungdommene gikk for å se film på pc'n, og gruppen løste seg opp etter hvert hvor resten gikk hvert til sitt.

Middag:

Pizza i dag. Virker som det falt i smak. Alle hiver innpå, dette ved å spise veldig fort og gjerne flere pizzabiter på tallerken på en gang. Tydeligvis godt med pizza. Sultne folk. Praten går. Pratet en del med ei av ungdommene. Hun var veldig opptatt av å fortelle meg om hvilke planer hun hadde for skolegang og videre yrke. Med de andre ungdommene går praten, og det snakkes løst og fast om både skole, andre venner, musikk og film.

Middag søndag før hjemreise:

I dag ble det hamburger med pommefrites til middag. Alle sammen sitter samlet rundt bordet. Det eneste som blir sagt er «kan du sende meg brusen?» eller «kan du sende meg hamburgerne?» Altså kun det om å sende mat til hverandre. Det er ingen som sier noe ellers. Helt stille, bare barn og ungdommer som spiser maten sin. Dette er nytt for meg. En av de ansatte sitter også å spiser mat, og til slutt sier han «så stille dere er da» og noen mumler ett eller annet som ikke oppfattes. Det fortsetter å være stille en god stund til. Alle spiser maten sin, og ser enten rett frem eller ned på maten sin når de spiser. Noen av jentene ser på hverandre, men sier ingenting. Etter hvert som de begynner å bli ferdig med maten begynner noen av jentene å hviske til hverandre. (for å ikke bryte stillheten?) Men så begynner de å prate nærmest med normal stemme igjen. Jentene sitter igjen en stund, og prater om skole og familiebursdag som noen skal på.

Tolkningen av måltidene kan hovedsaklig baseres på at det er sosialt og et samlingssted. Det er under måltidene hvor alle er sammen, og det er her alle ser hverandre. Dette kan bidra positivt ved at de kan dele med hverandre hva de har gjort denne dagen. Videre snakkes det også om andre ting som for eksempel filmer, hester, gutter, kjæresten og andre ting som kan oppta ungdommene. Kan det sosiale bidra til å knytte vennskap? Videre under måltidene viser deg seg at noen av ungdommene spiser mye mer her på gården, enn det de gjør hjemme. Dette kan være fordi de kanskje er mer i aktivitet her enn hjemme. Det kan også tolkes som at det å spise og være sosiale

og sitte ved kjøkkenbordet kan oppleves som positivt, og at for å holde lenger på denne stemningen kan det være at de spiser mer? Å spise mer enn hjemme, kan også være et tegn på at her kan man føle seg trygg? Her kan ungdommene få følelsen av at de kan spise så mye som de vil, for her er det mat nok. Tausheten rundt søndags måltidet er også interessant. Hvorfor er alle så tause? Kan det være at de var veldig sultne, og bare sitter å nyter maten? Eller er det noe mer som ligger til grunn? Kan det eksempelvis være at de føler på at nå skal de snart hjem igjen, og lurere på hvordan det kommer til å bli?

8.2 Analyse av intervjuene

Denne delen av analysen blir presentert i sammenfatning av de fortellingene ungdommene hadde. Jeg har ikke diskutert noe i denne delen, for det er ønskelig at ungdommenes fortellinger skal komme frem på best mulig måte uten innblandinger av teori. Faktorene som kommer frem fra analysen diskuteres i kapittel 9.1, hvor det vil være fokus på forskningsspørsmål nr. 1. I 9.2 vil det diskuteres i forhold til forskningsspørsmål nr. 2 som tar utgangspunkt i faktorene for trivsel. Det må understrekes at min analyse er utarbeidet slik jeg har forstått og tolket Malteruds (2008) oppgradering av Giorgis fenomenologiske analyse.

8.2.1 Hva mener ungdommene er trivsel på gården?

De faktorene som ungdommene legger til grunn for trivsel på gården, ble oppsummert i tabell 3, under kapittel 7.10.2. Her vil jeg nå ta for meg hver faktor og de kategoriene som tilhører de enkelte faktorene, og legge frem hvordan ungdommene forteller og opplever dem. Dette gjøres for å ivareta ungdommenes perspektiv på deres livsverden på gården.

8.2.2 *Trivsel handler om å skape rom for det sosiale*

Jeg tolket det ungdommene fortalte om viktigheten ved venner og det sosiale, som en faktor for trivsel. Alle ungdommene var opptatt av å få seg venner på Buan. Mange av dem nevnte at det var godt at det var flere med nesten lik bakgrunn som en selv. Det var med på å gjøre det lettere i

forhold til kontaktetablering også. Spørsmålet om hvorfor man var på avlastninga var et av de første spørsmålene ungdommene stilte hverandre. Mange av ungdommene sa også at de hadde blitt glad i mange av de som var der. Videre var det også noen av jentene som syntes det var slitsomt at det var så mange yngre på gruppa der de var. De forklarte at de bråkte en del, og at det derfor aldri ble ro rundt for eksempel middagsbordet. I forhold til aktivitetene på gården, syntes alle ungdommene at det var godt at det var felles aktiviteter. Noen ytret sin mening om at det var for lite fellesaktiviteter, mens andre synes det var nok. Det var noen av ungdommene som også hadde behov for å være litt for seg selv mens de var på gården, og brydde seg derfor ikke om at det ikke var fellesaktiviteter hele tiden. Faktoren «sosialt» har jeg valgt å dele ytterligere i tre kategorier ut i fra hva jeg har tolket som det viktigste for ungdommene: *vennskap, felles aktiviteter og felles alder*.

8.2.2.1 Det sosiale i vennskap

Jeg har tolket det ungdommene har fortalt om det sosiale, til at vennskapet ungdommene opplever på gården er viktig for trivsel. Flere av ungdommene syntes det var godt at det var noen på gården som forstod dem, uten at det trengtes å si så mye. Det virket som om ungdommene klarte å sette seg inn i andres situasjon, ved at de selv har opplevd noe av det samme. Ungdommene er generelt opptatt av å ha gode venner på gården, og at de kan stole på hverandre. Det å vise respekt for den man er, ser det ut til at ungdommene setter høyt.

Anette forteller om den første dagen hennes på gården:

Første jeg gjorde når jeg kom hit var å sette meg ved siden av ei jente. Vi snakka mye, aldri snakket sammen, og ble bestevenner.

Pernille uttrykker følelsen i vennskap slik:

Når jeg kom hit første gangen ble jeg glad når jeg skjønnte at det var noen som brydde seg

Silje forteller om vennskap på gården:

Så i tillegg har jeg folk som forstår meg her, som jeg kan snakke med ting om. De fleste tar deg for akkurat den du er, og du lærer respekt. Støtter og er der.

Sitatene som er presentert her viser at ungdommene setter pris på at de blir respektert for den man er, at det er lett å bli kjent med andre på gården, og at de skjønnte det var noen som brydde seg. Dette kan tolkes som at på gården kan de være fri sammen med andre med tilnærmet lik bakgrunn. De trenger ikke skjule noe og være redd for at noen dømmer dem. Dessuten har de fellesskap i hverandre.

8.2.2.2 Det sosiale i felles aktiviteter

Mange av ungdommene fortalte om ulike felles aktiviteter, som jeg har tolket som en vesentlig kategori for trivsel faktoren «sosialt». De fleste ungdommene synes det var viktig at man gjorde aktiviteter i fellesskap. For ei var det vanskelig å være sosiale hele tiden siden hun sa hun hadde sosial angst. Likevel syntes hun det ikke var så ille på gården, for her var det aktiviteter som hun likte, og for å gjøre de måtte hun være sosial. Mange av ungdommene er også opptatt av at det skal være et godt miljø, og forteller at det før var et godt hestemiljø på gården. Da var det en fast gjeng som alltid pleide å være i stallen, ri på lange turer og henge der. Noen er opptatt av at det skal være koselig ved måltider også. Det sosiale innebærer å kunne snakke sammen om alt og ingenting.

Runa forteller: *Alltid stemning, absolutt alltid. Ved middagsbordet, satt vi å snakka hele gjengen. På kanoturer og. Det var den kosen med det da.*

Siri forteller om hva samtalene mellom hverandre gikk ut på:

vi snakka veldig mye om hvordan det var hjemme og hva vi gjorde til vanlig. Hva slags sport vi likte, om vi likte trening, friluftsliv. Det var mye forskjellig.

Disse sitatene viser at ungdommene var sosiale med hverandre, både ved måltider og aktiviteter. Videre kan det virke som de også deler hendelser som skjer hjemme, både interesser og andre hendelser. Fellesskapet i aktiviteter kommer jeg tilbake til grundigere i kapittel 9.

8.2.2.3 Det sosiale i felles alder

Fire av seks ungdom syntes det ble mye med at det var så mange unge gutter sammen på deres helgegruppe. De syntes det ble for mye bråk, og skulle heller ønske at de ansatte kunne plassere alle ungdommene på en helg. Dette ville gjort at dem var mer likesinnede, hvertfall aldersmessig.

Anette oppsummerer det slik: Egentlig så skulle jeg ønske at det var flere eldre på gruppa her. Det er så mange smågutter her, og de er litt plagsomme. De styrer mye rundt, og bråker veldig når vi skal sove. Det er ganske slitsomt.

Camilla forteller også om viktigheten av felles alder:

Alle er jo hyggelige her, men bortsett fra at jeg synes egentlig at barn og ungdom sammen egentlig, det blir for slitsom. Det blir litt mye.

Sitatene bekrefter at noen av ungdommene opplever at det blir litt mye bråk med de som er yngre enn seg. Balansen mellom ro og mindre ro virker som en viktig side ved å være på gården. Dette tolker jeg som et viktig aspekt ved det å trives på gården. Det er viktig å få frem at ungdommene trives best med andre ungdommer på deres egen alder.

8.2.3 Trivsel handler om å gi meg opplevelser

Faktor «opplevelse» ble dannet ut i fra hva ungdommene forteller om alle opplevelsene og aktivitetene de har hatt. Jeg tolket disse historiene som et tegn på trivsel på gården. Alle ungdommene har opplevd mye når de har vært på gården. De forteller mange historier om lange rideturer med lavo og overnatting. Videre fortelles det om action fylte aktiviteter som snøscooter, aking, paintball og firehjuling. Ulykker som har skjedd i forbindelse med disse aktivitetene setter også sitt preg på ungdommene. Spesielt tre av jentene var kun opptatt av ridningen og hestene, og de skulle ønske det var enda mer ridning når de var der. Dyrene og fjøset har en sentral plass på gården, i følge ungdommene. Alle har historier som inneholder dyr. En forteller for eksempel om hvordan de måtte stelle med en geitekylling når moren til geita døde. Opplevelser ungdommene hadde kan hovedsaklig tolkes og deles inn i *opplevelser i natur og friluft*. Opplevelsene

ungdommene fortalte om var også basert på mange fortellinger om aktiviteter, og derfor kan faktoren «opplevelse» også deles i *opplevelser er aktiviteter*.

8.2.3.1 Opplevelser er aktiviteter

Opplevelsene ungdommene forteller om handler mye om ulike aktiviteter som de har mulighet til å gjøre på gården. På vinteren hadde de aktiviteter som aking, snøscooter og ridning. Sommeren pleide det å bli arrangert paintball, rideturer og kjøring av firehjuling. Det var også noen av ungdommene som synes det var greit å ha tilgang til verkstedene de hadde her. Enten det var kunstverksted eller mekkeverksted. På sommeren hadde de også ofte konkurranser i ulike slag. Fjøsoppgavene på gården er også en sentral aktivitet, hvor ungdommene ønsker seg ulike oppgaver. Det kan for eksempel være stell av hestene, kaninene, sauene eller koste stallgulvet. Ungdommene er også opptatt av at de kan være på låven å se film. Noen av ungdommene skulle ønske at de kunne se film hver kveld, og ikke bare lørdager.

Runa forteller om hvilke aktiviteter som var de beste: *Jeg likte tre ting veldig godt, det var akinga, snøscooter, altså motorsporten da, og paintball.*

Silje summerer opp aktivitetene slik: *Det er veldig mye å gjøre her. Nå på vinteren kan vi ake, kjøre snøscooter og ri da. På sommeren pleier vi å kjøre firehjuling, ha paintball, være i verkstedet og ri selvfølgelig.*

Anette syntes det var veldig godt å komme på gården:

Hjemme hadde jeg ikke så mye tilbud, det var veldig artig å komme hit liksom. Det var jo kjempe greier. Jeg var jo den som var med på alt da,

Camilla forteller om gleden ved ridningen:

jeg blir jo glad når jeg tenker på at jeg skal ri. Det som er det store når det nærmer seg en galopp bakke, jeg har jo ridd 7 år, men hver gang når vi nærmer seg til den faste, jeg vet jo hvor den er. Da kjenner jeg kriblinga! Jeg har like mye sommerfugler hver gang altså.

Sitatene til ungdommene viser at på gården kan det være aktiviteter som de ikke har tilgang til ellers. Dette kan bidra til at de kan prøve seg ut på nye ting. Ungdommene viser at det er variert tilbud av aktiviteter både med og uten dyr.

8.2.3.2 Opplevelser i natur og friluft

Når ungdommene fortalte om opplevelsene sine handlet det mye om at de var ute. Ute hele dagen. De var ute i skogen på ridetur, eller aking på vinteren. Flere av ungdommene fortalte gledelig om en tur de pleier å dra på hver sommer. De rir noen timer til en plass hvor det er lavo. Her pleide de å sove enten en eller to netter. Her kunne de padle i kano på vannet, plukke blåbær i skogen og sitte ved bålet på kvelden. Videre var det aktiviteter som for eksempel å være i jungelen som de kalte det. Her var det en ansatt som hadde laget en liten rute hvor du måtte komme deg fra tre til tre med diverse tau som hjelpemiddel.

Silje forteller om turene de ofte var på: *Det er artig på sommeren når vi er ved lavoen da, så pleier vi å bade med hestene da. Så har de kano der, så vi kan padle selv. Det er jo liksom veldig fritt der.. det er liksom ikke sånn at de må følge med på oss da.*

Siri var mer opptatt av hestene ved turene lavo turene:

Så har vi mulighet å ri barbakk på hestene ned til vannet å svømme med dem å sånn. Videre forteller hun om opplevelser ved rideturene: Hu begynte liksom å fortelle spøkeshistorier når vi ridde, og når det ble skummelt, måtte vi springe. Fortere og fortere da. Hestene merka til slutt, at når hu fortalte på en skummel måte begynte hestene å springe da. Det var kjempe spennende. Vi var jo ikke så store da.

Anette oppsummerer opplevelser ved gården på denne måten:

Vi var jo i skogen hele tiden, og ute hele tida. Det var artig. Det husker jeg jo godt da. Jeg husker alle de turene vi var på, sånn egentlig.

Runa forteller om opplevelser med dyr: *Vi sprang med geitekyllingene på jordet i grønt gress. Det var herlig rett og slett.*

Sitatene viser hvordan ungdommene forteller om deres opplevelser i naturen. Ungdommenes fortellinger viser at det ofte også er dyr til stede i deres opplevelser. Det virker som de kan føle frihet og være leken i naturen og sammen med dyra. Denne tolkningen kan være med på å inngå i tolkningen om at dyr kan være en viktig faktor for trivsel.

8.2.4 Trivsel handler om at det er dyr til stede

Noen har større interesse for dyra, og da spesielt hestene, enn andre, men dyra har likevel en sentral plass hos alle ungdommene. Dette gjorde at jeg tolket at «dyr» er en faktor for trivsel på gården. De omtaler dyrene som en av deres venner, og de kan være like glad i dyra som de er i enkelte mennesker. Samtlige av ungdommene hevder at det ikke ville være det samme på gården hvis ikke dyra hadde vært der. Da kunne de vært på en hvilken som helst annen institusjon. Alle ungdommene syntes det er godt med nærheten og kosen de får fra dyra. Tre av jentene har yndlingshester, som de sier de har fått et spesielt forhold til. De omtaler hestene som en av deres bestevenner. Noen av ungdommene har opplevd at noen av dyrene har dødd, og dette minnet har satt seg. Likevel er de inneforstått med at det er slikt som skjer på en gård når man har så mange dyr. Silje forteller om en ikke fullt så gledelig side ved det å ha dyr: *Jeg har opplevd to heste dødsfall her. jeg var den første som så den lå død i boksen sin liksom. Da var jo jeg ganske liten, hadde aldri sett et dødt dyr da, aldri sett noe dødt. Var skikkelig ekkel opplevelse.*

Ut ifra det ungdommene har fortalt meg kan faktoren «dyr» deles inn i to kategorier: *en god venn* og *dyr som terapi*.

8.2.4.1 Dyr kan være en god venn

Mange av ungdommene forklarer at dyra er spesielle. Noen sier at de kan være like glad i dyra som de kan være i enkelte mennesker. Enkelte av ungdommene sier også at de kan snakke med dyra på en måte som er vanskelig å forklare.

For eksempel forklarer Siri det slik: *Jeg føler liksom at jeg får skikkelig kontakt da. At vi snakker*

sånn på en måte uten at vi snakker sammen. Så jeg og hu vi er liksom bestevenner da. Så det har jo gjort det ekstra artig å være her da, at jeg har fått blitt så god venn med hu da.

Noen av ungdommene liker å være i fjøset, for der er det rolig. Det er også tre av ungdommene som har hver sin hest på gården som betyr mye for dem. Camilla uttrykker det slik: *Når vi skal ri, så vil jeg alltid ri yndlingshesten min. Han føler jeg er en venn, ja en skikkelig god turvenn.*

Runa forklarer tilknytningen til dyr slik:

Hvis du klarer på en måte det med dyr, at du skremmer dem ikke bort når du er sur eller noe sånt, så er dem da er dem på en måte bestekompisen min.

Ut i fra hva ungdommene forteller om dyr, så er det tydelig at de kan være deres venn, til og med en bestevenn. Dette kan tolkes som viktig for ungdommene. Ungdommene forteller at de kan snakke med dyra, og kanskje kan det være med på at ungdommene kan luften hendelser for dyra som de ikke ønsker å dele med andre. Denne tolkningen bringer videre over til kategorien om at dyr kan være terapi.

8.2.4.2 Dyr kan være terapi

Ungdommene synes det er vanskelig å sette ord på hva det er som gjør at dyr er så bra. De vet bare at de blir rolige og avslappa når de er sammen med dyr. Videre er det noen av ungdommene som også setter pris på at de kan være seg selv med dyra. Det er ingen som dømmer dem på noe vis. Siri forklarer dette slik: *Jeg kan være meg selv sammen med dyr, det er på en måte ingenting som er skummelt da.*

Camilla forteller om roen sammen med dyra: *hvis jeg skal være for meg selv liker jeg å gå inn til hestene. Eller ned på beite å sånne ting da. det er så rolig der da.*

Noen av ungdommene synes også det er godt at de kan få trøst av dyra hvis de er lei seg eller det har skjedd noe. Anette uttrykker det slik: *jeg har jo vært lei meg en gang, og da satte jeg meg i boksen hennes. Da kom hu til meg med hodet, føler trøst når jeg er med hester. De kan gi meg nærhet på*

en måte.

Noen av ungdommene forteller om at dyr kan også brukes for å komme unna folk når man har behov for det. Runa forteller om en spesifikk opplevelse på gården: *Det var en dag jeg var sur, da sprang jeg i hønefjøset her. Bare for å komme unna folk liksom. Med bare tanken på det, så tok jeg opp en høne og skal si, som regel stikker de jo av. Men de vet det på følelsen som når du er lei, sliten, ett eller annet. Så den satt nå der da. Helt til jeg reiste meg, da dro han. Han satt i fanget mitt sånn. Ei høne liksom.*

Sitatene til ungdommene bekrefter kategorien om at dyr kan være terapi. De fremhever hvordan dyrene kan få dem roligere dersom de er sint, og hvordan de kan trøste når de er lei seg. Med bakgrunn i at ungdommene er plassert på gården etter lov om barneverntjenesten og lov om sosiale tjenester kan det tolkes som at den nærheten og roen som oppleves sammen med dyra kan være viktige for dem.

8.2.5 Trivsel er når det skapes rom for læring og utvikling

Alle ungdommene har opplevd at de har utviklet seg på gården, dette tolker jeg som at en faktor for trivsel kan være «læring og utvikling». De forteller at de har lært husarbeid, ansvar for dyr og yngre barn, og fått en rekke opplevelser der de har mestret ulike hendelser på en god måte. En av ungdommene legger frem hvor viktig det er for at ansatte skal legge til rette for mestring. Det at de sørger for at barna og ungdommene får et dyr eller en annen oppgave som passer til de enkelte er avgjørende for mestring. Ungdommene har også blitt mer kjent med seg selv når de har vært her. Her har de fått utfordrende oppgaver og aktiviteter, samt at de har fått tid til å tenke over situasjoner og hendelser på hjemmefronten. Noen av ungdommene sier at det er her de har lært å bli voksen på en god måte. Videre er det tre av ungdommene som har en ansvarsfølelse og tilhørighet til fjøset. De tar gjerne på seg oppgaver som ingen andre gjør, bare for å sørge for at det blir gjort og for å hjelpe de som jobber der. Ut i fra hva ungdommene forteller kan faktoren «læring og utvikling» kategoriseres i *kjent med seg selv, mestring, ansatte og ansvar*.

Silje uttrykker læring og utvikling slik: *altså du lærer etter hvert å ta ansvar for deg selv, og vite*

hva som interesserer deg, og hva du trives med. Og tillegg så lærer du deg mer selvstendighet på en måte. Det synes jeg er veldig fint.

8.2.5.1 Læring og utvikling handler om å bli kjent med seg selv

Samtlige ungdommer forteller at de har utviklet seg mens de har vært på gården. De har alle blitt mer voksne, og de har lært å kjenne seg selv bedre. På gården får de ro til å tenke og å finne ut av ting. Noen av ungdommene trur læringen og utviklingen er forbundet med alle opplevelsene som er på gården. For eksempel reflekterer Runa rundt dette temaet slik: *Jeg trur at jeg har lært enda mer enn jeg klarer å tenke over. Jeg tror det kommer av alle opplevelsene her på gården. Det er mye artige ting vi har gjort, som jeg har med videre.*

Pernille reflekterer litt om nytten av oppholdet på gården: *Syns egentlig det får meg til å sortere og rydde på plass tanker, i forhold til mennesker, dyr og aktiviteter, vist hva man kan og lærer mer hva man liker å holde på med. Hva man vil oppnå i livet for eksempel.*

Camilla beskriver enkelt og greit hva som har blitt lært her:

Her har jeg lært livet mitt

Flere av ungdommene syntes det er vanskelig å forestille seg hvordan de hadde vært uten oppholdet på gården. Siri reflekterer rundt oppholdet sitt slik: *Jeg vet ikke hvordan det hadde gått med meg i dag, for jeg sliter jo i dag psykisk på grunn av hvordan jeg har hatt det. Det kunne jo vært enda verre hvis jeg ikke hadde hatt de helgene her.*

Sitatene som er presentert her viser hvordan ungdommene forklarer at de har blitt bedre kjent med seg selv. Dette kan de ha fått ved at gården kan gi rom for at de får tid til å reflektere over seg selv og hendelser. Det de har lært og mestret på gården kan de ta med seg videre. Følelsen av mestring kan tolkes som at de kan ha blitt mer kjent med seg selv, og kanskje andre positive sider ved seg selv også. Dette bunner ut i tolkningen om at mestring kan være en kategori innenfor læring og utvikling.

8.2.5.2 Læring og utvikling handler om å gi rom for mestring

Alle ungdommene som kom hit hadde ikke hatt så mye omgang med dyr. Noen hadde ridd litt, men de fleste var uerfarne. De syntes at hestene var skumle og spennende på en gang. Alle ungdommene har lært seg å ri nå, og de syntes det er artig at de klarer å mestre så store dyr. Ei syntes læringa på gården har gjort at hun har fått bedre karakterer på skolen. De fleste ungdommene syntes at de alltid lærer noe nytt på gården. Eksempelvis lærer de noe om kroppspråket eller hvordan man kan ri bedre.

Pernille er opptatt av lærdom i forbindelse med dyr: *kanskje lærer man å berøre dyr. Men være varsom. Det er ikke alle dyra som er like tam da. Men vi lærer det, og etter hvert egen forståelse for altså dyrs instinkt,*

Silje beskriver gleden ved det å lære seg noe nytt slik: *Var skikkelig gøy når man først begynte med galopp da.. også alt er jo artig når man aldri har prøvd det før da.. men når jeg får til noe så blir jeg skikkelig glad. Da gleder jeg meg til det neste gang. Får en skikkelig god følelse når man får det til.*

Camilla forteller om en spesifikk hendelse hvor hun var på ridetur: *da begynte jeg å slite, svidde i henda for jeg måtte holde igjen for han ble så ivrig. Men jeg klarte det da. Og tilslutt gikk det over til at han tølta, og da fikk jeg mye skryt av det da. Da følte jeg liksom at jeg slet innerst inne veldig veldig mye, men glad for at jeg klarte det likevel da!!*

Siri snakker om følelsen av å mestre: *Jeg er veldig sånn, jeg har hele livet kanskje følt at jeg ikke har mestra så mye da, alltid vært usikker og dårlig selvtillit å sånn, og hvis du da klarer å mestrer noe som er så stort da, så vil du jo føle deg bedre da.*

Sitatene som innebærer mestringsfølelse innebærer opplevelser i sammenheng med dyr. Dette kan være med på å tolke at dyr kan kanskje bidra til mestring hos ungdommene. Videre viser ungdommene til at de ansatte er en viktig brikke i forhold til at de føler mestring i aktiviteter. Viktigheten av ansatte viser til at de må få en egen kategori innenfor faktoren læring og utvikling.

8.2.5.3 Læring og utvikling er forbundet med ansatte

Ungdommene er opptatt av de ansatte. De syntes at de ansatte er med på å bidra til det dem lærer. De som jobber på gården viser og lærer ungdommene mye om dyra. Pernille forklarer hvordan de ansatte hjelper til med å lære: *Hu forklarer oss litt hvordan vi skal rydde ting, og stelle og hva slags utstyr vi skal bruke. Og hvorfor vi gjør sånn og sånn.*

Videre er det noen av ungdommene som syntes at de ansatte viser de mer tillit nå ved at de stoler mer på dem. Hvis de ikke har lyst til å være med på en aktivitet den dagen, får de lov til å være i huset å slappe av eller kanskje være på verkstedet uten at de trenger å være med. Anette forklarer tilliten slik: *det er foreksempel på søndager, sånn rundt lunsj tider, så spør jeg om en av de ansatte kan åpne verkstedet. For der er det muligheter for å male og tegne.*

Noen av ungdommene er spesielt opptatt av at de ansatte må vise respekt. De skulle ønske at de kan få mer frihet i forhold til for eksempel hestene. Ungdommene forklarer at de nå har blitt mye eldre, og at de godt kan få friheten ved å kanskje dra på ridetur selv. På den måten mener de at de fortsatt kan få utfordringer når de er på gården. Siri uttrykker det slik: *Det har irritert meg litt da, føler at jeg ikke får noe respekt da. da er det kjedelig at man ikke får nok utfordring*

Sitatene til ungdommene viser at ungdommene fremhever at det er viktig at de ansatte gir dem respekt, anerkjennelser og skryt for at de skal føle at de lærer og utvikler seg. Videre fremhever ungdommene viktigheten av at de ansatte viser dem tillit og gir frihet til å dyrke sine interesser.

8.2.5.4 Læring og utvikling kan innebære ansvar

Flere av ungdommene hevder at de har lært mer ansvar på gården. De lærer å passe på de som er yngre her, samtidig som de lærer å ta ansvar for seg selv. De lærer også ansvar for dyr og hva som kreves å ha et slikt ansvar. Noen av ungdommene føler også ansvar for dyra og fjøsstellet, slik at de gjerne gjør litt ekstra arbeid der.

Silje forklarer det slik: *Så jeg tar på meg gjerne kostarbeidet, selv om det ikke er min oppgave..så*

jeg gjør egentlig litt mer enn hva jeg er satt til å gjøre for jeg synes at det burde være sånn!

Siri uttrykker ansvarsfølelsen slik:

Etter hvert som jeg har blitt eldre da, så har jeg begynt å hjupe til litt da. Jeg har blitt litt mer voksenperson da. Hjelper til med mat, og dekker på da. Og at jeg blir bestandig igjen i fjøset da.

Sitatene i forbindelse med at læring og utvikling kan være ansvar viser at ungdommene har utviklet ansvar ovenfor deler av gården. De har vokst og blitt ansvarsfulle. Dette kan tolkes som at læring og utvikling i form av å bli kjent med seg selv, og at ungdommene har fått rom for mestring sammen med andre og ansatte, kan ha bidratt til at de utvikler ansvar ovenfor dyrene. Samtidig kan det hende de har utviklet en tilhørighet til gården og føler ansvar for at alt skal «være på stell».

8.2.6 Trivsel er når jeg kan føle trygghet

Ut i fra hva fortellingene til ungdommene går ut på, tolker jeg det som at de er opptatt av at alle skal føle seg trygge på gården. Derfor har jeg valgt å ha «trygghet» som en faktor for trivsel. Det finnes regler som at det skal være et mobbefritt miljø på gården, det er ikke lov til å være kjæresten og alkohol og røyking er ikke lov. Ungdommene viser forståelse for reglene, og de sier at det handler om å være et godt forbilde for de minste. Videre er det fast rutine på hvordan dagen er lagt opp i forhold til fjøsstell, aktiviteter og måltider. Dette sier de gjør at de vet hva som skjer, og kan dagen ut og inn. Flere av ungdommene forklarer at de føler de kan snakke med de ansatte. Men det kan være enkelte ting som de ikke vil snakke med dem om. Det kommer også an på kjemien de har med den ansatte. To av ungdommene hevder at de ikke synes det er noe vits i å snakke med de voksne, og at det heller er bedre å snakke med vennene på gården. Ungdommene er opptatt av at de ansatte har tid til dem, og noen savner at de voksne er der sammen med dem. Videre er de opptatt av at de ansatte må vise dem respekt og tillit. De ønsker større frihet, spesielt i forhold til dyrene. Flere av ungdommene har vært der i mange år, og de føler at gården har blitt deres andre hjem. Det er her de har vokst opp og lært seg selv å kjenne. Fortellingene til ungdommene tolker jeg som at innenfor faktoren «trygghet» er det viktig med struktur og regler, stabile ansatte og at de kan føle seg som hjemme. Derfor er «trygghet» kategorisert i: *stabile ansatte, struktur og regler og mitt andre hjem.*

8.2.6.1 Trygghet i stabile ansatte

Ungdommene er opptatt av hvordan de ansatte er sammen med dem. De forteller at de ansatte er veldig forskjellig. Noen kan være veldig strenge, mens andre er mer morsomme. Ungdommene fremhever at de ansatte bør være omsorgsfulle, og rolige. Silje sier dette om ei av de ansatte: *Hu ble jeg veldig glad i. Hu trur jeg alle unger liker, for hu er skikkelig mamma type.*

Samtidig bør de ha klare regler og holde seg til dem. De ansatte bør også være rolige, og ikke ha emosjonelle problemer selv. Siri forteller om en episode med ei tidligere ansatt på gården: *Hu hadde litt for kort lunte da. For det var et par episoder hvor jeg faktisk ble livredd hu da, men jeg kom tilbake likevel.. jeg har alltid vært veldig skvetten da, for jeg har opplevd veldig mye vold og sånn hjemmefra da. Så når jeg kom hit da.. da..andre gangen jeg var her fikk jeg hun skikkelig sint da.. Jeg husker jeg gråt meg selv i søvn den kvelden.*

Videre er det noen av ungdommene som syns det er best med ansatte som har tid til dem. De som kan være med ungdommene, uten at det trenger å bli stressende. Anette uttrykker seg slik: *på den andre gruppa er det chill og ta det med ro. Vi sitter å snakker og har det morro med de voksne.*

Noen av ungdommene er også opptatt av at de kan snakke med de ansatte. Pernille uttrykker hva hun kan snakke med de ansatte om: *Det er veldig mye forskjellig egentlig. Jeg kan prate om det meste egentlig, men noen ting sier jeg bare ikke.*

Camilla forteller om en hendelse hvor hun fikk trøst, og følte at hun kunne snakke med ei av de ansatte: *da jeg gikk i tiende klasse hadde jeg det skikkelig vanskelig da. Da klarte jeg ikke skjule det når jeg kom hit heller liksom. Jeg husker jeg satte meg i sofaen opp der, og begynte å skrike for meg selv da. Så kom hu å trøsta meg litt da.*

Sitatene viser at ungdommene føler trygghet hos de ansatte, og at de kan snakke med dem dersom det er noe som har gjort ungdommene opprørte. Ungdommene fremhever også at trygghet oppstår når ansatte har tid til dem og har det morro sammen med de voksne. Stabile ansatte fremheves som

viktig, og at de ansatte har kontroll på seg selv. Dette kan kanskje gjøres via struktur og regler, som også ungdommene hevder bidrar til trygghet.

8.2.6.2 Trygghet i struktur og regler

Ungdommene viser forståelse for de reglene som er på gården. De forklarer at mange av ungdommene som kommer på gården blir mobbet på skole eller i andre sammenhenger. Derfor har de en viktig regel på gården, og det er at på gården skal det være mobbefritt. Ungdommene synes denne regelen fungerer veldig bra. De forklarer at dersom noen mobber, blir det stor sak ut av det, og i verste fall kan de risikere å bli sendt hjem. Det kan også hende at de blir utestengt fra gården for godt.

Runa forklarer litt rundt reglene på gården: *vi skal ikke mobbe hverandre, det har dem nulltoleranse for. Da kan man risikere å bli sendt hjem da.*

Siri forklarer forståelsen av denne regelen slik: *Dersom noen mobber blir de sendt hjem, og de kan risikere å ikke få lov til å komme tilbake igjen. Det gjør at det blir et godt miljø her, alle kan slappe av og være seg selv.*

Silje forstår det slik: *De må jo ha regler, det er jo en trygghet for alle når man hører de reglene da..for da vet dem ok, det er sånn her ja. For da trenger dem ikke være redd for at man blir mobba her da.*

Videre er det også en regel i forhold til at det ikke er lov til å være kjæresten. På gården har man lov til å være glad i hverandre, men vi er kjæresten inni oss. Pernille virker som hun har forståelse for dette: *Det er jo ikke akkurat en «finne seg kjæreste plass» her. I tillegg er det litt sånn, er ikke alle som takler like bra at noen sitter å kliner i sofaen. Mange er jo her for å bygge selvtillit på en måte. Blir litt feil på en måte.*

Sitatene til ungdommene viser at de setter pris på reglene og strukturen som er på gården. Dette kan også kanskje bidra til at det er en av grunnene til at ungdommene føler at gården har blitt deres

andre hjem.

8.2.6.3 Trygghet i mitt andre hjem

Mange av ungdommene omtaler gården som sitt andre hjem. Flere av ungdommene har vært på gården i over 3 år, og det har blitt naturlig for dem å dra dit. Alle ungdommene forklarer at de får til å slappe av her, og de kan føle seg trygge på gården. Videre er det mange av ungdommene som forteller at de spiser så mye når de er på gården. På gården er det alltid nok mat. Gjengen på gården er det noen av ungdommene som beskriver som en slags familieflokk. De kjenner hverandre, og vet hvor de har hverandre.

Camilla sier dette om gården: *det føles som mitt andre hjem, det har blitt det.*

Siri forklarer det slik:

For meg så var det veldig godt å komme seg bort fra det som var hjemme da. Jeg føler jo det at jeg har vokst opp her. Jeg har jo vært her veldig mye da. Jeg har jo hatt det kjempe bra liksom. Opplevd masse da.

Runa er også opptatt av at man ikke tenkte så mye negativt:

du tenkte ikke så mye negativt når du var her. Det var liksom aldri noe.

Sitatene til ungdommene viser hvordan de forklarer nettopp det at gården har blitt deres andre hjem. På gården kan man oppleve at de negative tankene forsvinner og at man har det gøy der. Opplevelser og fellesskap og antall år de har vært på gården, kan nok tolkes som en del av grunnene til at ungdommene legger frem deres andre hjem på denne måten.

KAPITTEL 9 DISKUSJON AV FUNNENE

I dette kapitlet vil det nå bli diskusjon av funnene som er presentert i kapittel 8. Del 9.1 tar for seg diskusjon i sammenheng med forskningsspørsmål 1, og del 9.2 tar for seg diskusjon i sammenheng med forskningsspørsmål 2.

9.1 Fem faktorer for trivsel på gården

I denne delen av diskusjonen vil det være fokus på å forskningsspørsmålet nr. 1 og fremme svar på denne. Forskningsspørsmål 1 lyder som følger: *Hvilke faktorer legger ungdommene til grunn for trivsel på en avlastningsgård?*

I diskusjonen vil jeg ta utgangspunkt i Schiefloe (2011) sin sosiale behovstriangel som er omtalt i kapittel 2.5. Denne behovstriangelen dekker det jeg tolker som trivsel. Min tolkning vil derfor si at hvis man som menneske kan plassere livsverden sin inn i behovstriangelen, vil man oppnå tilstrekkelig med følelse av å trives i livet. Behovstriangelen ble brukt i analyseprosessen som et hjelpemiddel for å definere faktorene for trivsel. I diskusjonen som nå følger, vil jeg derfor sette faktorene for trivsel inn i denne modellen. Dette gjøres for å gjøre diskusjonen mer oversiktlig og helhetlig, og ikke minst vise hvordan jeg tolker resultatet.

9.1.1 Trivsel handler om å skape rom for det sosiale

En faktor som jeg tolket ungdommene la til grunn for trivsel på gården var det sosiale. Jeg delte faktoren sosialt inn i tre kategorier: Vennskap, felles aktivitet og felles alder. Kategorien vennskap kan sees i måten de omtaler hvor viktig det er å få venner på gården. Ungdommene la vekt på at det var andre ungdommer med samme bakgrunn der, og at de kunne finne støtte i hverandre.

Ved å ha fokus på ungdommenes perspektiv ønsker jeg å få en klarhet i hvorfor og hvordan det sosiale har stor betydning for ungdommene. Ved å sette det sosiale inn i teoretisk materiale kan det ha en sammenheng med behovet *tilhørighet* i behovstriangelen. Denne *tilhørigheten* omtaler

Schiefloe (2011) som et behov for å høre til i en større sammenheng. På gården har ungdommene fått venner, og opplever å få respekt, støtte og at de kan stole på hverandre. Dette kan inngå i prosessen fellesskap i behovstriangelen. På gården har ungdommene en stabil og varig kontakt med hverandre. Dette kan tolkes som at de er i stand til å gi sosial støtte til hverandre. Sosial støtte vil si at man som mennesker får støtte og hjelp fra noen man stoler på og som har en påvirkningskraft. Det kan enten være familie eller venner (Frydenberg 1997). Sosial støtte oppnår man i det sosiale nettverket (Fyrand 2010). En slik sosial støtte fra nettverket kan bidra til at man ikke utvikler for eksempel depresjoner eller andre mentale problemer hvis man er utsatt for negativ stress (Dalgard, Bjørk & Tambs 1995). Mine observasjoner, og da spesielt i aktiviteten aking, innbyr også til tolkning om at ungdommen får støtte i hverandre. De kan snakke sammen om situasjoner som har oppstått på grunn av barnevernet, og få støtte fra noen som vet hva det vil si å ha barnevernet inn i sin familie. Ungdommenes fortellinger om den støtten de har i hverandre og deres behov for venner på gården kan også bidra til å dekke deres behov innenfor sosial samhandling hvor det er gjensidig kommunikasjon mellom ungdommene. Videre kan dette føre til oppnåelse av sosiale relasjoner, hvor ungdommene opplever stabilitet over lengre tid ved at de treffer hverandre hver gang de er på gården. Oppnåelse av tilfredshet i sosiale relasjoner kan også antas blir dekket ved at ungdommene har felles interesser å samhandle om (Fyrand 2010). Dette kan eksempelvis være om hjemmesituasjonen, dyrene på gården eller andre interesser.

Ved å tolke ungdommenes fortellinger ut fra ungdommenes perspektiv har jeg kommet frem til at felles aktivitet hvor det alltid er sosialt har også en stor betydning for ungdommene. De fleste aktivitetene som var felles var ute, enten på gården eller i skogen. Dette innbyr til tolkning i forhold til teori om friluftsliv. Tordsson (2005) forklarer at friluftsliv kan være med på å gi forutsetninger for menneskelig samvær. Dette ved at naturen kan være med på sosial utvikling og modning. Samvær i aktivitetene kan innby til at ungdommene kan dele livet med hverandre, de møter utfordringer sammen og deler opplevelsene rundt bålet sammen (ved for eksempel lavotur). Dette kan tolkes som at fellesskapet er viktig for ungdommene. Fellesskapet kan være en prosess i behovstriangelen som fører til *trygghet*. Kanskje kan ungdommene føle trygghet i fellesskapet ved at de har kontroll over situasjonen de er i på gården. De kjenner de sosiale reglene, og ikke minst hverandre. De har materielle goder på gården i form av tilgang til ulike aktiviteter.

Ungdommene forteller også at de ønsker at det var flere eldre på gruppa deres. De fremhevet de

ynge som bråkete, og det var slitsomt at de var der. Kan det ha noe med at de ikke får følelsen av at de kan være sosiale på samme nivå som dem? Dette kan også sees i mine observasjoner, og spesielt ved situasjonen der vi feiret bursdag til ei av ungdommene. Her begynte guttene å suge opp gele i sugerør, og det bråkte en del. Ungdommene sendte blikk og himlet med øynene, og det var en litt «trykkende» stemning i luften. Dette kan innby til tolkning om at felles alder har betydning for ungdommene. Kanskje kan det være vanskelig å oppnå et fellesskap og føle tilhørighet sammen med de som er mindre? Dermed faller ikke små-guttene inn i behovstriangelen på den måten, men betydningen av å omgås med dem som har felles alder kan settes inn i behovstriangelen ved at det kan tolkes som de føler lettere *tilhørighet* og fellesskap med dem som er like aldersmessig.

9.1.2 Trivsel handler om å gi meg opplevelser

Ungdommene har opplevd ulike aktiviteter som ridning, aking, kjøring av snøscooter, paintball, diverse turer med og uten hest og leker i form av konkurranser. Ut i fra ungdommenes perspektiv tolker jeg dette som at ungdommene setter opplevelser som en faktor for trivsel. Lavo turene med hest, og kanopadling som ungdommene fortalte om, innbyr til friluftsliv- tolking. Gjennom friluftsliv kan man komme i kontakt med sin egen kropp, ens egne tanker og følelser. Dette kan gjøres via opplevelser i naturen, hvor man kan velge om man vil gjøre aktiviteter som utfordrer en selv, eller hvor man kan gå turer i skogen for å koble av fra hverdagslivet (Tordsson 2005).

Faktoren opplevelser innbyr til tolkning i forhold til *meningsfullhet* i behovstriangelen. De aktivitetene og opplevelsene som ungdommene er opptatt av kan tolkes som at de opplever en mening med dem. Ungdommene har verdier som innbyr til interessen av de ulike aktivitetene som ridning, aking eller kjøring av motorisert kjøretøy. Dette kan tolkes som at ungdommene har en forståelse av hva som kan virke positivt på deres tilværelse, og gjør at de kan oppnå både tilstanden *trygghet* og *meningsfullhet* (Schiefløe 2011). Dette kommer jeg tilbake til senere i diskusjonen.

Fortellingene ungdommene hadde om alle rideturene og rideturen med lavo er opplevelser i naturen. Disse opplevelsen er nok et bilde på hvordan de kan gi mening i tilværelsen. Tordsson (2005) forklarer at når man ferdes ute i naturen har man mulighet til å ta inn mange forskjellige inntrykk. For eksempel kan man ta inn landskapet der man ferdes, fjellet kan oppleves som mektig,

elva som leken, stillheten i skogen og den store klare alvorlige stjernehimlen. Den opplevelsen man får av å være i naturen dreier seg om å ta til seg de symboler, kvaliteter og uttrykk som finnes i naturen, og la dem ha den virkningen de gir på sansene og følelsene. Dette kan speiles i de observasjonene som ble utført når jeg var sammen med ungdommene. Rideturene innover vinterlandskapet og tausheten som fulgte gruppa mange ganger i løpet av turen. Dette kan ha vært en taushet som ungdommene brukte til å ta til seg uttrykk, symboler og kvaliteter med å sanse og å kjenne emosjonelle aspekter ved det å være i naturen på en slik måte. Observasjonen når jeg var med ungdommene under fjøsstellet, der vi skulle hente hestene og oppdaget den store klare stjernehimlen innbydde også til et øyeblikk med å ta til seg naturens mektige skjønnhet. Dette kan ha innvirkning på de prosesser som innbyr til forståelse for sin egen tilværelse, som kan føre til både tilstand som *trygghet* og *meningsfullhet*. Likeså kan opplevelsene i fellesskap hvor de føler og tar til seg naturen innbyr til prosessen fellesskap, og tilstanden *tilhørighet* (Schiefløe 2011).

9.1.3 *Trivsel handler om at det er dyr til stede*

Ungdommene omtaler dyra på gården ofte, som ut i fra ungdommenes perspektiv kan tolkes som en faktor for trivsel. Ungdommene gav dyra menneskelige egenskaper. For eksempel følte dem at de kan snakke med dyrene. De er deres bestevenn. Dyrene kan gi dem kos, nærhet og trøst. Videre føler dem at de blir rolige og avslappa sammen med dyra.

Hva er det med dyr som gjør at det kan være positivt for ungdommene? Det ungdommene har sagt og fortalt, tolker jeg som at dyrene kan fungere som sosial støtte for dem. Dyrenes sentrale plass i livet til ungdommene og på gården innbyr til tolkning om at de inngår i det sosiale nettverket deres. McNicholas og Collis (2006) forklarer at mennesker omgås dyr i sosiale interaksjoner, og mennesker får et forhold til dyr, som kan sammenlignes med forhold til et menneske. Mange beskriver sine kjæledyr som en god venn, medlem av familien, gir en selskap og mindre følelse av ensomhet. Dyr kan være til stede hele tiden, de er ikke redd for hva man har å si, sammenlignet med mennesker som kanskje kan få følelsesmessige reaksjoner eller dømme i negativ retning. Et dyr kan man stole på. Dette har en klar sammenheng med det ungdommene forteller.

En studie gjennomført av McConell og Brown (2011) viser også til hvordan mennesker med

kjæledyr opplever sosial støtte i dyrene sine. De fant at eiere med kjæledyr skårer bedre på trivsel enn mennesker uten kjæledyr og at mennesker med kjæledyr ikke tar til seg negative hendelser på samme måte som mennesker uten kjæledyr. Dyr i det sosiale nettverket kan derfor innby til tolkning av at de hører til i samhandling med ungdommene. I den sosiale samhandlingen kan dyr tolkes som at de bidrar til en gjensidig handling mellom ungdommene og dyret. Dette kan kobles opp mot hva ungdommene forteller om at de snakker med dyrene. Observasjonene mine kan også tolkes dertil ved at dyrene er i gjensidig handling med ungdommene. De omgår dyrene på gården ved rideturer, fjøsoppgaver og ellers når de ønsker å ha litt ro rundt seg. Dyrene kan også bidra til at ungdommene opplever å skape en sosial relasjon til dyrene. Ungdommene har vært på gården over flere år, og har derfor fått en varig, stabil og regelmessig kontakt med dyrene, som er krav for aspektet sosial relasjon (Fyran 2010). Kan dette også føre til kontinuitet i ungdommenes liv? De opplevelsene som ungdommene danner med dyrene, kan også tolkes som *tilhørighet* i en uformell struktur.

Ungdommene forteller også at de føler nærhet til dyrene. I studien til Beck & Katcher (1996) fant de ut at mennesker ved berøring av dyr føler nærhet og intimitet. Nærhet og intimitet kan være to faktorer for vennskap. Uten disse to kan man føle seg alene uansett hvor mange mennesker som er rundt oss. Kan dette ha en sammenheng med hvorfor ungdommene også syntes at dyrene var deres venn? De føler nærhet, og beskriver at de får en kontakt med dyrene som gjør at de kan være deres bestevenn. Kan dette tolkes som at når man får nærhet til et dyr vil man aldri føle seg alene? Det kan også være slik at barn og unge som har blitt utsatt for omsorgssvikt kan ha sterkt behov for fysisk kontakt med andre mennesker. Mange er redde for fysisk kontakt, fordi de har blitt såret. Dette kan være annerledes med dyr, forklarer Beck og Katcher (1996). Kan dyr være med på å dekke behov for fellesskap? Isåfall vil dette føre til både *tilhørighet* og *trygghet* på gården. Jeg tolker det som at ungdommene viser stor forståelse på hva det er ved dyr som er godt og hva dyr kan tilføre dem i deres liv. Ungdommene syntes det er godt å ha noen å snakke med, de føler trøst og nærhet, og dyrene kan være deres venn. Dette innbyr til tolkning om at ungdommene har forståelse over de forhold som gir mening til tilværelsen. Denne meningen og forståelsen kan føre til tilstanden *trygghet* og *meningsfullhet* i behovstriangelen (Schiefløe 2011).

9.1.4 Trivsel innebærer rom for læring og utvikling

Alle ungdommene opplevde at de hadde utviklet seg på gården. De fortalte historier hvor de hadde lært å ri, lært å ta ansvar for seg selv, dyr og andre. Videre var det mange av ungdommene som hadde blitt mer kjent med seg selv og bakgrunnen deres ved opphold på gården. Ved å inneha ungdommenes perspektiv tolker jeg det ungdommene har fortalt som at gården bidrar til muligheter for læring og utvikling. De har opplevd mye, og disse opplevelsene og aktivitetene har bidratt til en følelse av mestring for ungdommene.

Denne tolkningen av læring og utvikling som en faktor for trivsel kan sees i hvordan ungdommene forklarer at de har lært noe. De som står for disse opplevelsene er de ansatte. Jeg tolker det som at de ansatte må være ivrige til å lære ungdommene noe nytt, og ikke minst forstå hvilket kunnskapsnivå de er på for å sette akkurat store nok forventninger til dem. Dette støtter opp om det Larsen (2008) forklarer er viktige egenskaper. Videre må de inneha et engasjement og mye kunnskap om ulike aktiviteter. Horneman (1999) har gjennomført en studie om ulike hjelpere ungdommer er i kontakt med i løpet av sitt liv i barnevernet. Her kom hun frem til fire ulike typer hjelpere som hun valgte å kalle «svikeren», «ulldotten», «holmen-i-sjøen» og «utfordreren». «Svikeren» var den personen som aldri grep inn i situasjoner, missbruker makten sin og som aldri holder avtaler. «Ulldotten» var den utydelige personen, og som var redd for nærhet. «Holmen-i-sjøen» beskrives som en person som var tilgjengelig, lett å prate med, og ungdommene opplever her å bli sett og hørt. «Utfordreren» var den som brydde seg mest, viste hvem hun var og hva hun stod for, konfronterte og utfordret ungdommene. Studien til Horneman (ibid) viser at relasjoner som ungdommer danner med voksne ansatte er viktig. Dette kan tolkes som at ungdommene i min studie også er opptatt av dette. Den ansatte som gir mest læring og utfordring kan kategoriseres under «utfordreren». Ungdommene var opptatt av at de skulle få nok utfordringer, selv om at de var ungdommer. Ansatte har bidratt til anerkjennelse ved positive tilbakemeldinger til ungdommene. Anerkjennelsen kan sees på som en prosess i behovstriangelen, og føre til tilstand av både *tilhørighet* og *meningsfullhet* (Schiefløe 2011).

Anerkjennelsen ungdommene opplever at de får, kan tolkes som at de har utviklet en ansvarsfølelse

overfor gården og dyra. Noen av de blir igjen i fjøset for å sjekke over at dyra har det bra og gjør ekstra oppgaver. Dette tolker jeg som at ungdommene har utviklet en tilhørighet til gården, som gjør at de ønsker å gjøre mer fordi de mener det er behov for det. Dette kan også bidra til at ungdommene føler en mening i tilværelsen ved å ta på seg ansvaret. Både behovet for *tilhørighet* og *meningsfullhet* hører hjemme i behovstriangelen (Schiefløe 2011) og dette gir grunnlag for å støtte opp om min tolkning om at læring og utvikling er en faktor for trivsel.

Under mine observasjoner og ut i fra hva ungdommene har fortalt om gården og aktivitetene tolker jeg det som at dem har stor frihet til å velge hva de selv vil gjøre. De kan velge å være med på ulike aktiviteter, og hvis noe av det ikke passer kan de ønske seg andre aktiviteter. Dette kan være positivt i den form av at ungdommene kan føle friheten og ansvar. Ikke minst kan det også bidra til at ungdommene blir mer bevisst den forståelsen de må inneha for å oppnå tilstandene *meningsfullhet* og *trygghet* i behovstriangelen. Ungdommenes utvikling av forståelse kan bidra til at de blir bevisst hvilke forhold ved en selv som virker inn på ens tilværelse. Dette innbyr til tolkning om at gården har flere aspekter ved seg som bidrar til læring og utvikling, som for eksempel å lære seg selv å kjenne bedre. Det å lære seg selv å kjenne bedre har flere av ungdommene fortalt om. De fremhever at på gården får de ro til å slappe av og til å reflektere over hendelser som har skjedd eller situasjoner eksempelvis hjemme. Denne roen og tiden til refleksjon kan bidra til en dypere forståelse av mening i tilværelsen, og at de kan opparbeide en forståelse over hvilken sammenheng dem har i ulike sammenhenger både på gården og hjemme. Utvikling av denne prosessen kan føre til tilstandene *trygghet* og *meningsfullhet* i behovstriangelen (Schiefløe 2011), som der igjen jeg tolker kan føre til bedre trivsel i livet.

Som nevnt har ungdommene uttrykt at de har lært seg bedre å kjenne, og at de får oppleve å mestre ulike aktiviteter og dyr på gården. Ansatte bidrar positivt til dette, og ungdommene er opptatt av de ansatte på flere områder. Ungdommene er også opptatt av det sosiale på gården, og fremhever vennskap som de har utviklet med hverandre på gården. Kan kombinasjonen av det sosiale med venner og støtte fra ansatte bidra til at de får mer mestringsfølelse i hverdagen? Bandura (1977) utviklet i sin tid en teori om self-efficacy. *Self-efficacy* handler om å få mennesket til å ha tiltro til seg selv, og sine muligheter i forhold til å håndtere oppgaver og eventuelle mål som er satt (Raaheim & Raaheim 2004). Bandura (1977) sin teori fokuserer på at menneskets *self-efficacy* oppfatning følges av de emosjonene mennesket har, gjennom motivasjon og kognisjon. Han hevder

at følelsespregede prosesser vil påvirke atferden. Dette kan derfor tolkes som at når ungdommene får positiv tilbakemeldinger fra både venner og ansatte, kan det bidra til at de får mer tro på seg selv ved den positive følelsen som oppstår. Denne følelsen kan bidra til følelsen av å mestre noe, som kanskje kan overføres forståelsen av tilværelsen til ungdommene. Forståelse av følelser, og hva de følelsene betyr kan føre til tilstand både *trygghet* og *meningsfullhet*.

9.1.5 *Trivsel er når jeg kan føle trygghet*

Trygghet er også en av faktorene jeg har tolket ut fra ungdommenes perspektiv for trivsel på gården. Jeg valgte å sette trygghet som en egen faktor ved at ungdommene viser at de setter pris på fellesskapet med hverandre og ansatte på gården. Fellesskapet innebærer kommunikasjon og samvær med andre, og dette forteller ungdommene i større grad at de opplever på gården. Tilstanden *trygghet* baserer seg på det sosiale, men også det materielle rundt dem (Schielfloe 2011).

Det materielle rundt ungdommene kan for eksempel være mat. Noen av ungdommene forklarer at de spiser så mye når de er her, og dette kan også vises i observasjonene mine. Larsen (2008) hevder at måltider har en viktig rolle i det miljøterapeutiske arbeidet med ungdommer. Mangel på mat kan bunne ut i vanskjøtsel og omsorgssvikt, og det å ha nok tilgang til mat kan assosieres med overlevelse og ivaretagelse. Videre hevder Larsen (ibid) at mat kan uttrykke emosjoner og erfaringer. Det å spise mye mat, kan være en slags overlevelsesstrategi for enkelte. Dersom ungdommene får tilbud om nok mat kan dette være med på å vise omsorg og ivaretagelse. Ut i fra dette kan det derfor tolkes at noen av ungdommene synes det er trygt på gården og at gården viser omsorg ovenfor dem. Dette kan baseres ut ifra måltidene (det materielle) som er på gården og det at ungdommene alltid har tilgang til mat.

Ungdommene er også opptatt av ansatte, og jeg har tolket det som at stabile ansatte kan bidra til trygghet ved å delta i fellesskapet sammen med ungdommene. Dette kan sees i hvordan ungdommene syntes det er fint at de stoler mer på dem. Ansatte som det går an å prate med om ulike ting er også å foretrekke. Andre ungdommer legger vekt på omsorgsfulle ansatte med humor. Videre vil de ha ansatte som er klare og som kan sette grenser. Det er også viktig at de er stabile i

den form av at de ikke sliter emosjonelt. Dette tolkes som at mange av ungdommene har plager på ulike vis, og at de skal få slippe å forholde seg til ustabile ansatte når de er vekk fra hjemmet. Stabile ansatte bidrar til at ungdommene kan inneha følelsen av kontroll over situasjonen som er et aspekt innenfor tilstanden *trygghet* i behovstriangelen (Schiefløe 2011).

Ungdommene viser forståelse for regler og rutiner på gården. Dette kan bidra til at de føler trygghet der, som igjen kan føre til trivsel i deres livsverden. Larsen (2008) forklarer at tydelige grenser er viktig i arbeid med ungdom. Dette forklarer han ved at ungdom som har levd i et hjem med omsorgssvikt kan være rammet av utydelige grenser og rammer, og at dette kan oppleves som svært frustrerende for dem. Tydelige grenser kan også være med på at ungdommene får større rom for utvikling, forklarer han. Rammene rundt ungdommene på gården med regler og rutiner kan tolkes som at det kan bidra til forståelse rundt mening med tilværelsen. Denne prosessen kan bidra til tilstanden *trygghet*, som støtter opp om min tolkning om at regler og rutiner kan inngå i faktoren trygghet.

Mange av ungdommene fremhever at gården er deres andre hjem, og jeg har tolket det dertil at det hører under faktoren trygghet. Ungdommene fremhever at gården tilbyr aktiviteter de ikke har tilgang til hjemme, som for eksempel paintball, snøscooter, ridning og kunstverksted. De har også tilgang til tv, seng og mat. Dette kan sees på som at på gården har ungdommene materielle goder. Det er også sosialt på gården i fellesskap med andre. Både det materielle og det sosiale innbyr til tolkning om at tilstanden *trygghet* er oppnåelig på gården.

9.2 De fem faktorene og mestringenes vilkår

I denne delen av diskusjonen diskuteres det i forhold til forskningsspørsmål nr 2. som lyder som følger: *Hvordan kan faktorene for trivsel bidra til å øke motstandskraften hos ungdommene?*

I tabell 3. i kapittelet 7.10.2 sees det tydelig hvilke faktorer ungdommene legger til grunn for trivsel på gården. Hvordan jeg arbeidet for å komme frem til disse funnene har blitt beskrevet i kapittel 7, og resultatene ble diskutert i punkt 9.1. I denne delen av diskusjonen ønsker jeg å gå mer i dybden i det ungdommene forteller. I diskusjonen bruker jeg tabell 1. i kapittel 2.3, som

utgangspunkt for svar på forskningsspørsmål 2. Denne modellen er utarbeidet av Sommerschild (2010). Jeg har tolket at mine funn i resultatdelen har stor sammenheng i forhold til modellen. Dette fordi ungdommene i min undersøkelse kanskje ikke har alle forutsetningene for mestring tilrettelagt i sine liv. Diskusjonen vil bli presentert etter temaene i modellen: *Dyaden, Familien og Nettverket*.

9.2.1 *Dyaden: minst en nær fortrolig*

Ungdommene la vekt på at det var andre ungdommer med samme bakgrunn der, og at de kunne finne støtte i hverandre. Ungdommene fortalte om hvordan de ble venner med hverandre, og at de alle hadde hvertfall en som de var glad i på gården. Dette kan tolkes som at alle hadde minst en nær fortrolig. Ved å ha minst en nær fortrolig, kan dette tolkes som at ungdommene er i stand til å *utfolde nestekjærighet* til hverandre. De kan være intime på et vennskapelig nivå, dele vonde opplevelser med hverandre og stole på hverandre. De er der for hverandre, og denne følelsen av å være der for noen innbyr til tolkning om følelsen og kompetansen at de *er til nytte* for noen.

Hva mer var det ved det sosiale som kan innbyr til tolkning om minst en nær fortrolig? Det at ungdommene var i felles aktivitet hvor det alltid er sosialt har også en stor betydning for ungdommene. Dette fellesskapet kan tolkes som at det innbyr til *flere nære fortrolige* hvor man kan dele seg selv i fellesskap. Noen av ungdommene fremhever at de syntes det var så mange smågutter på deres gruppe, og at det var litt irriterende. Kanskje føler de at det er vanskelig å forholde seg til barn og at de ikke ser på dem som noen de kan dele deres liv med. Ungdommene forteller også at de føler nærhet til dyrene, og det at de aldri føler seg helt alene på gården når de har dyra. Nærheten og kontakten ungdommene forteller om, kan det sammenlignes med det å *utfolde nestekjærighet*? Mange av ungdommene forteller om at de har et dyr som en bestevenn, dette innbyr til nettopp denne tolkningen. Ungdommene uttrykker også hva slags betydning de ansatte har for dem. Flere av ungdommene fremhever at de kan snakke med ansatte hvis det er noe vanskelig. Dette kan derfor også bety at de ansatte kan være en *nær fortrolig* for noen av ungdommene på gården.

9.2.2 Familien: Forutsigbarhet, bekreftelse, tilhørighet

Jeg har valgt å tolke det ungdommene har fortalt meg inn i en familiekontekst. Det finnes ulike definisjoner på familie, som også er knyttet opp mot ulike kulturelle tolkninger og forandringer i samfunnet. Likevel som et grunnlag til familie så er det typiske at man skal være i slekt. I det norske samfunn vil familie gjerne være forbundet med typiske kjernefamilien. Hvor man har to foreldre som er følelsesmessig knyttet til hverandre (Snoek 2003). På avlastningen er det ikke slik at noen av ungdommene er i slekt med de ansatte. Likevel definerer ungdommene gården som en stor familieflokk. Denne oppgaven har fokus på ungdommenes egne opplevelser og meninger, og derfor har jeg valgt å følge deres tolkning av dette. Min tolkning av dette vil også bunne ut i mitt fokus ved barneperspektiv (som her er gjort om til ungdommenes perspektiv). Når ungdommene selv føler at gården har blitt deres andre hjem, og at de er som en stor familieflokk, forholder jeg meg derfor til dette.

Ungdommene vektlegger at de kan slappe av på gården, og finne roen. Dette tolker jeg som enda et tegn på at ungdommene føler seg trygge der, og at de får en tilhørighet til gården. Tordsson (2005) hevder at for å finne ro kan naturen brukes som et sted for å trekke seg tilbake til. Dette kan speiles i de aktivitetene som er på gården som er i naturen. Når ungdommene er ute i naturen kan de oppdage at naturen ikke presser dem på samme måte som andre. Torsson (ibid) forklarer at man kan oppdage hvor mye energi man egentlig bruker på emosjoner og impulser når man må konsentrere seg om en oppgave. Dette kan sammenlignes med ei av ungdommene som forklarer hvordan noen personer på en måte henger over og stresser henne. Mange av ungdommene har vanskeligheter på skolen i forhold til konsentrasjon, og kanskje kan naturen være med på å øke konsentrasjonen i for eksempel skolesammenheng.

Noen av ungdommene forklarer at de spiser så mye når de er her, og dette kan også vises i observasjonene mine. I avsnittet om diskusjon av faktorer for trivsel ble det diskutert hvordan mat og måltider kan være materielt. Måltidene kan også settes inn i en familiesetting. Ungdommene forstår at på gården får de nok mat. Måltidene og maten kan kanskje være med på å gi ungdommene *forutsigbarhet* ved at de vet godt når det er mat, samt at de vet at de får spise så mye de vil. Måltidene kan også tolkes til at ungdommene får en *bekreftelse* på at her er det trygt og her er de velkommen. Muligheten for at ungdommene også kan føle en *tilhørighet* til sin

«familieflokk» er tilstede ved at de minst tre ganger om dagen deler ett felles måltid sammen. I observasjonene mine kommer det frem hvordan måltidene foregår. Ungdommene sitter rundt samme bord, og alle deltar i samtalen som foregår på hver sin måte. Ved de felles måltidene på gården snakkes det om det som måtte interessere dem, for eksempel snakket ungdommene om filmer, dagens ridetur eller aking. Jeg antar at måltidene også kan bidra til å knytte bånd med hverandre, som gjør at de får en tilhørighet til gården ved felles opplevelse av måltider.

Rutiner og regler kan også bidra til *forutsigbarhet* hos ungdommene. De vet hva som er lov på gården, og hvordan helgen er lagt opp. Dette kan være med til å bidra til en trygghet på gården. Ungdommene viser god forståelse for reglene. I diskusjonen om faktor for trivsel ble det vist til hvordan tydelige grenser er viktig for ungdom (Larsen 2008). Ungdommene vet hva som skal gjøres og forventes av dem. Kan ungdommens mange år på gården i sammenheng med tydelige grenser, regler og rutiner bidra til at de føler at gården har blitt som deres andre hjem? Tryggheten ved reglene om at det ikke er tillatt med mobbing, kan også bidra til at ungdommene får *bekreftelse* på at de er velkommen på gården ved å være akkurat seg selv. Det er det flere ungdommer som fremhever, og da spesielt at de føler at alle på gården respekterer hverandre. Dette igjen kan kanskje gjøre at ungdommene føler *tilhørighet* til gården og hverandre.

Ungdommene på gården er opptatt av ansatte. Hvordan kan de ansatte bidra positivt til ungdommenes liv? De som står for å arrangerer opplevelsene, som ungdommene forteller om er de ansatte. Studien til Horneman (1999) som ble omtalt i diskusjonen av faktorer for trivsel viser til at relasjoner som ungdommer danner med voksne ansatte er viktig. Ut i fra hva ungdommene forteller om de ansatte, kan det tolkes som at ungdommene i min studie også er opptatt av dette. Den ansatte som gir mest læring og utfordring kan kategoriseres under «utfordreren». Ungdommene var opptatt av at de skulle få nok utfordringer, selv om at de var ungdommer og snart voksne.

Videre er ungdommene opptatt av stabile voksne, og at de gir dem respekt, anerkjennelse og tillit. Dette kan sees i hvordan ungdommene syntes det er fint at de stoler mer på dem. Dette ble også diskutert i forrige avsnitt. Det at de fleste ungdommene forteller at de kan prate med de ansatte om det meste, kan vise at ungdommene ser på de ansatte som troverdige voksenpersoner. De voksne kan bidra til at ungdommene får *bekreftelse* på at de er gode nok, uansett hvor de kommer fra og hva de måtte ha opplevd. Ansatte kan også bidra til at ungdommene føler *tilhørighet* via regler,

rutiner og tilrettelegging av aktiviteter. De ansatte på gården kan også bidra til at ungdommene utvikler kompetansen *mestring og motgang*. Dette gjør de ansatte ved at de legger opp aktiviteter og oppgaver til der ungdommene er, slik at de har noe å strekke seg til. Stabile ansatte kan bidra til *forutsigbarhet og bekreftelse*. Ansatte bidrar også til å tilrettelegge fjøsoppgaver som må gjøres. Disse oppgavene kan føle at ungdommene også utvikler kompetansen å *være til nytte*.

Hvordan kan dyr bidra positivt til ungdommene, og kan de være som en del av en familie? Det ungdommene har sagt og fortalt, tolker jeg som at dyrene kan fungere som terapi for dem. De fleste ungdommene er plassert på gården av barnevernet, og man kan regne med at det er en eller annen form for omsorgssvikt i hjemmet som er grunnen til at de er på avlastning. Noen av ungdommene bor også i fosterhjem eller på institusjon. Dette kan tolkes som at ungdommene har opplevd ting som de har behov for å «få ut» i en eller annen form. Deres opplevelser er kanskje vanskelig å snakke med sine egne foreldre om, hvor man til vanlig vil hente hjelp og støtte. Den nærheten ungdommene føler til dyra, kan være med på å få tilknytning og trøst av noen som ikke dømmer de for det de har blitt utsatt for. Med dyr så kan de være seg selv, og hva er vel ikke bedre enn å kunne være seg selv i en familie? Dette innbyr til tolkning om at dyra kan gjøre at ungdommene får en *bekreftelse* på at «du er god nok ved å være deg selv».

Menneske-dyr relasjonen kan forklares ved å se på teori som allerede ble utviklet i begynnelsen av 1980 tallet. Perin (1981) gjorde en studie i forhold til forholdet mellom mennesker og hunder. Han konkluderer med at forholdet mennesker har med dyr (da spesielt hunder) kan bunne ut i hvordan man som barn dannet et bilde av forholdet til mor. Han forklarer at som spedbarn kan man ha et ambivalent forhold til mor. Med andre ord kan barnet danne et elsk og hat forhold til sin mor. Hun er der å gir mat og nærhet, og plutselig er hun borte å skal gjøre andre ting. Barnet danner to sider av mor, hun er «djevelen» som ikke er til stede, men også «engelen» som kommer å gir mat og trøst. Perin (ibid) forklarer hvordan denne emosjonelle kategoriseringen følger oss etter hvert som vi blir eldre. Eksempler han bruker for å forklare dette er for eksempel at noen mener kvinner kan være enten horer eller dannede, eller en som kommunist kan elske kommunister og hate kristine eller motsatt. Videre hevder han at med et dyr blir dette forholdet annerledes. Dyret er der hele tiden, og gir oppmerksomhet uansett om du har behov for det eller ikke. Kan dette tolkes som at et dyr kan være *forutsigbart*, ved at det alltid er der?

Ungdommene fortalte at dyr får dem til å bli rolige og å slappe av. Beck & Katcher (1996) gjennomførte en studie hvor de så på forholdet mellom det å berøre et dyr. De konkluderte med at å berøre dyr kan bidra til å redusere stress. Dette bekrefter Odendaal (2000) i sin studie. Han fant ut at ved å berøre et dyr skilles det ut et stoff som heter Oxytocin. Dette stoffet skilles ut nevrobiologisk, og er et hormon som bidrar til å redusere stress. Dette hormonet aktiviseres når mennesker koser og får nærhet med dyr, og bidrar til at mennesker slapper av. Dette kan også ha en sammenheng med at ungdommene på gården fortalte at de følte at de fikk ro rundt seg for å tenke og reflektere rundt ting. Kan nærkontakt med dyr bidra ytterligere til dette? Noen av ungdommene fremhever hvordan de av og til gikk ut i fjøset for å få ro. Det å være alene i fjøset og i tillegg få oxytocin i kroppen, kan antas nettopp det at ungdommene blir mer avslappet på gården. Ungdommene gir uttrykk for at de kjenner gården godt, og vet hvor de ulike dyra er. Dette kan være en *forutsigbarhet* ved at de vet at dersom de trenger trøst og fred kan de «rømme» ut i fjøset en stund.

9.2.3 Nettverket: Fellesskap i verdier, sosial støtte

Det kommer tydelig frem i det ungdommene forteller at de er opptatt av det sosiale på gården og de vennene de har fått der. Det kan ha sammenheng med behovet for ungdommene å danne et *nettverk* rundt seg, som også ble diskutert i kapitlet om diskusjonen av faktorer for trivsel. På gården har ungdommene fått venner, og opplever å få respekt, støtte og at de kan stole på hverandre. Dette kan tolkes som at de er i stand til å gi *sosial støtte* til hverandre. Jeg tolker også at ungdommene har mange *felles verdier*, som kan være utarbeidet fra deres felles bakgrunn og kultur (Sommerschild 2010).

Hvis vi ser *felles verdier* og *sosial støtte* i en sammenheng, har dette relevans for nettverket til ungdommene. Sommerschild (2010) forklarer at nettverket i hennes modell, sammen med tilhørighet kan gi mestring i forhold til at man får støtte og hjelp. Nettverket kan være familie, venner, ansatte eller andre personer. I dette tilfellet vil *nettverket* omhandle de ungdommene, barna, ansatte og dyra som omgås på gården. Personer som ungdommen har kontakt med utenfor gården er ikke tatt med i denne tolkningen, da oppgaven dreier seg om gården i seg selv. Den kompetansen ungdommene utvikler fra å ha et slikt nettverk rundt seg kan være å *utfolde nestekjærlighet* til

hverandre. Dette kan vises ved at ungdommene forklarer at de har blitt glad i mange av de som er på gården.

Ungdommene har opplevd ulike aktiviteter som ridning, aking, kjøring av snøscooter, paintball, diverse turer med og uten hest og leker i form av konkurranser. Dette er opplevelser som oppleves i fellesskap. Dette *fellesskapet* kan tolkes å være i *nettverket* til ungdommene. Lavo turene med hest, og kanopadling som ungdommene fortalte om, innbyr til tolking i teorier om friluftsliv. Gjennom friluftsliv kan man komme i kontakt med sin egen kropp, ens egne tanker og følelser. Dette kan gjøres via opplevelser i naturen, hvor man kan velge om man vil gjøre aktiviteter som utfordrer en selv, eller hvor man kan gå turer i skogen for å koble av fra hverdagslivet (Tordsson 2005).

Hvordan kan disse opplevelsene være positivt for ungdommene? Ungdommene har fortalt at de har blitt mer kjent med seg selv mens de har vært på gården, både i form av ulike ansvarsoppgaver og aktiviteter. Hvis vi tar utgangspunkt i kanopadlingen, kan denne opplevelsen ha bidratt til at ungdommene måtte samarbeide med hverandre. Dersom de padlet flere i en kano måtte de ha samarbeidet om hvem som skal styre og hvem som skal padle for å få fart. Det at ungdom øver på samarbeid slik kan bidra positivt ved at dem kan utvikle tillit til hverandre, videre bidrar det til trening i arbeidsoppgave fordeling og kommunisere over situasjonen. Dette igjen kan bidra til at ungdommene utarbeider trygghet til seg selv og sin kunnskap, øker selvtillit og selvbilde (Tordsson 2005). En opplevelse av å mestre en kano, kan også settes inn i sammenheng med at ungdommene kan utvikle kompetanse om å *mestre og motgang*. Her kan det å mestre være at de må forstå situasjonen de er i, og samarbeide med hverandre for å klare å styre kanoen. Det kan også knyttes opp i mot kompetansen *få og ta ansvar*. I kanopadlingen må ungdommene ta ansvar for å padle og komme seg fremover på vannet. Det kan også være at de tildeler hverandre ansvar, ved at den ene padler for å styre og den andre for å gi fart. Kanoen kan også bidra til kompetansen om å *kunne noe*. Det at ungdommene forteller at de padler kano, viser til at de kan håndtere en kano på vannet. Dette kan gi stor støtte til egenverdfølelsen (Sommerschild 2010).

Fellesskapet i opplevelsene kan være med på at ungdommene kan utvikle ansvar, omsorg og empati. Videre kan det være at friluftsliv kan innby til flere positive sider for ungdommene. For eksempel har de mulighet til å ta på seg en annen rolle, enn de kanskje har hjemme. De får her sjansen til å vise andre sider ved seg selv. Dette støtter opp om de Trondsson (2005) også hevder.

Det er derimot lite forskning på akkurat dette, men det er muligheter til å knytte det opp mot tabell 1. Fellesskapet kan sammenlignes med det som står under familie. Kanskje kan ungdommene føle *tilhørighet* i gjengen som er på gården via opplevelsene de deler. De kan også få *bekreftelse* på hverandre via de historiene de deler med hverandre. Videre vil det også være mulig de føler *bekreftelse* ved å vise en annen side ved seg selv. Jeg tolker også at ungdommenes opplevelser og aktiviteter i naturen kan bidra til at dem kan utvikle kompetansen *å kunne noe*. Det å dra på ridetur er en bekreftelse på at du kan håndtere et stort bevegende dyr. Ungdommene fortalte om hvordan de opplevde å mestre de ulike hestene i de ulike gangartene. Noen av ungdommene fremhever også hvordan de føler seg ved å klare å håndtere en vanskelig hest. De føler *mestring og motgang* på samme tid. Observasjonene mine på rideturene viser dette hvor ei av ungdommene i den første rideturen ikke får til galoppbakken skikkelig fordi hun mistet stigbøylen og derfor ikke får til å drive hesten frem. Mens i andre rideturen har hun klart å stille inn stigbøylen korrekt, og får til å galoppere hele bakken opp.

Hvordan kan dyrene være i nettverket til ungdommene? Ungdommene forklarte at de følte de kunne snakke med dyrene. Dette kan sammenlignes med studien til Beck & Katcher (1996) hvor de fant ut at mennesker snakker med dyrene sine. De gjennomførte studien i hovedsak for å kun se på hvordan man berører dyr, men fant også funn hvor menneskene likte å snakke med dyrene sine. Hvordan de likte å dele deres opplevelser om dagen, og fortelle deres tanker og følelser.

Det at ungdommene føler at de kan snakke med dyrene, få nærhet, blir rolige og avslappa, og har en god venn i dyr kan tolkes som at dyr kan være terapi for dem. Dette kan være fordi dyrenes krav er enkle. Det er også få konflikter med dyr, siden dyrene ikke prater (Hart 2006). Disse faktorene kan også være med på å føle at ungdommene blir elsket. Det er noen som bryr seg om dem, og som de også er glad i. Dette kan man også se i tidligere teori. Dyrene kan gjøre at mennesker føler seg trygge. Dyr har disse egenskapene ved at de er ikke-ambivalente slik Perin (1981) sin teori bygger på. Videre kan dette settes i sammenheng med tabell 1. Dyret kan om mulig gi *sosial støtte* til ungdommene ved å være der, og hvor ungdommene kan snakke med dyrene. Dele deres tanker og meninger og få den nærheten de trenger, slik det ble diskutert i avsnittet om faktorer for trivsel.

9.3 Resultatenes betydning

9.3.1 Hva betyr funnene?

Formålet med min undersøkelse har vært å få frem via ungdommenes perspektiv hvordan ungdommer opplever å være på gården, og hvilke positive retninger et gårdsopphold kan ta i ungdommenes livsverden. Dette formålet bunner ut i faglige interesser ved at forskning på IPT gårder og ungdommer i barnevernet må få den oppmerksomheten det fortjener. Fokus på denne type arbeid må dokumenteres og heves, slik at flere får kunnskap om hvordan denne type arbeid kan bidra positivt for ungdommene.

Teorikapitlet består av teori om omsorgssvikt, sosialt nettverk, mestring og resiliens. Denne teorien er valgt ut for å belyse hvordan et barn eller en ungdom kan klare seg til tross for omsorgssvikt i hjemmet. Videre har denne teorien som formål å vise hva slags bakgrunn ungdommene på gården kan ha. I diskusjonen av resultatene har teorien blitt knyttet opp mot resultatene. Jeg tolket faktorene for trivsel ut i fra ungdommenes perspektiv og behovstriangelen til Schiefloe (2011). Dette gjorde at faktorene for trivsel ble sosialt, opplevelser, dyr, læring og utvikling og trygghet. For å få en bedre oversikt på hvordan det kan fremstå, har jeg valgt å sette dette inn i tabell 4.

Tabell 4: Ungdommenes trivselsfaktorer ut ifra behovstriangelen

Tilstand	Faktor	Felleskap	Forståelse	Anerkjennelse
Trygghet	- Det sosiale - Opplevelser - Dyr - Trygghet	- Stabil og varig kontakt med venner på gården - Sosial samhandling	- Kunnskap om det positive - Kunnskap om seg selv - Kunnskap om dyrs betydning	- Ansatte bidrar til anerkjennelse - Utvikling av ansvar ved anerkjennelse - Tillit fra ansatte
Tilhørighet	- Det sosiale - Opplevelser - Dyr - Læring og utvikling - Trygghet	- Aktiviteter - Stabile ansatte - Materielle goder - Samhandling med dyr	- Opplevelse av gården som «mitt andre hjem» - Regler og rutiner	
Meningsfullhet	- Det sosiale - Opplevelser - Dyr - Læring og utvikling - Trygghet			

Tabell 4 viser oversikt over tilstandene trygghet, tilhørighet og meningsfullhet, og hvilke faktorer som kan plasseres i enhver tilstand. Ut i fra diskusjonen og tabellen fremstår det at enhver faktor hører hjemme i hver tilstand. Hva slags betydning har dette? Kan det være seg slik at ungdommenes opphold på gården kan være med på å dekke menneskelig behov for trivsel i livet? Ungdommene har fortalt om opplevelser og ytret meninger om det sosiale, dyrene, utvikling av deres selv, behovet for trygghet og mestring. Ungdommenes opplevelse av å høre til et fellesskap, få anerkjennelse og utvikle forståelse for meningen i tilværelsen kan tolkes som at gården kan bidra til å dekke behov som mennesker har til trivsel. Derfor kan dette argumenteres for å være viktige faktorer for ungdommene for trivsel.

Videre har det blitt vist hvordan ungdommenes faktorer for trivsel kan settes inn i en sammenheng for mestrings vilkår. Jeg valgt å sette inn det som ble diskutert ut i fra forskningsspørsmål nr 2. i Sommerschild (2010) sin modell slik den ble brukt i diskusjonen.

Tabell 5: Ungdommenes trivselsfaktorer og opplevelser i sammenheng med mestringerens vilkår.

Tilhørighet	Ungdommene	Kompetanse
Dyaden: Minst en nær fortrolig	<ul style="list-style-type: none"> - Nære venner på gården med samme bakgrunn. - Dyr som bestevenn - Ansatte 	<ul style="list-style-type: none"> - Utfolde nestekjærighet - Være til nytte
Familien: Forutsigbarhet, bekreftelse, tilhørighet,	<ul style="list-style-type: none"> - Ro og tid for å slappe av - Felles måltider og nok mat - Rutiner og regler - Engasjerte og stabile ansatte - Dyr som terapi - Aktiviteter - Natur og friluftsliv - Utvikle selvet 	<ul style="list-style-type: none"> - Utfolde nestekjærighet - Møte og mestre motgang - Være til nytte - Få og ta ansvar - Utfolde nestekjærighet - Kunne noe
Nettverket: fellesskap i verdier, sosial støtte	<ul style="list-style-type: none"> - Venner - Fellesskap i aktiviteter - Utvikle selvet - Dyr som sosial støtte 	<ul style="list-style-type: none"> - Utfolde nestekjærighet - Møte og mestre motgang - Være til nytte - Få og ta ansvar - Utfolde nestekjærighet - Kunne noe

I tabell 5 vises det oversiktlig hva ungdommene selv har fortalt om, og som jeg har tolket inn i dyaden, familien og nettverket, og hva slags kompetanse ungdommene kan utvikle i hver kategori. Hva kan dette føre videre til? Sommerschild (2010) hevder at egenverd kan utvikles dersom ungdommene har en god opplevelse av livet, ut i fra denne modellen som viser til vilkårene for mestring. Når ungdommene innehar en følelse av egenverd kan de utvikle motstandskraft som kan være med dem for å takle utfordringer og problemer. Kan dette være gyldig ovenfor ungdommenes opplevelser fra gården? Borge (2010) forklarer hvordan motstandskraft inngår i begrepet resiliens. Kan avlastningsgården ungdommene har vært på, være en form for resiliens? Vil deres opplevelser kunne bidra til god følelse av egenverd, som kan utvikle motstandskraft hos ungdommene? Ungdommene på gården er der i forbindelse med plassering av lov om barneverntjenesten og lov om sosiale tjenester. Dette tolker jeg som at ungdommene har opplevd ting i hjemmet som kan sees på som risikofaktorer i samsvar med omsorgssvikt (Killén 2008). Som omtalt i teorikapittelet om

resiliens forklarer Borge (2010) at det oppnås kun resiliens hvis man har vært utsatt for betydelig risikofaktorer, men tiltross har en god psykososial fungering. Jeg opplevde at ungdommene hadde en god psykososial fungering. Videre forklarer Borge (2010) at grunnen til at ungdommene på gården fungerer godt psykososialt er fordi de kan inneha motstandskraft. Hun forklarer også at resiliens utvikles i aktiviteter i en sosial setting. Dette vil si at det har en høy gyldighet hos ungdommene i min studie. I analysen og diskusjonen har ungdommene vist at de deltar på mange ulike aktiviteter i fellesskap med hverandre og voksenpersoner.

Vil dette si at ungdommene kan ha utviklet motstandskraft på gården ved å være på avlastning der jevnlig over flere år? Dette kan om mulig sammenlignes med en studie som er gjennomført av Furman (2000). Han gjennomførte en studie hvor han intervjuet voksne som hadde en vanskelig barndom, men som tilsynelatende har klart seg bra likevel. Her fant Furman (ibid) at det kan være forskjellige personer, aktiviteter eller andre hendelser som kan føre til positiv utvikling. Det positive som kan ha ført til at informantene til Furman (ibid) har utviklet seg og klart seg bra var eksempelvis kontakt med andre mennesker enn foreldrene, naturen, fantasien, fritidsaktiviteter og det å skrive dikt eller dagbok som det positive i deres liv. Analysen og diskusjonen i min undersøkelse har også vist at ungdommene vektlegger kontakt med andre mennesker, være ute i naturen og aktiviteter som de får være med på.

Ut i fra analyse, diskusjon og oppsummering kan det se ut til at faktorene for trivsel som ungdommene legger til grunn er at det må være sosialt, dyr, opplevelser, læring og utvikling og trygghet på en gård. Videre kan disse faktorene bidra til at ungdommene utvikler motstandskraft og resiliens ved at de kan plasseres inn i dyaden med minst en nær fortrolig, inn i et familieperspektiv og nettverk med sosial støtte. Dette kan støtte opp om og bekrefte at det kan være elementer ved en gård som kan være beskyttelsesfaktorer i barn og unges liv, som der igjen kan bidra til mestring av hverdagen.

9.3.2 Tanker i ettertid og forslag til videre forskning

Ved presentasjon av tidligere forskning i kapittel 6 er det en forståelse av at det er svært lite forskning på ungdom, barnevern og IPT. Jeg opplever at det er behov for mer forskning på akkurat

dette temaet. Underveis i undersøkelsen, analysen og diskusjonen av resultatene har søken etter en dypere betydning av resultatene vært til stede hele tiden. Dette har gjort til at resultatene også kan ha bunnet ut i funn som ikke er rammet av forskningsspørsmålene, men som er vesentlig å få frem likevel. Disse tankene om andre funn kan fungere som forslag til videre forskning.

- *Gi oss flere utfordringer:* Ungdommene fortalte mange historier som kan tolkes som aktiviteter som innbyr til mestring. Noen av ungdommene skulle likevel ønske at det var flere aktiviteter som var tilpasset deres aldersnivå. De følte at de begynte å bli voksne, og at kanskje ikke alle aktivitetene var like spennende lenger. Selv om de var ungdommer ønsket de å gjøre noe annet enn å sitte på «ræva». Det er flott at ungdommene ønsker å være aktive, så hva mer kan de tilbys? Dette kan være en utfordring for både ansatte på en avlastningsgård og forskere.

- *Vær mer felles med dyra:* Ungdommene husket mye tilbake til hvordan det var før, hvor alt var spennende, nytt og morsomt. Flere av ungdommene forklarte at det var mer spennende før, men at det antakeligvis var fordi de hadde blitt mer voksne nå. Noen av ungdommene synes at det skulle vært flere felles aktiviteter med dyra, og en slags ordning hvor alle må være med, slik at også de mindre barna fikk tettere kontakt med dyr. Dette kan tolkes som at ungdommene ser verdien i dyra, og vet hvordan dyra kan ha bidratt til å hjelpe dem. Derfor ønsker de at dyrene skal få en like stor rolle i barnas liv. En interessant vinkel på videre forskning er å rette det mot barn under 16 år. Her kan man få helt andre resultater enn ved forskning på ungdom.

- *Kan faktorene dyr og det sosiale bidra til utvikling av empati hos ungdommene?* Som det har kommet frem i min undersøkelse ved ungdommenes perspektiv viser det seg at flere av ungdommene har utarbeidet et forhold til noen av dyrene ved gården. De omtaler dyr som at de er deres bestevenn. Dette kan tolkes som at ungdommene viser kjærlighet ovenfor dyrene. Videre forteller ungdommene om hvordan de trives sosialt på gården, og det at de kan respektere hverandre for den man er. Kan dyr og det sosiale brukes aktivt for at ungdommene kan utvikle evne for empati? Hvis vi ser på forskningen som er presentert i kapittel 6 om tidligere forskning har både Vidovic et. al (1999) og Burgon (2011) kommet frem til at dyr kan være med på å utvikle empati hos barn og ungdom. Dette hadde imidlertid vært spennende å utforske videre på i forhold til barn og unge som er i kontakt med barnevernet.

- *Faktorer for trivsel + Motstandskraft = Identitetsutvikling?* Det er i ungdomsårene at identitetsutviklingen virkelig setter fart, og følger oss resten av livet. Det er i ungdomsårene at man kan begynne å tenke «hvem er jeg?», «Hvem vil jeg være?» og « Hvordan oppfatter andre meg?» Disse spørsmålene om identiteten kan følge oss resten av voksenlivet (Bunkholdt 2000), og handler om å bli kjent med seg selv (Strandbu & Bakken 2009). Det er via relasjoner i det sosiale fellesskapet at man blir klar over sin identitet og utvikler den, forklarer Strandbu og Bakken (2009). Dette kan innby til tolkning om at ungdommenes opplevelser kan være med på å forme deres identitet. De opplevelsene i fellesskap som ungdommene forteller om kan tolkes som et sosialt fellesskap som kan bidra til identitetsutviklingen. Ungdommene fortalte at de fikk ro til å tenke over seg selv og andre ting på gården. Kan dette bidra til at ungdommene får ro til og mer reflektert svar på sine «identitets-spørsmål»? Kan ungdommenes faktorer for trivsel være med å bidra til at ungdommene utvikler identitet ut ifra dem? Motstandskraften hos ungdommene, som det kan antas kan utvikles på gården via dyaden, familien og nettverket, kan også kanskje bidra til identitetsutvikling hos ungdommene. Fra min side, er dette et reflekterende funn, men som hadde vært interessant å se på nærmere ved et lengre forskningsprosjekt om IPT, ungdom og barnevern.

KAPITTEL 10 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER

Min studie har basert seg på å inneha ungdommenes perspektiv ved å få tak i ungdommenes opplevelser, meninger og fortellinger. Dette har gjort at jeg har hatt fokus på de vitenskapelige retningene fenomenologien og hermeneutikken. Dette har vært å forsøke å forstå ungdommenes livsverden ut i fra deres ståsted, være bevisst min forforståelse samt hvordan jeg var nødt til å arbeide med innsamlet data i form av dobbel hermeneutikk. Fenomenologien og hermeneutikken i min utførelse av forskningen har også vært omtalt i metodekapittelet under punkt 7.2.3.

Min tolkning av det ungdommene har sagt, har gjort at det inngår i teorier om dobbel hermeneutikk. For å finne faktorer for trivsel prøvde jeg å inneha ungdommenes perspektiv, og samtidig tolke ungdommenes mening inn i Schiefloe (2011) sin behovstriangel. Kan dette være godt nok for å bevare ungdommenes meninger og opprettholde ungdommenes perspektiv? Jeg opplevde at ved å bruke denne behovstriangelen som et mål på faktorer for trivsel, ble det ikke kun min forforståelse som lå til grunn for tolkning av faktorer for trivsel. Jeg hadde et verktøy å gå etter, som jeg mener gjør at ungdommenes opplevelser og meninger ble ivaretatt, men samtidig «finpusset» og gjort om til å passe inn i en vitenskapelig sammenheng som en masteroppgave krever. Tiller (2000) hevder at voksne og barn har forskjellig måter å se verden på. Dette har jeg vært bevisst på, og jeg føler at jeg har klart å holde meg til hvordan ungdommene ser på gården ved å ha fokus på ungdommenes trivsel. Dette gjør at min forskning kan ha vært med på å berike forståelsen av hvordan det kan oppleves av å være på en gård i et avlastningstiltak.

For å gå mer i dybden av funnene, valgte jeg å ha fokus på hva faktorene for trivsel kan bidra til i livsverden til ungdommene. Det ungdommene fortalte om ble satt i sammenheng med modellen til Sommerschild (2010) om mestringsens vilkår, og hvordan disse vilkårene kan bidra til motstandskraft. Her ble nok ungdommenes meninger og fortellinger satt i en enda sterkere vitenskapelig sammenheng. Samtidig føler jeg ungdommenes perspektiv ble ivaretatt ved å bringe faktorene for trivsel videre inn i dybden, og deres opplevelse av livsverden har kommet frem. Dette vil også si at resultatene fra min undersøkelse er subjektivt ut i fra ungdommenes perspektiv.

Ved refleksjon over min undersøkelse må jeg også ta høyde for å vurdere ut ifra validitet, reliabilitet og generaliserbarhet. Kvalitative metoder har ofte fått kritikk for manglende generaliserbarhet, validitet og reliabilitet. Denne kritikken går ofte ut på at med et lite utvalg er det vanskelig å måtte generalisere resultatene til resten av samfunnet, samt at reliabiliteten kan være et resultat ut fra ledende spørsmål og validitet kan preges av forskerens subjektive tolkninger (Kvale & Brinkmann 2010).

Det er ofte lettere å reflektere over en hendelse eller situasjon etterpå enn når man er midt i den. Dette har jeg selv erfart via min utdanning, praksis og arbeidserfaring. Jeg vil si at min innsamling av data til undersøkelse foregikk i fem bolker. Første bolken var jeg på gården fra fredag-søndag. Andre bolken bestod av transkribering av intervjuene når jeg kom hjem. I denne bolken fikk jeg også tid til å reflektere over oppholdet på gården, mine observasjoner og intervju. Tredje bolk bestod av et nytt opphold på gården fra fredag-søndag. Refleksjonene over forrige besøk tok jeg med meg til dette besøket. Her forstod jeg at jeg måtte gjøre grundigere observasjoner og samtidig følte jeg meg mer avslappet sammen med ungdommene og gjennom intervjuene. Når jeg kom hjem ble fjerde bolk å transkribere de siste intervjuene. Her ble det, som i andre bolk, tid til refleksjoner og løs tolkning av helgen og innsamlet data. Femte bolken bestod av å analysere materialet, som er beskrevet grundig i metodekapittelet. Denne metoden gjorde at jeg fikk tid til å reflektere og rette på meg selv som forsker. Jeg føler at kreativiteten i forskningen ble ivaretatt på en måte som også gjør at andre kan følge min måte å forske på. Om nye forskere får de samme resultatene avhenger også mye av forskeren, deres relasjon til ungdommene og deres forforståelse. Måten jeg har gjennomført studien på er grundig beskrevet, og dette gjør at jeg selv mener at undersøkelsen står til kravene om reliabilitet.

Validitet vil si at man må vurdere om metoden undersøker den den er ment til å undersøke (Kvale & Brinkmann 2010). Jeg mener at min undersøkelse i form av tematisering, planlegging, observasjon og kvalitative intervju, transkribering og analyse står til de kravene om validering. Jeg har bevisst vært observant for å holde fokuset på hva formålet med masteroppgaven er, og arbeidet deretter. I forhold til observasjonene måtte jeg konsentrert meg ekstra om dette, da jeg opplevde det som utfordrende å være i en forsker rolle konstant sammen med ungdommene. Likevel mener jeg at observasjonene er valide, i form av at jeg var i en naturlig setting med ungdommene hele tiden. Dette gjorde at jeg fikk observere den naturlige atferden i ungdommenes omgivelser og miljø på

gården.

Hvor mange informanter kreves det for at en undersøkelse skal være generaliserbar til resten av befolkningen? I kvalitative metoder er det sjelden det er like mange informanter som i kvantitative metoder (Kvale & Brinkmann 2010). Dette er også gjeldene for min undersøkelse. Jeg har seks informanter og seks dager med observasjoner. Er dette nok? Jeg mener at å snakke om generaliserbarhet til hele befolkningen kan være vanskelig uansett hvilken forskningsmetode man bruker, da mennesker og ulike miljøer er relativt forskjellige fra hverandre. Dette støtter både Malterud (2008) og Fangen (2010) opp om. Malterud (2008) bruker heller begrepet overførbarhet, som gjør at resultatene kan gjelde for alle, men ikke nødvendigvis. Dette begrepet arbeider også Angel (2009) etter i sin phd. avhandling. Hun hevder at overførbarhet kan forstås som gjenkjennelse. Gjenkjennelse i denne settingen vil si at mennesker med erfaringer fra det som undersøkes kan kjenne seg igjen. Jeg velger å påstå at antallet er mindre viktig, og ønsker heller å rette fokuset på ungdommer som har kontakt med barnevernet og som er på avlastning på en gård. Mine funn kan derfor sees på som generaliserbare ved at det kan overføres og gjelde flere ungdommer som er på avlastning på gårder, men at det også er rom for ulikheter.

For å stille seg selv kritiske spørsmål i lys av etterpåklokskapen, hva kunne jeg gjort annerledes? For det første kunne jeg nok arbeidet annerledes med intervjuguiden. Jeg fikk ikke utført et testintervju før selve intervjuene startet. Dette ville kanskje ført til at jeg hadde forbedret spørsmålene før intervjuguiden ble satt. Samtidig opplevde jeg at spørsmålene fungerte, og at det var mye rom for å etterspørre i forhold til det ungdommene fortalte om. Jeg var ute etter ungdommenes opplevelser og meninger, og ved en alt for spesifikk intervjuguide er det ikke sikkert det ville være åpent og rom for å få tak i ungdommenes opplevelser. Ved min intervjuguide var det rom får å snakke og utdype det ungdommene fortalte om, for så å hente seg inn ved hjelp av intervjuguiden når vi kom for langt «ut på vidda».

For det andre skulle jeg ønske at det hadde vært rom for flere dager sammenhengende på gården. Siden ungdommene kun var der i helger, var dette ikke en mulighet. Derimot kunne jeg ha startet med besøk av gården tidligere, for på den måten å ha tid til flere besøk før innlevering av masteroppgaven. Dette handlet også litt om økonomi, og for en student, er fly tur/retur Trondheim relativt kostbart i lengden. Flere dager på gården ville ført til flere dager med observasjon. Ved observasjon fikk jeg tak i informasjon og en forståelse som ikke kom så lett frem i intervjuene. Samtidig fikk jeg en nærmere kontakt med ungdommene som kan ha bidratt til at de åpnet seg for meg. Jeg oppdaget også under intervjuene at det var noen ungdommer som var mer reserverte. Andre helgen jeg var på besøk opplevde jeg derimot at jeg fikk bedre kontakt med dem. Hvis jeg hadde gjennomført intervjuene med dem den helgen, kan jeg ha fått mer utdypende svar fra dem på grunn av kontakten vi hadde fått da. Disse refleksjonene gjør at jeg ser viktigheten av å vurdere tidspunkt for intervjuene og at lengden i feltet kan ha en vesentlig betydning på de resultatene man får.

For det tredje kan en kritikk til meg selv være at jeg opplevde at det var vanskelig å være utforskende fremfor støttende i selve intervjuene og observasjonene. Under transkriberingen skjønnte jeg at jeg noen plasser var mer støttende. Jeg ønsket ofte å stille utdypende spørsmål om tema som ungdommene så vidt kom inn på, men som ikke berørte mine forskningsspørsmål. Dette var for eksempel om hjemmesituasjonen i forhold til foreldre, fosterhjem eller situasjoner som ungdommene lever i. For eksempel en hjemmesituasjon som er preget av mye vold eller at foreldrene rett og slett ikke er til stede. Jeg opplevde at ungdommene syntes det var litt rart at jeg ikke etterspurte mer når de snakket om dette. Grunnen min var jo for jeg var ute etter ungdommenes livsverden på gården og ikke hjemmesituasjonen, og måtte holde en mer utforskende fremtreden. Denne holdningen kan også ha bidratt til at ungdommene raskt forstod at det ikke var hjemmesituasjonen jeg var ute etter å snakke om. Jeg forklarte innledningsvis til ungdommene at det var deres opplevelser av gården jeg var ute etter, og dette måtte jeg ved noen tilfeller gjenta og vende tilbake til underveis. Dette kan ha ført til at ungdommene kanskje prøvde å tilfredsstille mine krav, og kanskje kan de ha snakket overdrevent om hvor mye gården betyr for dem. Likevel opplevde jeg at ungdommene var åpne og ærlige, og at ingen av dem fortalte noe som de ikke mente.

Det å være kritisk og reflekterende ovenfor sin egen forskning er vesentlig i forhold til at andre som skal gjøre tilsvarende forskning har sjans til å ikke gjøre de samme feilene. Samtidig ønsker jeg å få frem at jeg mener forskningen min kan føre til ny kunnskap innenfor forskningen om IPT, ungdom og barnevern. Som nevnt tidligere er det svært lite forskning på akkurat temaet ungdom, IPT og barnevern, og derfor vil enhver forskning på området tilføre ny kunnskap. Med min undersøkelse og masteroppgave forstår jeg at det er stort behov for mer forskning på dette området. Jeg håper min masteroppgave kan være med på å inspirere noen til å ta videre tak i dette og forske grundigere på temaet i et større prosjekt.

KAPITTEL 11 REFERANSELISTE

- Andreassen, I. H. & Grimsæth, G. (2007). *Inn på tunet. Opplæring på gård*.
Evalueringsrapport. Høgskolen i Bergen.
- Angel, B.Ø. (2009). *Å flytte hjem igjen etter å ha bodd i fosterhjem- en analyse av barns selvpoppfatninger og livshistorier*. PhD-avhandling. NTNU.
- Aubert, V. (1985). *Det skjulte samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*. Vol 84. nr. 2. 191-215.
- Barker, S.B, Pandurangi, A.K, & Best, A.M. (2003). *Effects of Animal-Assisted Therapy on Patients' Anxiety, Fear, and Depression Before ECT*. The Journal of ECT, 19:38-44.
- Barne- og likestillingsdepartementet (2009). *En veileder om å snakke med barn i barnevernet. Snakk meg meg!*.
- Barnevernloven. Lov om barneverntjenester av 17.juli 1992 Nr. 100.
- Beck, A. & Katcher, A. (1996). *Between Pets and People. The importance of Animal Companionship*. Indiana: Purdue University Press.
- Bengtsson, J. (1999). *Med livsärlden som grund*. Sverige: Studentlitteratur.
- Berge, I.A., & Flatekval, S.J. (2011). *Miljøfaktorerens betydning for ungdoms opplevelser på gård. En kvalitativ undersøkelse med ungdom i interaksjon med hest*. Masteroppgave ved Universitetet for miljø og biovitenskap (UMB).
- Berget, B. (2006). *Animal-assisted therapy: effects on persons with psychiatric disorders working with farm animals*. Philosophiae Doctor Thesis 2006:20.
- Berget, B. & Braastad, B.O. (2008). *Kunnskapsstatus og forskningsbehov for inn på tunet*. Rapport utarbeidet på oppdrag fra Norges forskningsråd, Innovasjon Norge, NAV og Statens landbruksforvaltning. Ved Helse UMB/ Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, Universitetet for miljø- og biovitenskap.
- Bizub, A.L., Joy, A. & Davidson, L. (2003). *«It's like being in another world»: Demonstrating the benefits og therapeutic horseback riding for individuals with psychiatric disability*. Psychiatric rehabilitation journal. Vol. 26. nr. 4.
- Borge, A.I.H. (2010). *Resiliens. Risiko og sunn utvikling*. 2.utgave. 1. opplag Oslo: Gyldendal

Akademisk.

Buan Gård: <http://buangard.no>.

Bunkholdt, V. (2000). *Utviklingspsykologi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Burgon, H.L. (2011). «*Queen of the world*»: *Experiences og «at-risk» young people participating in equine-assisted learning/therapy*. *Journal of Social Work Practice: Psychotherapeutic Approaches in Health, Welfare and the Community*. 25:02. 165-183.

Carson, S. G, & Kosberg, N. (2011). *Etikk. Teori og praksis*. Cappelen Damm Akademisk.

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & Research design*. California: Saga publications.

Dalgard, O.S, Bjørk, S. & Tambs, K. (1995). *Social Support, Negative Life Events and Mental Health*. *British Journal of Psychiatry*, nr. 166, 29-34.

DeJong, P. & Berg, K. (2008). *Løsningsskapende samtaler*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Fangen, K. (2010). *Deltagende observasjon*. 2.utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Fine, A.B. (2006). *Handbook on Animal assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice*. 2. utgave. California: Academic Press.

Fjelland, R. & Gjengedal, E. (1995). *Vitenskap på egne premisser*. Gyldendal.

Frydenberg, E. (1997). *Adolescent Coping. Theoretical and research perspectives*. London: Routledge.

Gamst, K. T. (2011). *Profesjonelle barnesamtaler. Å ta barn på alvor*. Oslo:Universitetsforlaget

Gilje, N. & Grimen, H. (2009) *Samfunnsvitenskapens forutsetninger. Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. 13.opplag. Oslo: universitetsforlaget.

Gjelsvik, B. (2007). Forebygging og resiliens. Kap. 2 i Borge, A.I.H (red.) *Resiliens i praksis. Teori og empiri i et norsk perspektiv*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Gjønnes, L.P. (2000). *Brukerundersøkelse av tre gårdsbarnehager*. Grønn omsorg i Vestfold.

Gullestad, M. (1991). *Hva legger jeg i begrepet barneperspektiv?* I *Barn. Nytt fra forskning om barn i Norge*. Nr. 1. Trondheim: Norsk senter for barneforskning.

Hart, L.A. (2006). *Community Context and Psychosocial Benefits og Animal Companionship*. Kap. 5 i Fine, A.H. (2006). *Animal assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice*. 2. utgave. Academic Press.

Haugan, L. & Sørbrøden, Ø. (2003). *Sluttrapporten for Nasjonalt prosjekt inn på tunet*.

Henriksen, M. (2011). *Får de unge til å mestre livet igjen*. Artikkel i Fylkesavis Vestfold blad.

Hentet 03.02.2012 fra <http://www.vestfoldblad.no/nor/Naering/Aktuelt/Faar-de-unge-til-aa-mestre-livet-igjen>.

- Horneman, K. (1999). *Se meg, møt meg, berør meg*. I Berg, K. m.fl. Barnet i sentrum. I AHS rapport, 1999. Trondheim: Tapir Forlag.
- Inn På TUNET (udatert). www.innpaatonet.no Informasjon hentet 03.02.2012 fra <http://www.innpaatonet.no/default.aspWCI=DisplayGroup&WCE=1021&DGI=1021>.
- Jorgenson, J. (1997). *Therapeutic use of companion animals in health care*. Journal of nursing scholarship, 29:249-254.
- Karlsrud, M. (2011). *Barnevernet skal beskytte og hjelpe*. Hentet ned 02.03.2012 fra <http://www.barnevernet.no/Forebygge/Bekymret/Krav-pa-omsorg/>.
- Killén, K. (2008). *Sveket. Omsorgssvikt er alles ansvar*. 3. utgave. 2. opplag. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kjørholt, A.T. (1991). *Barneperspektivet: Romantiske frihetslengsler og nostalgisk søken etter en tapt barndom, eller nye erkjennelsesdimensjoner?* I Barn. Nytt fra forskning om barn i Norge. Nr. 1. Trondheim: Norsk senter for barneforskning.
- Klette, T. (1998). *Hvem ser barnet? Vanskjøtsel, helse og sykepleie*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kruger, K.A & Serpell, J.A. (2006). *Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations*. Chapter 2 in: Handbook on Animal assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice. 2. utgave. California: Academic Press.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2010). *Det kvalitative forskningsintervju*. 2. utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvaran, I. (1996). *Miljøterapi. Institusjonsarbeid med barn og ungdom*. Kristiansand: Høyskoleforlaget. Norwegian Academic Press.
- Langballe, Å., Gamst, K.T, & Jacobsen, M. (2010). *Den vanskelige samtalen. Barneperspektiv på barnevernsarbeid. Kunnskapsbasert praksis og handlingskompetanse*. Rapport nr 2. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress a/s.
- Malterud, K. (2008). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. 2.utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- McConnell, A.R., Brown, C.M, Martin, C.E., Shoda, T.M., & Stayton, T.M. (2011). *Friends With Benefits: On the Positive Consequences of Pet Ownership*. Journal of Personality and Social Psychology. American Psychological Association, Vol. 101, No. 6, 1239–1252.
- McNicholas, J. & Collis, G.M. (2006). *Animals as Social Supports: Insights for Understanding Animal-Assisted Therapy*. Kap. 4 i. Handbook on Animal assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice. 2. utgave. California: Academic Press.

- Moran, Dermot. (2000). *Introduction to Phenomenology*. London og New York: Routledge.
- Nodat (2011). En hund å holde i. Menneskets beste venn som terapeut. Brosjyre lastet ned 20.03.2012 på <http://www.nodat.no/wp-content/uploads/2011/02/2011-NODAT-brosjyre.pdf>
- Odendaal, J.S.J (2000). *Animal-assisted therapy- magic or medicine?* Journal of Psychosomatic Research, 49: 275-280.
- Pande, I. (2003). *Grønn omsorg mot år 2000*. Rapport fra prosjektet i Vestfold 1998-2003.
- Perin, C. (1981). *Dogs as symbols in human development*. Kap. 4. i Fogle, B. (1981) *interrelations between people and pets*. USA: Charles C Thomas publisher.
- Raaheim, A. & Raaheim K. (2004). *Psykologiske fagord. Fra engelsk til norsk*. 7.utgave. Bergen: Fagbokforlaget.
- Schultz, P.N., Remick- Barlow, G.A., & Robbins, L. (2007). *Equine-assisted psychotherapy: a mental health promotion/intervention modality for children who have experienced intra-family violence*. Health and Social Care in the Community: 15 (3), 265–271.
- Seidel, J. (1991). *Fysiske, psykiske og seksuelle overgrep mot barn*. Søreidgren: Sigma Forlag A.S.
- Sommerschild, H. (2010). *Mestring som styrende begrep*. Kap 1. i Gjærum, B., Grøholt, B & Sommerschild, H. *Mestring som muligheter i møte med barn, ungdom og foreldre*. 7.opplag. Oslo: Universitetsforlaget.
- Snoek, J.E. (2003). *Ungdomspsykiatri*. 2.opplag. Oslo: Universitetsforlaget.
- SSB (2011). statistikk barnevern. Hentet 07.02.2012 fra <http://www.ssb.no/emner/03/03/barneverng/>
- Strandbu, Å. & Bakken, A. (2009). *Ungdomstid- identitet, kvalifisering og endring*. Kap. 7. i Hjernmann, R. & Haanes, K. (red.) *Barn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Schiefloe, P.M. (2011). *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse*. 2.utgave. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2000). *Systematikk og innlevelse*. 2.utgave. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tiller, P.O. (1991). «*Barneperspektivet*»: om å se og bli sett. *Vårt perspektiv på barn- eller omvendt?* I *Barn. Nytt fra forskning om barn i Norge*. Nr. 1. Trondheim: Norsk senter for barneforskning.
- Tiller, P.O. (2000). *Studier i Barndom*. Kristiansand: HøyskoleForlaget. Nordic Academic Press.
- Tordsson, B. (2005). *Fritid, friluftsliv og identitet*. Kap. 9 i Säfvenbom, R. (2005) *Fritid og aktiviteter i moderne oppvekst*. Oslo:Universitetsforlaget.
- Vidovic, V., Stetic, V.V., & Bratko, D. (1999). *Pet Ownership, Type of Pet and Socio-emotional*

Development of School Children. In *Anthrozoos*, Vol. 12, No. 4, 211-217.

Zahavi, D. (2004). *Fænomenologi*. (1. utgave. 2. opplag). Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Vedlegg nr. 1: Intervjuguide

Innledning:

- Ønske velkommen.
- Forklar om strukturen i intervjuet og hva som skjer etterpå.
- Først så vil jeg spørre deg om det er greit av vi gjør et båndopptak av samtalen vår? Det gjør jeg for at jeg skal kunne huske alle dine meninger og opplevelser lettere. Det hender ofte at jeg glemmer fort, så med en båndopptaker er jeg sikker på at jeg får med meg dine meninger korrekt. Så når jeg er ferdig å bruke det, vil det bli slettet. Har du noen spørsmål før jeg begynner å stille deg spørsmål?

Spørsmål:

- båndopptaker slås på:

Ja, da har jeg fått tillatelse av deg til å sette på båndopptakeren. Så nå kommer jeg til å stille deg noen spørsmål, og det gjør jeg så jeg bedre kan forstå akkurat din opplevelse.

- Først ønsker jeg å bli litt kjent med deg, Kan du fortelle litt om deg selv:
 - Hvor gammel er du?
 - Har du søsken, hvor mange?
 - Går du på skole, hvilken klasse og retning?
- Kan du fortelle meg om en typisk lørdag her på Buan?
 - Hvis vi begynner når du skal stå opp, hvordan våkner du om morgen?
 - Hvem lager frokost?
 - Hva skjer videre?
 - Hvem lager middag?
 - Har du spesielle arbeidsoppgaver?
 - Hva skjer på kvelden?
 - Er det stor forskjell på helg og ferier her?

- Kan du fortelle litt om gården....
 - Hva slags dyr er det her?
 - Hva liker du aller best med å være her?
 - Er det noe du ikke liker i sammenheng med det å være her?
 - Er det noe du savner når du er her på gården?
 - Har du noen faste arbeidsoppgaver som må gjøres når du er her? Isåfall hvilke?
 - Hvordan synes du arbeidsoppgavene er for deg?
 - Hva er den beste aktiviteten her- og hvorfor?
 - Har dere noen spesielle regler her på Buan, som dere må følge?
 - Hvordan forholder de som jobber her seg til deg dersom du bryter noen av reglene?
 - Hva slags forhold har du til de ansatte her?
 - Er det noe du skulle ønske var annerledes i forhold til hvordan det er her nå?
 - Har du noen her på gården som du kan kalle en venn?
 - Synes du oppholdet her på gården hjelper deg? I forhold til for eksempel situasjon på skole, hjemme eller andre forhold?
 - Har du noe favorittsted her? Fortell om det... Hvorfor liker du deg der? Hva pleier du å gjøre osv?
 - Fortell om en opplevelse fra gården som du husker spesielt godt?

- Dyr:
 - Hvis jeg sier dyra på gården, hva tenker du da?
 - Hva betyr dyra for deg?
 - Har du noen favoritt dyr?
 - Har du dyr hjemme? Isåfall hva? Hvem tar seg av dyret hjemme? Hvem gir det mat og steller med det?
 - Har vennene dine dyr hjemme?
 - Hva synes du er positivt med dyr?
 - Hva synes du er negativt med dyr?

- Før og nå
 - Hvor lenge har du vært her på denne gården?
 - Hvis vi går tilbake til hvordan det var å komme hit første gangen, kan du fortelle meg om noe spesielt du husker fra den dagen?
 - Hva syns du om gården den første dagen?
 - Har dine tanker og inntrykk om gården forandret seg fra første dag du kom, til den dag i dag? Hva tenker du nå som er annerledes?
 - Hva trur du at du kommer til å tenke om gården om ett år?
 - Hvordan ser du for deg framtiden?

- Avsluttende del:

Nå har du svart på en hel haug med spørsmål, men det har vært virkelig til hjelp for min del. Med din kunnskap har du bidratt til at jeg kan forstå bedre hvordan det kan være å være på en gård som Buan gård. Er det noe mer du syns jeg burde vite om hvordan det er å være her?

Vedlegg nr. 2 Godkjenningen fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Riina Kiik
Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap
NTNU
Dragvoll
7491 TRONDHEIM

Vår dato: 21.11.2011

Vår ref: 28228 / 3 / JSL

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 30.09.2011. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 18.11.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

28228	<i>Inn på tunet. Arbeid i avlastningstilbud til ungdom</i>
Behandlingsansvarlig	NTNU, ved institusjonens overste leder
Daglig ansvarlig	Riina Kiik
Student	Tine Uglem Dirdal

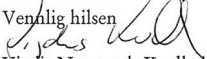
Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

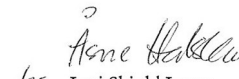
Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2012, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Juni Skjold Lexau

Kontaktperson: Juni Skjold Lexau tlf: 55 58 36 01
Vedlegg: Prosjektvurdering
✓ Kopi: Tine Uglem Dirdal, Markveien 16, 2003 LILLESTRØM

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrr-svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svt.uit.no

Vedlegg nr. 3: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Hei,

Jeg er masterstudent i sosialt arbeid ved NTNU i Trondheim, og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er grønn omsorg i arbeid med ungdom, som har tilknytning til barnevernet. Jeg skal undersøke hvordan ungdom opplever å være på en gård og er interessert i å finne ut om det er spesielle aktiviteter som er mer tiltrekkende, og som kan være med på gi ungdom en bedre hverdag.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervju 5-10 personer i alderen 16-20 år. Spørsmålene vil dreie seg om din hverdag på gården, dine meninger om ulike aktiviteter og oppgaver som tilbys på gården, som foreksempel husdyrstell, traktorkjøring, rydding etc. Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta ca en time, og vi blir sammen enige om tid og sted.

Jeg ønsker også å være på gården sammen med deg og de andre som bor der for å observere hvordan dere har det på gården. Hvis jeg får lov av deg og de andre, vil jeg gjerne delta på noen oppgaver og aktiviteter på gården.

Det er frivillig å være med og du kan trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli anonymisert og slettet. Det vil ikke få noen konsekvenser for ditt forhold til ansatte eller barnevernet om du ikke ønsker å delta eller hvis du senere velger å trekke deg.

Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2012.

Dersom du har lyst å være med på mitt prosjekt, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og gir den til meg.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 92687130, eller sende en e-post til tine.dirdal@gmail.com. Du kan også kontakte min veileder Riina Kiik ved institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap ved NTNU på tlf: 73590737

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen
Tine Uglem Dirdal

Markveien 16
2003 Lillestrøm

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av grønn omsorg og samtykker til at student Tine Dirdal fra NTNU kan

intervjue meg

være sammen med meg og ta notater fra noen av aktivitetene og arbeidsoppgavene på gården

Signatur Telefonnummer